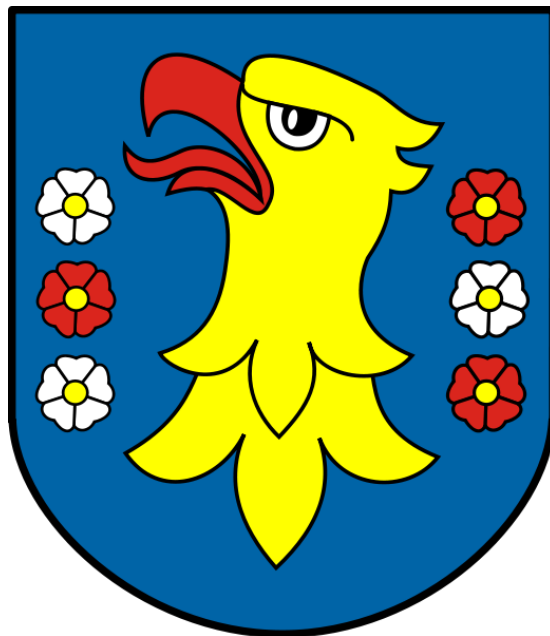

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE PSZCZYŃSKIM NA LATA 2016-2023**

Pszczyna, marzec 2016 r

Spis treści

WPROWADZENIE	4
1.PRAWNE UWARUNKOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	5
1.1 Regulacje prawne.....	5
1.2. Zgodność strategii z dokumentami międzynarodowymi, krajowymi i regionalnymi	5
2.PROBLEMY SPOŁECZNE W POWIECIE PSZCZYŃSKIM - ANALIZA ANKIETY	7
3.SYTUACJA GEOGRAFICZNO-DEMOGRAFICZNA POWIATU	15
3.1. Powierzchnia, stan i gęstość zaludnienia powiatu	15
3.2. Demografia Powiatu Pszczyńskiego.....	17
3.3. Ruch naturalny ludności powiatu.....	19
4.INTEGRACJA SPOŁECZNA I PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE PSZCZYŃSKIM.....	22
4.1. Pomoc społeczna w Powiecie Pszczyńskim.....	22
4.1.1. Organizacja pomocy społecznej w Powiecie Pszczyńskim.....	22
4.1.2. Zakres pomocy społecznej udzielanej w Powiecie Pszczyńskim.....	23
4.1.3. Świadczenia rodzinne w Powiecie Pszczyńskim.....	26
4.2.Piecza zastępcza w Powiecie Pszczyńskim.....	27
4.2.1.Analiza SWOT- integracja społeczna i piecza zastępcza w Powiecie Pszczyńskim.....	36
4.3. Przemoc w rodzinie w Powiecie Pszczyńskim	37
4.3.1. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w Powiecie Pszczyńskim.....	37
4.3.2.Analiza SWOT – przemoc w rodzinie w Powiecie Pszczyńskim.....	41
5. PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W POWIECIE	42
5.1. Diagnoza problemu niepełnosprawności w Powiecie Pszczyńskim	42
5.1.1.Skala zjawiska niepełnosprawności w Powiecie Pszczyńskim	43
5.1.2.Wsparcie finansowe udzielone osobom niepełnosprawnym	47
5.2.Analiza SWOT-starość i niepełnosprawność w Powiecie Pszczyńskim.	50
6. PROBLEMY RYNKU PRACY W POWIECIE.....	51
6.1. Diagnoza aktywizacji zawodowej w Powiecie Pszczyńskim	51
6.2. Problem bezrobocia w Powiecie Pszczyńskim	53
6.3. Analiza SWOT–rynek pracy w Powiecie Pszczyńskim.....	57
7. ZDROWIE	58
7.1. Diagnoza w obszarze: Zdrowie.....	59
7.2. Struktura głównych przyczyn zgonów.....	63
7.3. Świadczenie zdrowotne.....	66
7.4. Analiza SWOT w obszarze: Zdrowie	67
8. ZAŁOŻENIA STRATEGII POWIATU PSZCZYŃSKIEGO	68
8.1. Misja strategii.....	68
8.2. Adresaci strategii.....	68
8.3. Zestawienie celów strategicznych i kieruków działań	68

8.4. System zarządzania realizacją strategii.....	74
8.5. Źródła finansowania.....	74
Spis tabel	75
Spis wykresów.....	77
Spis rysunków	78
Netografia.....	78

WPROWADZENIE

Jednym z elementów planowania strategicznego w obszarze polityki społecznej jest tworzenie strategii rozwiązywania problemów społecznych. Definicja dr Marka Ziółkowskiego w sposób zwięzły i obrazowy przedstawia pojęcie strategii: „Strategia rozwoju to określona koncepcja świadomego i systematycznego sterowania długofalowym rozwojem społeczno-gospodarczym i przestrzennym gmin, który dotyczy rozwiązań podstawowych, decydujących o kierunkach, tempie i skali tegoż rozwoju”¹.

Przy pomocy tak rozumianej strategii w gminach i powiatach realizowane są cele polityki społecznej, czyli zaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych i niematerialnych wszystkich grup społecznych zamieszkujących dany teren.

Powiatowa strategia jest dokumentem określającym przyszłe działania powiatu w zakresie polityki społecznej. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję, wyznacza cele i działania, których wdrożenie powinno w znaczący sposób przyczynić się do rozwiązania lub zmniejszenia występowania określonych problemów społecznych i zminimalizowania ich skutków. Dokument stanowi, zatem podstawę do realizacji zadań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do ich integracji społecznej. Obecnie wyzwaniem dla polityki społecznej jest tworzenie takich programów, które nie tylko udzielą wsparcia finansowego, ale przede wszystkim wpłyną na wzmocnienie aktywnych postaw mieszkańców.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pszczyńskim na lata 2016-2023 jest dokumentem, w którym uwzględniając kompetencje samorządu powiatowego, bierze się pod uwagę przesłanki wynikające z sytuacji panującej na szczeblu gminnym. Dlatego też dokument przygotowany dla powiatu sygnalizuje problemy społeczne występujące w gminach wchodzących w jego skład.

Niniejszy dokument został opracowany przez Zespół powołany przez Starostę Pszczyńskiego zarządzeniem nr 23/2015 z dnia 21 lipca 2015 r. w składzie:

1. Joanna Czakańska- kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
2. Bernadeta Sojka- Jany- dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy;
3. Krystyna Świerkot- Żmij- naczelnik Wydziału Oświaty i Zdrowia Starostwa Powiatowego.

W pracach nad strategią brali udział pracownicy wymienionych instytucji.

Decyzją Zarządu Powiatu w strategii ujęto następujące obszary tematyczne;

1. Integracja społeczna, piecza zastępcza;
2. Przemoc w rodzinie;
3. Osoby starsze i niepełnosprawne;
4. Rynek pracy;
5. Zdrowie.

W części diagnostycznej przedstawiona jest analiza ankiet, które przeprowadzono wśród mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego. Część ta zawiera także informacje dotyczące powiatu, oparta jest na badaniu źródeł zastanych tj. danych własnych oraz pozyskanych z instytucji i organizacji działających w powiecie, oraz takich, które swym zasięgiem obejmują nasz powiat. Następnie strategia opisuje kolejno 5 obszarów polityki społecznej, wraz z głównymi problemami występującymi na terenie powiatu. W każdym obszarze przeprowadzono analizę SWOT wskazując mocne i słabe strony powiatu, określając szanse i zagrożenia lokalnego systemu polityki społecznej. Następnie w Strategii określono misję, adresatów, cele strategiczne i kierunki działań, które są wynikiem analizy SWOT, potrzeb mieszkańców powiatu oraz dotychczasowych doświadczeń powiatu w tym zakresie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pszczyńskim na lata 2016 - 2023 powstała z obowiązku wynikającego z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., która do zadań własnych powiatu zalicza opracowanie i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

¹ M. Ziółkowski: Strategia rozwoju gmin. Istota znaczenia i zadania, W: Czekaj: Wspólnota Zagłębiowska w poszukiwaniu strategii rozwoju. Katowice 2003, s. 15.

Uzupełnieniem niniejszego dokumentu w zakresie wspierania przez powiat rodzin, dzieci, osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie są programy:

1. Powiatowy program pomocy dziecku i rodzinie;
2. Powiatowy program pomocy osobom niepełnosprawnym;
3. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

1. PRAWNE UWARUNKOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1.1 Regulacje prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Podczas opracowywania Strategii opierano się na aktach prawnych dających podstawy do różnych działań w sferze polityki społecznej są nimi:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) określająca zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 149 z późn. zm.) – określająca zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.) – określająca zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. 2011 nr 127 poz. 721, z późn. zm.) – regulująca status prawny oraz prawa i uprawnienia osób niepełnosprawnych.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 1118, z późn. zm.) – regulująca m.in. zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego oraz warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390) – określająca zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

1.2. Zgodność strategii z dokumentami międzynarodowymi, krajowymi i regionalnymi

Zadania przewidziane do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pszczyńskim wpisują się w założenia następujących projektów przewodnich UE przewidzianych do realizacji na poziomie państw członkowskich, które są instrumentami realizacji celów strategii „Europa 2020”:

- „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**”, który ma na celu modernizację rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy.
- „**Europejski program walki z ubóstwem**”, który ma na celu zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak, aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Rządowym dokumentem strategicznym, do którego odnosi się niniejsza strategia jest przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 18 czerwca 2013 roku Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.

Głównym celem wskazanym w ww. dokumencie jest **rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.**

Ponadto w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia,
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej,
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

W trakcie prac nad strategią uwzględniono zapisy Strategii sektorowych dotyczących problemów społecznych:

- 1) Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020;
- 2) Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011 - 2016;
- 3) Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pszczyńskim koresponduje także z programami o zasięgu regionalnym:

- Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2006 - 2020,
- Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020,
- Programem profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie śląskim na lata 2011-2015,
- Programem przeciwdziałania narkomanii w województwie śląskim na lata 2011 - 2016.

Założenia niniejszej Strategii są ponadto zgodne z zapisami projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 - 2020 z dnia 10 kwietnia 2014 roku.

Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Pszczyńskiego odpowiadają priorytetom, określonym w **Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006- 2020.** Obszary priorytetowe dla polityki społecznej w województwie śląskim to:

- 1) Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji, w tym w zapewnieniu opieki nad osobami zależnymi.
- 2) Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu integracji społeczno - zawodowej i dostawcy powszechnie dostępnych usług społecznych.
- 3) Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży. Wspieranie działań ukierunkowanych na efektywną profilaktykę i socjalizację, w tym przez organizowanie różnorodnych form zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
- 4) Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb i praw osób niepełnosprawnych, wspieranie ich aktywizacji zawodowej oraz tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.
- 5) Wspieranie seniorów w ich podmiotowym i aktywnym uczestnictwie w życiu społecznym, w tym w aktywności zawodowej. Tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania osób starszych w środowisku zamieszkania.
- 6) Tworzenie i rozwijanie spójnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej.
- 7) Integrowanie działań na rzecz bezpieczeństwa publicznego.
- 8) Wzmocnienie regionalnego wymiaru polityki pronatalistycznej. Podejmowanie działań łagodzących konsekwencje negatywne zmian demograficznych.
- 10) Podejmowanie działań na rzecz promocji, profilaktyki i edukacji zdrowotnej.

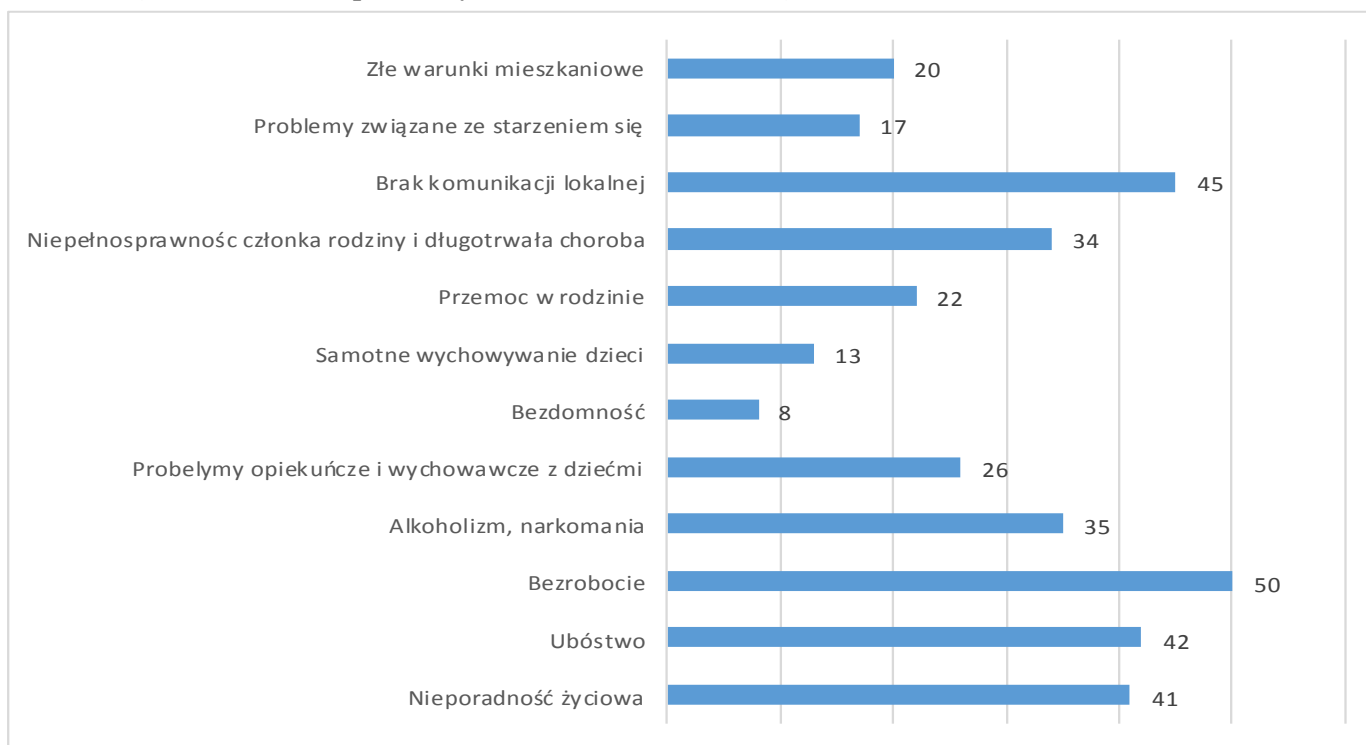
Cel główny (misja) Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego to poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego. Wskazano 7 celów strategicznych:

- 1) Tworzenie warunków do powstawania i właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym. Wzmocnienie polityki prorodzinnej.
- 2) Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, w tym zawodowym.
- 3) Wzmocnienie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz zawodowym.
- 4) Poprawa warunków i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych.
- 5) Integracja i rozwój regionalnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej o charakterze wielosektorowej struktury współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności rozwoju pracy socjalnej (w tym zawodów i specjalności).
- 6) Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 7) Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego.

2. PROBLEMY SPOŁECZNE W POWIECIE PSZCZYŃSKIM- ANALIZA ANKIETY

W celu poznania opinii mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego na temat problemów społecznych występujących w ich otoczeniu w październiku 2015 r. wśród mieszkańców powiatu przeprowadzono ankietę. Grupę badawczą stanowiło 116 mieszkańców. Ankieta składała się z 15 pytań wielokrotnego wyboru. Wyniki ankiety wzbogacą naszą wiedzę na temat postrzegania przez mieszkańców naszego powiatu problemów społecznych.

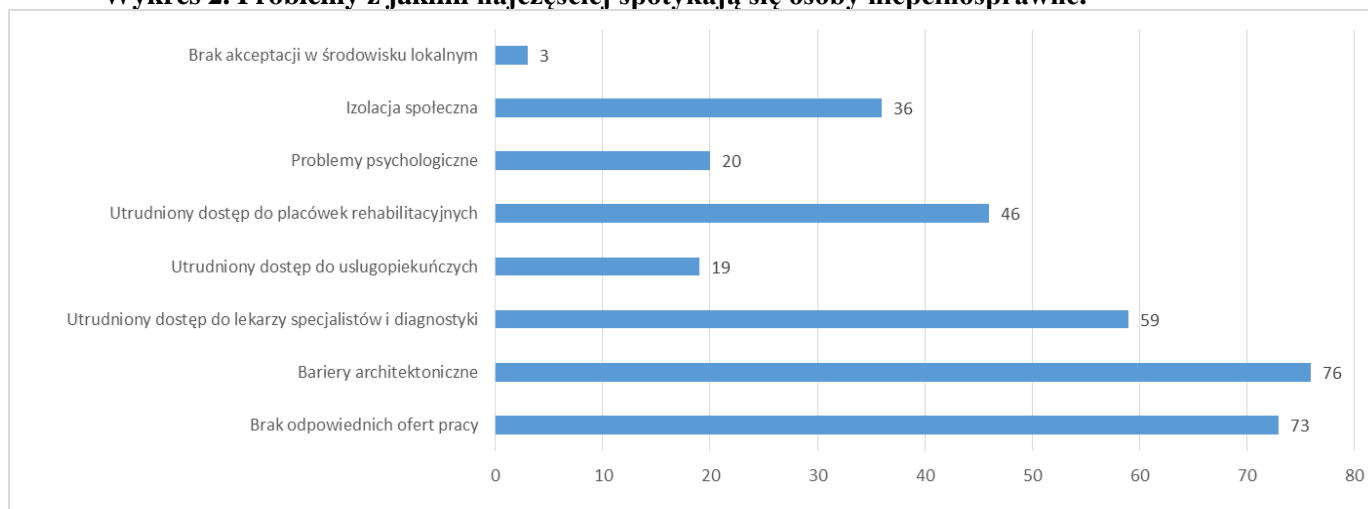
Wykres 1. Główne problemy rodzin w Powiecie Pszczyńskim.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Jak wynika z powyższych odpowiedzi zdaniem mieszkańców 3 głównymi problemami rodzin w Powiecie Pszczyńskim są: bezrobocie (50% odpowiedzi), brak komunikacji lokalnej (45%) oraz ubóstwo (42%). Bezdomność nie jest postrzegana jako dominujący problem wśród mieszkańców powiatu.

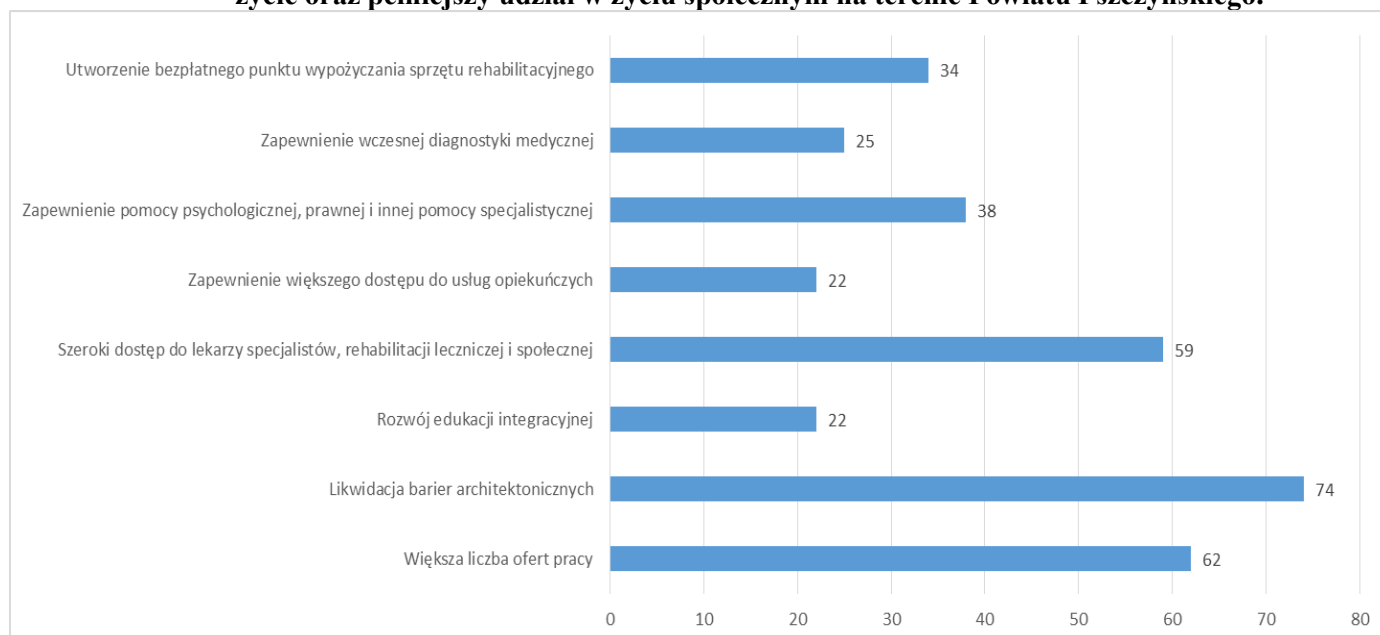
Wykres 2. Problemy z jakimi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Zdaniem mieszkańców najczęściej spotykanym przez osoby niepełnosprawne problemem są bariery architektoniczne (76%). Duża grupa osób (73%), dostrzega problem w braku odpowiednich ofert pracy dla osób niepełnosprawnych. Zdaniem przeszło połowy respondentów utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki stanowi poważny problem dla osób niepełnosprawnych. Tylko nieliczne osoby uważają, że problemem może być brak akceptacji w środowisku lokalnym.

Wykres 3. Działania, które ułatwiłyby osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie Powiatu Pszczyńskiego.

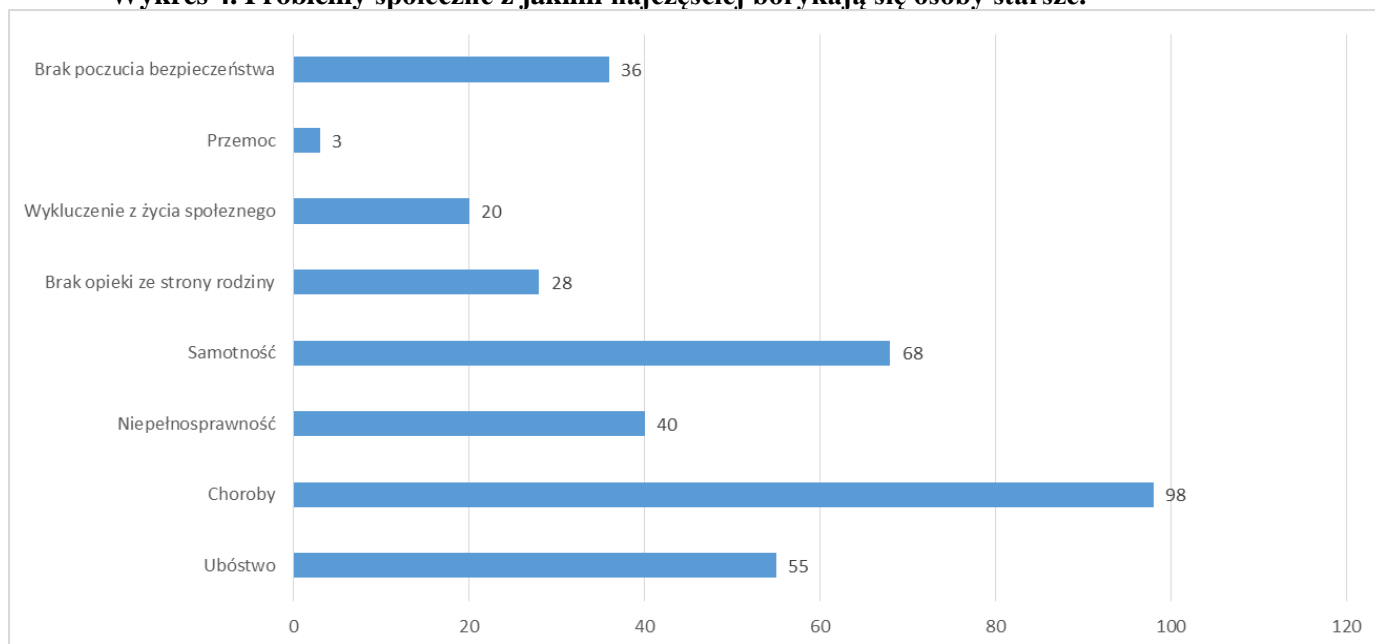

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Aż 74% ankietowanych uważa, że likwidacja barier architektonicznych ułatwiłaby osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym.

Również duża grupa - 62% osób sądzi, że większa liczba ofert pracy poprawiłaby sytuację osób niepełnosprawnych. Około 1/5 respondentów zwraca uwagę na konieczność zapewnienia większego dostępu do usług opiekuńczych i rozwój edukacji integracyjnej. Pojawiły się także pojedyncze propozycje takie jak: zapewnienie dostępu tłumacza j. migowego, odpowiednie dotacje finansowe, wzrost liczby miejsc pracy w warunkach chronionych, rozbudowa przedszkola o kolejne oddziały specjalne, w tym również o gabinety specjalistycznej pomocy edukacyjnej.

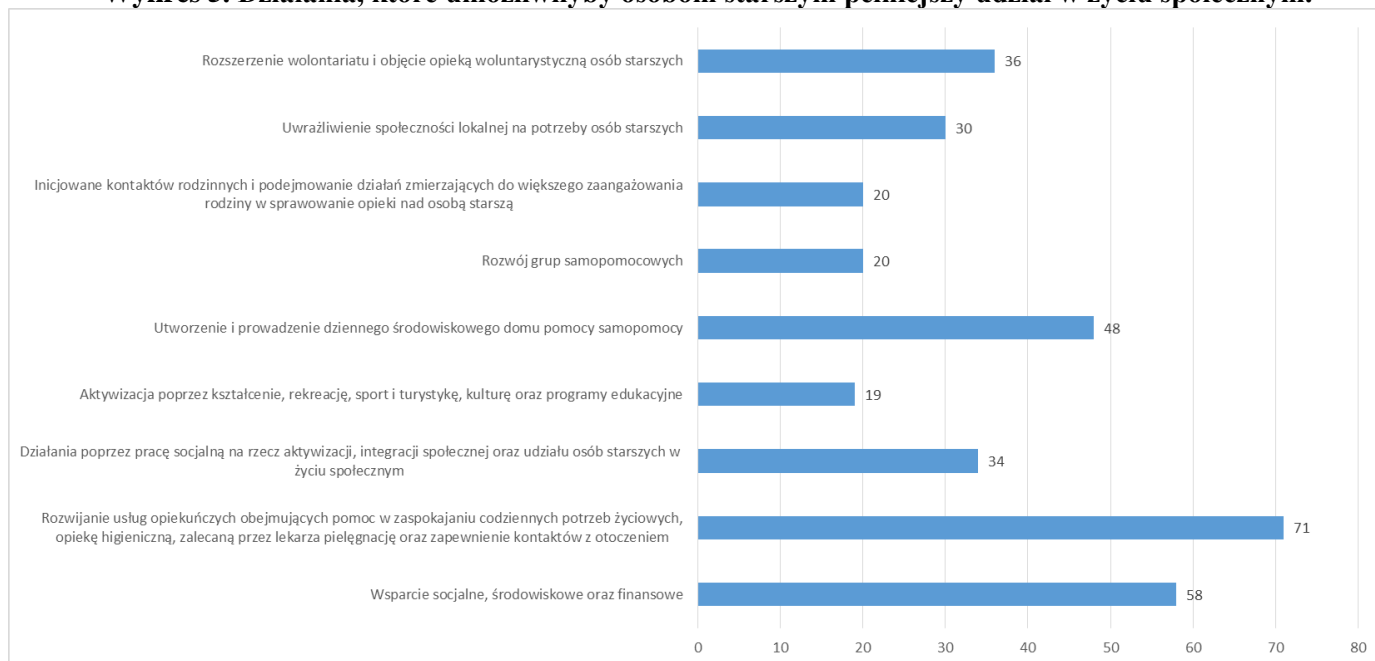
Wykres 4. Problemy społeczne z jakimi najczęściej borykają się osoby starsze.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Większość pytaných osób uważa, że problemem osób starszych najczęściej są choroby (98%) i samotność (68%). Niewiele osób dostrzega (3%) przemoc wobec osób starszych.

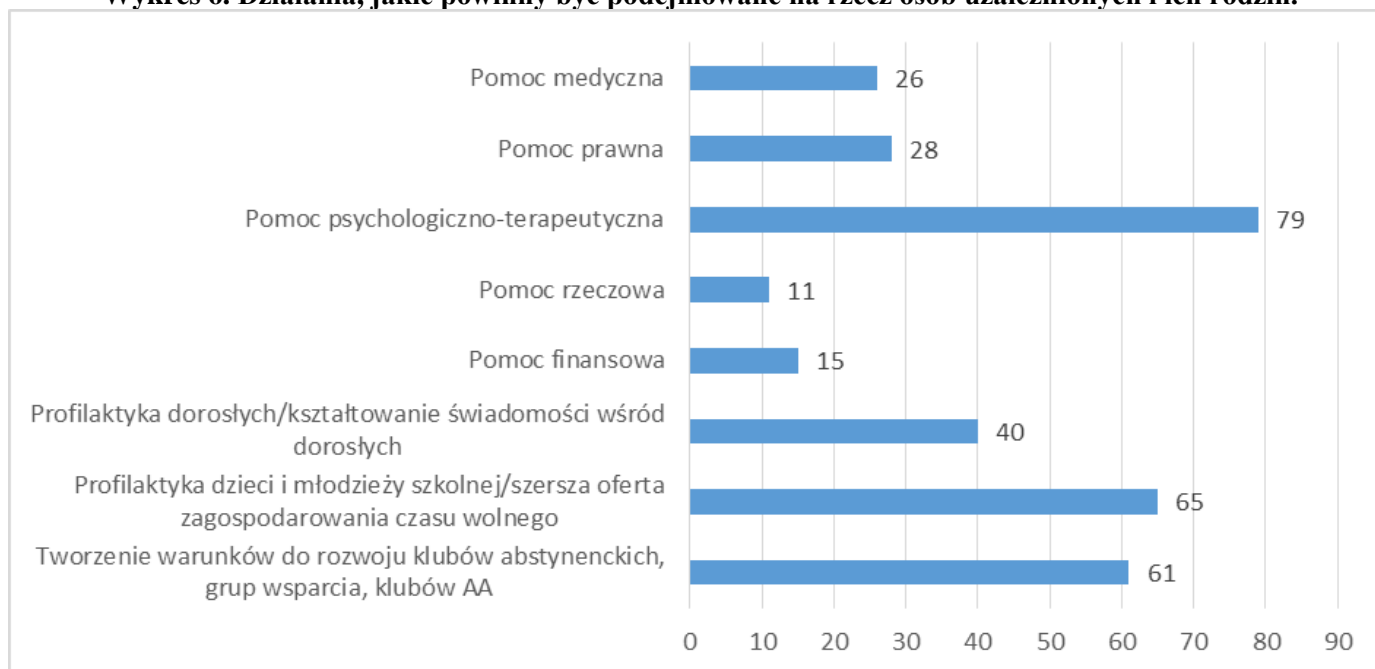
Wykres 5. Działania, które umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Najistotniejszym działaniem, w opinii ankietowanych, które powinno zostać podjęte w celu zapewnienia osobom starszym pełniejszego udziału w życiu społecznym to rozwijanie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację, oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem (71%). Za istotne uznano wsparcie socjalne, środowiskowe oraz finansowe (58%), a także utworzenie i prowadzenie dziennego środowiskowego domu pomocy samopomocy (48%).

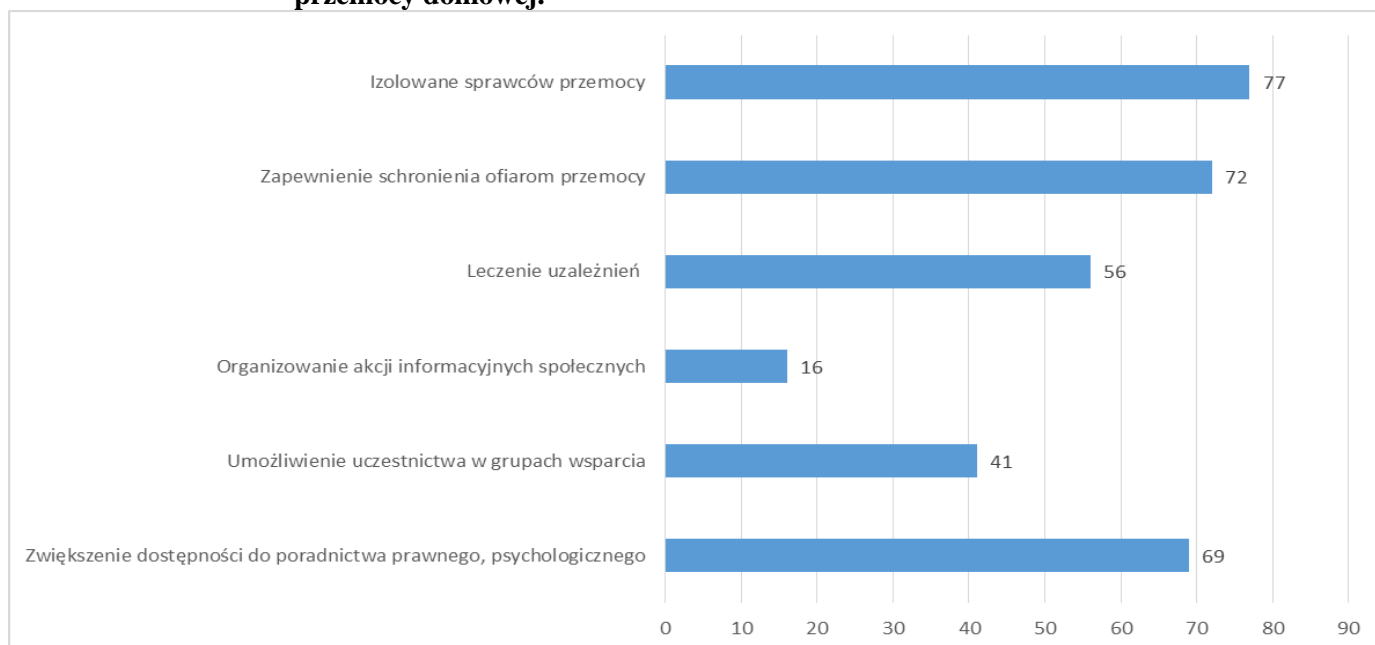
Wykres 6. Działania, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Za najważniejsze działania, które powinny zostać podjęte na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin uznano pomoc psychologiczno-terapeutyczną (79%). Zdaniem ankietowanych bardzo ważna jest profilaktyka wśród dzieci i młodzieży, a także szersza oferta zagospodarowania czasu (65%). Niewiele osób (11%) uważa, że osobom uzależnionym powinna być oferowana pomoc rzeczowa. Jedna osoba dała propozycję, aby dla osób uzależnionych zorganizować prace publiczne.

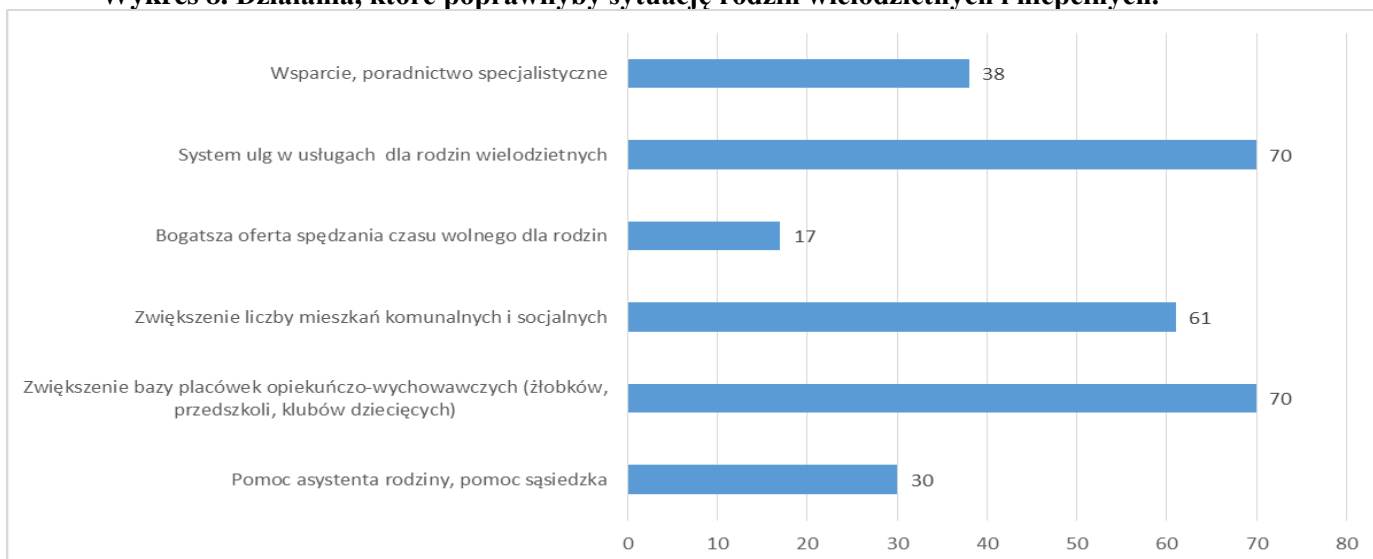
Wykres 7. Działania, jakie byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy domowej.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Mieszkańcy Powiatu Pszczyńskiego uważają, że w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinie należy przede wszystkim izolować sprawców przemocy (77%), zapewnić schronienia ofiarom przemocy (72%) i zwiększyć dostępność do poradnictwa.

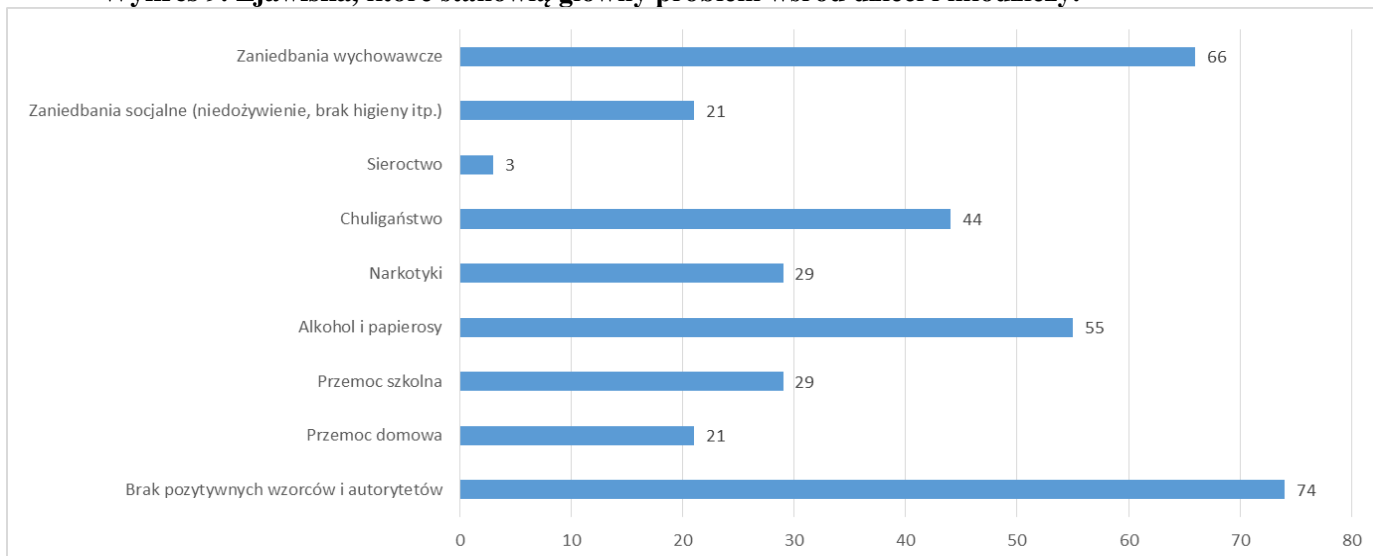
Wykres 8. Działania, które poprawiłyby sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Według ankietowanych, aby poprawić sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych należy zwiększyć bazę placówek opiekuńczo-wychowawczych (żłobków, przedszkoli, klubów dziecięcych), wprowadzić system ulg w usługach dla rodzin wielodzietnych (70%) oraz zwiększyć liczbę mieszkań komunalnych i socjalnych (61%). Ważne jest poradnictwo specjalistyczne, a także pomoc sąsiedzka, asystentów rodzin.

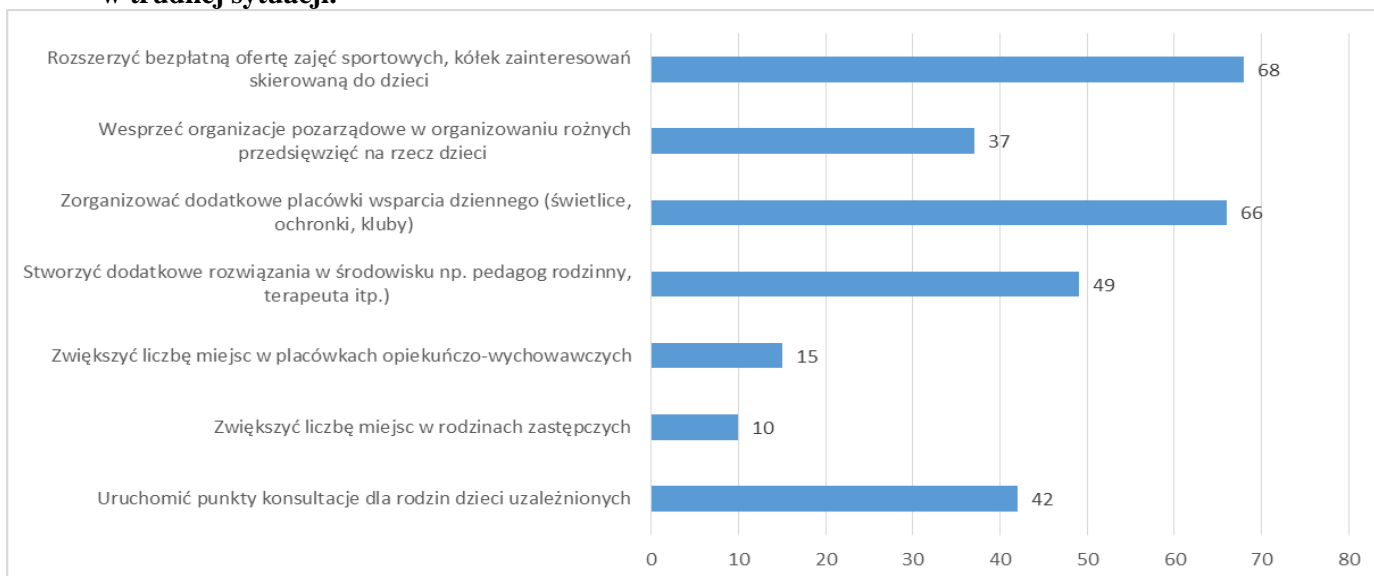
Wykres 9. Zjawiska, które stanowią główny problem wśród dzieci i młodzieży.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Zdecydowana większość (74%) respondentów dostrzega, iż źródłem problemów wśród dzieci i młodzieży jest brak pozytywnych wzorców i autorytetów. Dzieci często są zaniedbane wychowawczo (66%). Dostrzegamy, iż duża grupa młodzieży pije alkohol i pali papierosy - (55%). Jedynie (3%) ankietowanych uważa, że sieroctwo jest głównym problemem wśród dzieci i młodzieży.

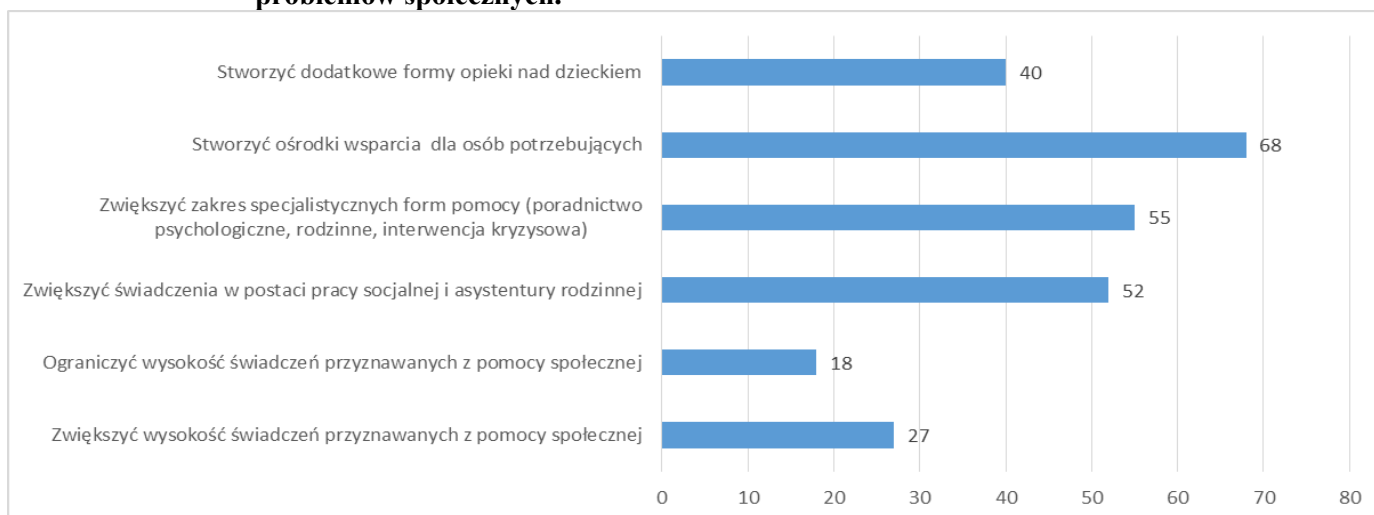
Wykres 10. Działania, jakie powinien podjąć samorząd lokalny w celu pomocy dzieciom w trudnej sytuacji.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Sposobem rozwiązania trudnych sytuacji dzieci i młodzieży może być: rozszerzenie bezpłatnej oferty zajęć sportowych, kółek zainteresowań, zorganizowanie dodatkowych placówek wsparcia dziennego takich jak świetlice, kluby, ochronki, a także wsparcie rodziny poprzez działania pedagogów, terapeutów. Powyższe rozwiązania wskazują na konieczność wsparcia dzieci i rodziny w środowisku naturalnym, tylko 10% ankietowanych jest za zwiększeniem liczby miejsc w rodzinach zastępczych.

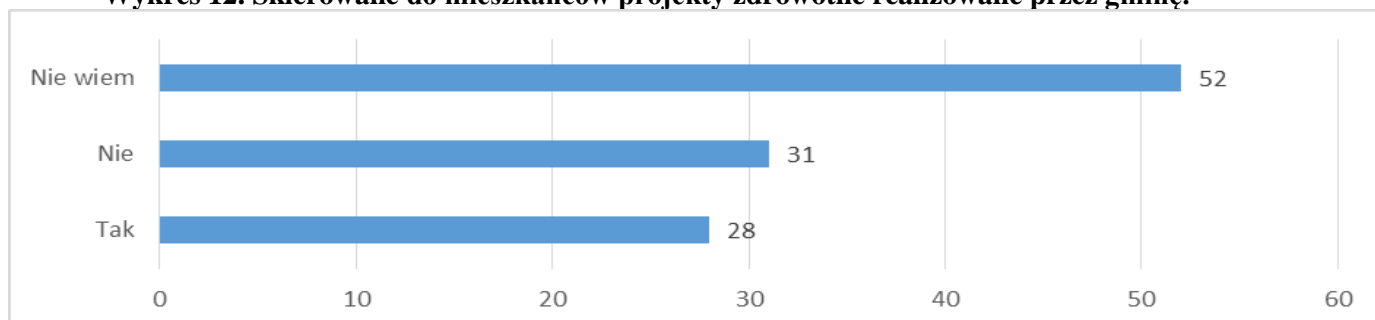
Wykres 11. Działania, jakie powinien podjąć samorząd lokalny w celu przezwyciężenia problemów społecznych.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Zdaniem ankietowanych samorząd lokalny w celu przezwyciężenia problemów społecznych powinien przede wszystkim stworzyć ośrodki wsparcia dla osób potrzebujących (68%), zwiększyć zakres specjalistycznych form pomocy (poradnictwo psychologiczne, rodzinne, interwencja kryzysowa), zwiększyć świadczenia w postaci pracy socjalnej i asystentury rodzinnej (52%) lub stworzyć dodatkowe formy opieki nad dzieckiem. Zdania na temat zmian wysokości świadczeń przyznawanych z pomocy społecznej są podzielone. Prawie jedna trzecia (27%) respondentów dostrzega rozwiązanie problemów w podwyższeniu świadczeń, 18% ankietowanych uważa, że przeciwnie obniżenie wysokości świadczeń przyczyniłoby się do poprawy sytuacji.

Wykres 12. Skierowane do mieszkańców projekty zdrowotne realizowane przez gminę.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Aż 52% respondentów nie wie czy gmina realizuje skierowane do mieszkańców projekty z obszaru ochrony zdrowia. Tylko niecała jedna trzecia mieszkańców ma świadomość, iż gmina takie programy realizuje.

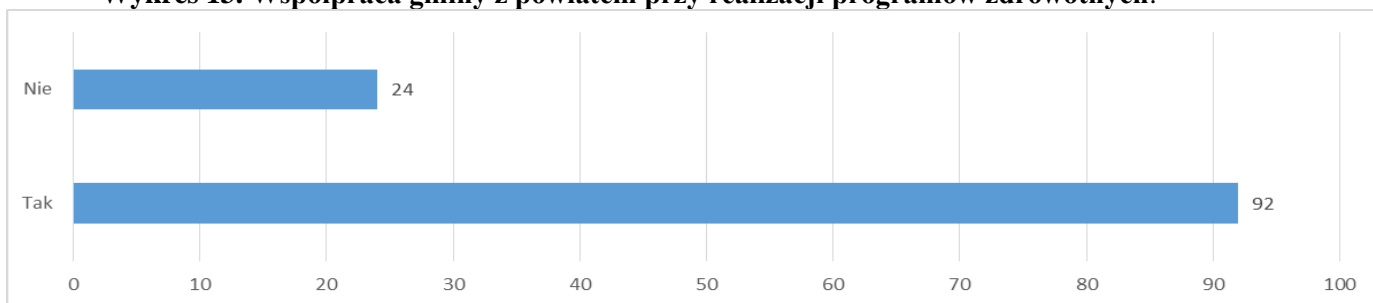
W tym pytaniu poproszono o wskazanie programów zdrowotnych, które należałoby zrealizować w gminie. Pojawiły się takie odpowiedzi jak:

- Profilaktyka medyczna (6%);
- Zwiększyć dostęp do lekarzy specjalistów-bezpłatnie (6%);
- Pomoc uzależnionym (5%);
- Opieka higienistek i stomatologów w szkołach i przedszkolach (4%);
- Zlikwidowanie długich kolejek do specjalistów, rehabilitacji (4%);
- Profilaktyka otyłości, zdrowego żywienia (3%);
- Profilaktyka próchnicy (3%);
- Profilaktyka wad postawy (3%);
- Darmowe szczepienia przeciw grypie (3%);
- Programy wczesno-diagnostyczne (2%);
- Program profilaktyki raka szyjki macicy i innych chorób wywołanych przez zakażenie wirusem HPV szczepienia dziewcząt 13 lat (2%)
- Szczepienia dziewcząt do 13 lat (2%);
- Profilaktyka gruźlicy (2%).

Pojawiły się pojedyncze odpowiedzi:

- Programy zdrowotne - diagnostyczne;
- Związane z chorobami cywilizacyjnymi;
- Program wczesnego wykrywania chorób układu krążenia;
- Uzyskać bezproblemowe skierowanie do specjalistów;
- Możliwość korzystania z bezpłatnych badań profilaktycznych raz w roku;
- Zajęcia korekcyjne;
- Zwiększyć pomoc psychologiczną i umożliwić szerszy dostęp do interwencji kryzysowej;
- Bezpłatne badania dla kobiet 40+;
- Programy zdrowotne dla alkoholików;
- Bezpłatne badania stomatologiczne dla dzieci;
- Antynikotynowe, antyalkoholowe, antynarkotykowe;
- Psychiatra dziecięcy w szkołach;
- Rehabilitacja dzieci;
- Program okulistyczny badanie i dobieranie okularów.

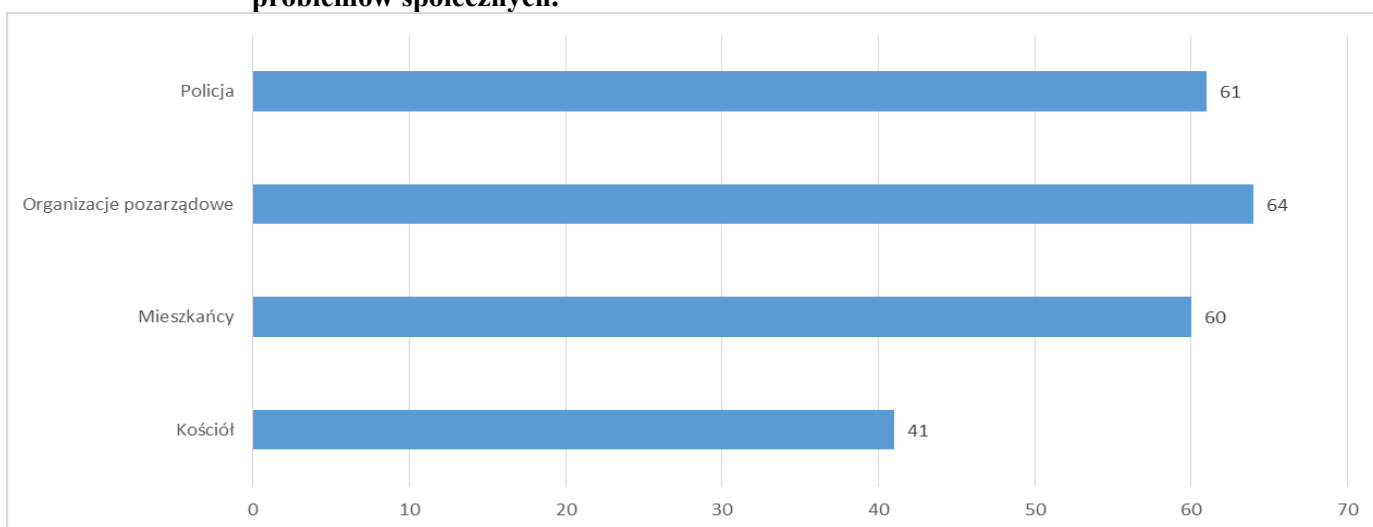
Wykres 13. Współpraca gminy z powiatem przy realizacji programów zdrowotnych.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Znaczna większość ankietowanych uważa, że gminy i powiat powinny wspólnie realizować programy zdrowotne.

Wykres 14. Organizacje, jakie oprócz władz lokalnych powinny brać udział w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ankietowani dostrzegają wielkie znaczenie organizacji pozarządowych, policji, samych mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych w powiecie. Zauważona została także, choć w mniejszym zakresie rola kościoła.

3. SYTUACJA GEOGRAFICZNO-DEMOGRAFICZNA POWIATU

3.1. Powierzchnia, stan i gęstość zaludnienia powiatu

Rysunek 1. Mapa Powiatu Pszczyńskiego z podziałem na gminy

Źródło: www.pozytywnapszczyna.pl

Powiat Pszczyński leży w południowej części województwa śląskiego na przecięciu tras Katowice – Żory – Wisła (DK81) oraz Katowice – Bielsko (DK1), pomiędzy Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym a Beskidami. Graniczy od północy z powiatem mikołowskim, tyskim, bieruńsko-lędzińskim, od wschodu z powiatem oświęcimskim, od południa z powiatem bielskim i cieszyńskim, od zachodu z miastami na prawach powiatu: Żory i Jastrzębie Zdrój. W południowej części powiatu znajduje się zbiornik wodny w Goczałkowicach, stanowiący rezerwar wody pitnej dla Śląska. Lokalizacja geograficzna powiatu jest korzystna – sąsiedztwo aglomeracji katowickiej, województwa małopolskiego, Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, granic państwa, położenie na ważnych szlakach komunikacyjnych kolejowych i drogowych (Gdańsk – Warszawa – Katowice – Cieszyn).

Powiat Pszczyński obejmuje swym zasięgiem obszar o łącznej powierzchni 471 km², co stanowi 3,8 % całkowitej powierzchni województwa śląskiego.

Powiat Pszczyński tworzy 6 gmin:

- 1) Goczałkowice - Zdrój,
- 2) Kobiór,
- 3) Miedźna,
- 4) Pawłowice,
- 5) Pszczyna,
- 6) Suszec.

Charakterystyka gmin tworzących Powiat Pszczyński:

Goczalkowice-Zdrój

Gmina Goczalkowice-Zdrój charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazową. Na jej terenie, w otoczeniu bogatej przyrody i lasów stanowiących fragment dawnej Puszczy Pszczyńskiej, znajdują się liczne stawy rybne i rekreacyjne oraz jeden z największych w Polsce sztuczny zbiornik retencyjny - „Jezioro Goczalkowickie”. Oprócz zaopatrywania w wodę zbiornik pełni też bardzo ważną rolę przyrodniczą; występuje tu niezwykle bogactwo fauny i flory, w tym ptactwa wodnego. Odkryte w 1933 r. źródła solanki jodobromowej przyczyniły się do założenia uzdrowiska, które jest największym atutem gminy. Od 1862 r. uzdrowisko specjalizuje się w leczeniu schorzeń reumatycznych, stanów pourazowych, chorób naczyń obwodowych, niektórych schorzeń układu nerwowego, a także w rehabilitacji osób z cukrzycą oraz chorobą nowotworową. Gminę, na powierzchni 47,0 km² zamieszkuje 6.643 mieszkańców.

Kobiór

Gmina Kobiór charakteryzuje się bogactwem lasów gęsto poprzecinanych duktami leśnymi, stanowi doskonały teren do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Do atrakcji turystycznych obok bogactw lasów należy zabytkowy Pałacyk „Promnice” oraz pochodzący z początków XX w. Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, przy którym zbudowano kopię grotty matki Boskiej z Lourdes, będącej już w chwili obecnej celem wielu wycieczek rowerowych. Gminę zamieszkuje 4.898 mieszkańców na powierzchni 48,0 km².

Miedźna

Gmina Miedźna leży na trasie turystycznej Pszczyna – Oświęcim, przez gminę przebiega międzynarodowa trasa rowerowa Greenways Kraków – Morawy – Wiedeń. Greenways to zielone szlaki, które łączą regiony atrakcyjne turystycznie, wspierają rozwój turystyki przyjaznej dla środowiska i promujące zdrowy styl życia. W Miedźnej i okolicy znajduje się wiele zabytkowych obiektów. Zaliczyć do nich można urzekające swym pięknem stare drewniane kościołki w Miedźnej, Grzawie i Górze. Obok kościołów istnieje ogromne bogactwo małych form architektury sakralnej: przydrożnych krzyży i kapliczek. Na całym obszarze gminy Miedźna występują formy przyrodnicze o wartościach naukowo-kulturowych, historycznych i krajobrazowych. Okolice gminy to teren byłych Lasów Książących Puszczy Pszczyńskiej. Prawie 900 ha dawnej puszczy leży na jej terenie. Użytek ekologiczny to torfowisko będące siedliskiem rzadkich, chronionych roślin błotnych. Do dyspozycji mieszkańców gminy i turystów jest hala sportowa przy Liceum Ogólnokształcącym w Gilowicach oraz kryta pływalnia w Woli. Gmina Miedźna obejmuje swym zasięgiem sześć sołectw: Miedźna, Wola, Góra, Grzawa, Frydek i Gilowice oraz Osiedla Wola I i Wola II. Liczy 16.070 mieszkańców i zajmuje obszar 50 km².

Pawłowice

Pawłowice należą do najstarszych miejscowości powiatu pszczyńskiego. Pierwsza wzmianka o Pawłowicach pochodzi z XIII w. Współczesne Pawłowice znane są z nowoczesnej bazy edukacyjno-sportowej. Do dyspozycji mieszkańców i turystów pozostaje kryta pływalnia „Wodny Raj” z kompleksem basenów. Wizytówką gminy jest nowoczesna hala sportowa ze ścianką wspinaczkową, siłownią i salą fitness. Pawłowice dysponują również kompleksem boisk sportowych. W gminie funkcjonują 3 gospodarstwa agroturystyczne („Cyprianówka”, „Raj dla wędkarzy”, Pielgrzymowice). Na terenie gminy wyznaczonych jest blisko 60 km tras rowerowych z bardzo urokliwym Traktem Cesarsko-Pruskim. W skład gminy wchodzi 7 sołectw: Golasowice, Jarząbkowice, Krzyżowice, Pawłowice, Pielgrzymowice, Pniówek, Warszowice oraz 1 osiedle: Osiedle przy KWK Pniówek. Gmina liczy 18.087 mieszkańców i rozciąga się na powierzchni 76 km².

Suszec

Teren gminy otaczają praktycznie ze wszystkich stron lasy, będące pozostałością Puszczy Pszczyńskiej, chroniące gminę przed zanieczyszczeniami z pobliskich aglomeracji miejskich. Część lasów na terenie Suszca i Rudziczki należy do parku krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Tereny te to głównie bór suchy z bagnem zwyczajnym, zawierający zbiorowiska szuwarowe oraz stanowiska lęgowe ptaków drapieżnych. Ogółem na terenie gminy występuje ok. 120 gatunków roślin umieszczonych w „czerwonej księdze” gatunków rzadkich i ginących w Polsce. Wszystko to sprawia, że Suszec to doskonała baza dla turystyki pieszej i rowerowej. Odwiedzający gminę Suszec turyści mają do dyspozycji szeroką bazę wypoczynkowo-rekreacyjną. W południowej części Suszca istnieje atrakcyjny ośrodek rekreacyjno-wypoczynkowy o nazwie „Gwaruś” z akwenem wodnym, gdzie można uprawiać sporty wodne, jak również korzystać z zaplecza sportowego. Malownicze położenie ośrodka stwarza doskonałe miejsce wypoczynku. Dla miłośników aktywnych form spędzania wolnego czasu dostępna jest wielofunkcyjna nowoczesna hala sportowa. Na terenie gminy Suszec znajdują się liczne zabytki, m.in. kościoły parafialne w Suszcu i Kryrach, kaplica św. Anny w Suszcu, oficyna dworska oraz spichlerz w Mizerowie. Liczba ludności wynosi 11.999 a powierzchnia gminy to 75 km². W skład gminy wchodzi 6 sołectw: Suszec, Kobielice, Kryry, Mizerów, Radostowice i Rudziczka.

Pszczyzna

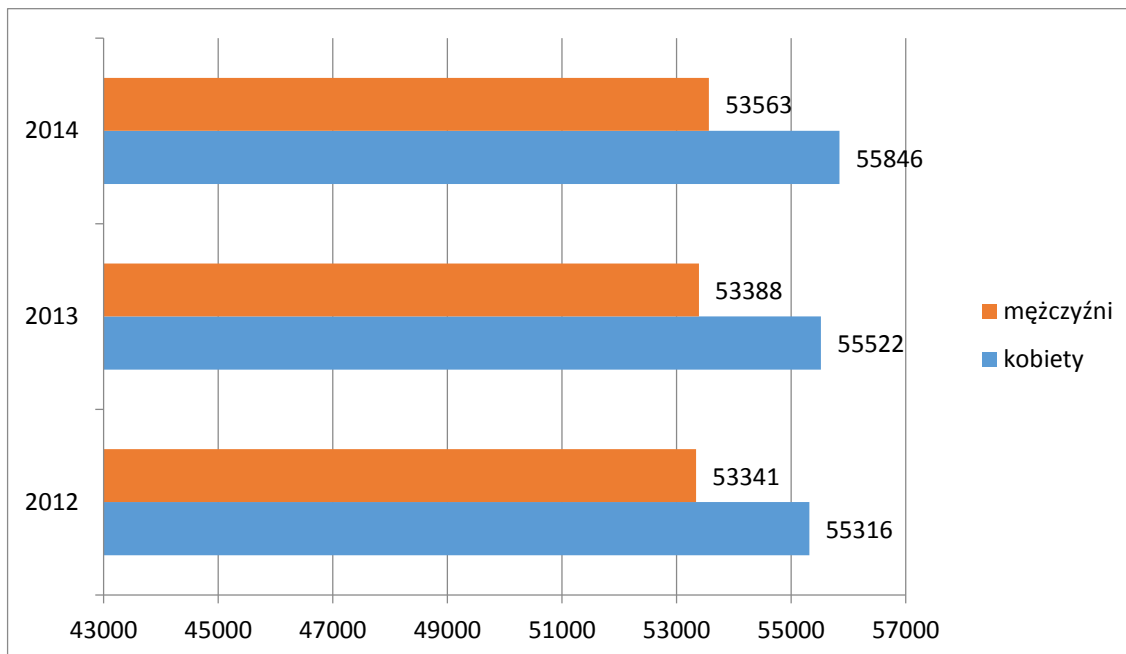

Pszczyzna nazywana jest Perłą Górnego Śląska. To miasto od lat przyciąga turystów, urzekając ich swoją malowniczą scenerią, niepowtarzalną atmosferą i bogatą historią. Sięgającą początków Polski Piastów Pszczyzna jest siedzibą gminy i powiatu oraz centrum usługowym i handlowym dla całego regionu. Zaletą lokalizacji Pszczyzny jest otoczenie lasów – pozostałości pradawnej puszczy – oraz sąsiedztwo dwóch dużych zbiorników wodnych w Goczałkowicach i Łące. Jedną z większych atrakcji turystycznych jest Muzeum mieszczące się w wielokrotnie przebudowywanym, sześciowiekowym zamku, siedzibie Panów na Pszczyźnie. Zabytkowy charakter Pszczyzny uwydatniają zamek książęcy w otoczeniu parku krajobrazowego, rozciągającego się na przestrzeni 15 ha, średniowieczny układ urbanistyczny rynku i starego miasta, liczne zabytki architektury XVIII-XIX-wiecznej, rezerwat żubrów oraz dogodna komunikacja. Wszystkie te cechy sprawiają, że Pszczyzna jest miejscem niezwykle atrakcyjnym dla turystów z kraju i zagranicy. Pszczyzna to bardzo ważne miejsce na mapie atrakcji turystycznych w Polsce, Pszczyzna liczy 51.712 mieszkańców i zajmuje obszar 175 km².

3.2 Demografia Powiatu Pszczyńskiego

Na początku 2015 r. Powiat Pszczyński zamieszkiwało 109.409 osób. Wykres nr 15 przedstawia dane wskazujące na proporcje liczby kobiet i mężczyzn zamieszkujących powiat. W roku 2014 liczba kobiet zamieszkujących powiat wyniosła 55.846, co stanowi 51.04 % ogółu mieszkańców. Z kolei liczba mężczyzn to 53.563 (48.96% populacji). Na podstawie danych z lat 2012-2014 można stwierdzić, że zmianom liczby mieszkańców nie towarzyszy istotna zmiana proporcji pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn. Warto przy tym jednak zauważyć, że w powiecie notuje się współczynnik feminizacji, który jest niższy niż przeciętny dla kraju. Współczynnik ten, obliczany, jako liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, wynosi w Powiecie Pszczyńskim 104, podczas gdy dane ogólnopolskie wskazują na proporcję równą 107. Oznacza to, że Powiat Pszczyński jest mniej sfeminizowany niż inne obszary kraju.

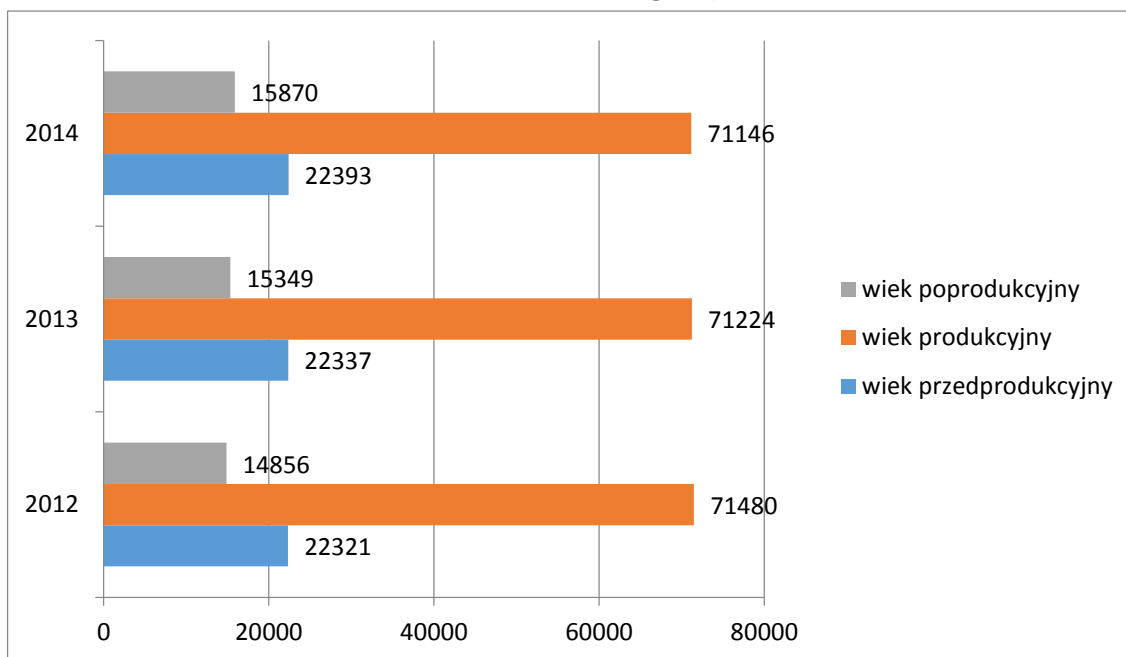
Wykres 15. Liczba kobiet i mężczyzn w Powiecie Pszczyńskim.

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

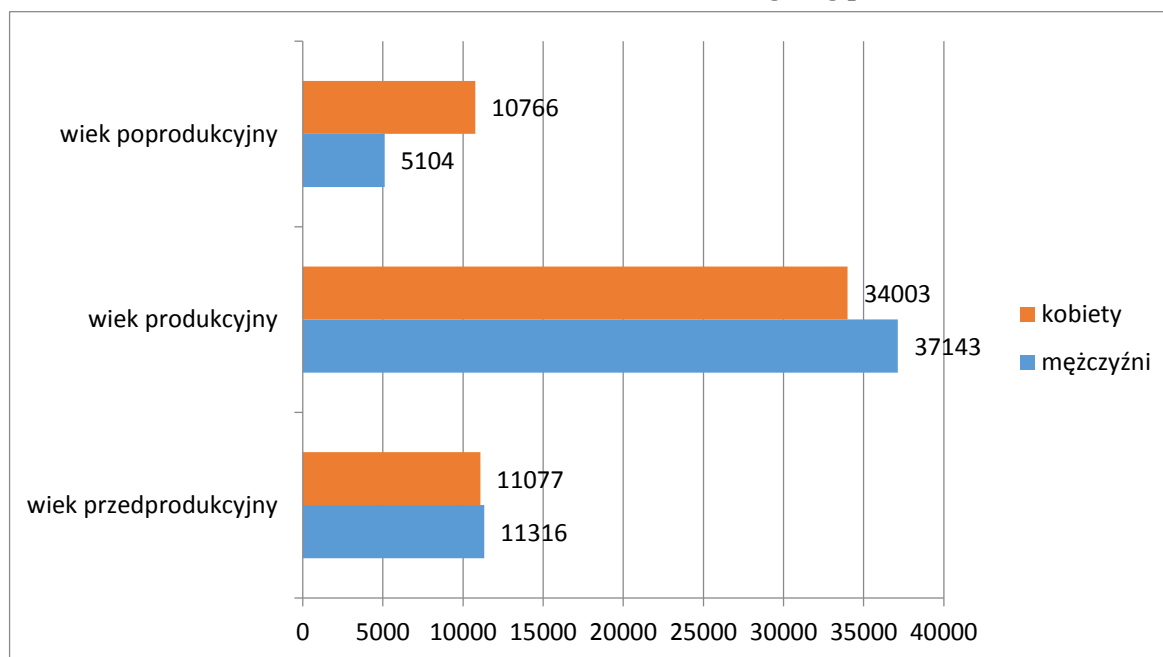
Struktura wieku mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego, wyznaczona na podstawie parametru aktywności zawodowej nie podlegała na przestrzeni ostatnich trzech lat zasadniczym zmianom. Niezmienny jest odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (do 14 roku życia) – wynosi 20,5%.

Wykres 16. Struktura ludności Powiatu Pszczyńskiego wg. wieku.

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Wykres 17. Struktura wiekowa ludności Powiatu Pszczyńskiego wg płci na 31. XII. 2014 r.

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Liczba osób w wieku produkcyjnym w roku 2014 wyniosła 71.146, co stanowi 65% ogółu mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego. W tym przedziale wiekowym liczebnie przeważają mężczyźni - w roku 2014 stanowili 52,2% ogółu.

Starzenie się populacji Powiatu Pszczyńskiego uwidacznia się również w rosnącym udziale osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. W 2014 roku odsetek ten wyniósł 14,5% (15.870). Zestawienie wartości tego wskaźnika z danymi ogólnopolskimi wskazuje na to, że stopień zaawansowania procesów starzenia się populacji jest w Powiecie Pszczyńskim niższy, aniżeli w kraju (wskaźnik starości demograficznej dla Polski zbliża się obecnie do 19%). Znacząca przewaga kobiet w subpopulacji osób będących w wieku poprodukcyjnym (67,8%) jest zgodna z ogólnym trendem, polegającym na dłuższym trwaniu życia kobiet, jak również związana jest z ich wcześniejszym wiekiem emerytalnym. Wpływa to na obserwowaną nie tylko w Polsce, ale także w innych państwach feminizację starości.

3.3. Ruch naturalny ludności powiatu

Tabela 1. Urodzenia i zgony.

URODZENIA I ZGONY			
Urodzenia żywe	2012	2013	2014
Ogółem	1312	1305	1287
Mężczyźni	627	641	627
Kobiety	685	664	660
Zgony ogółem			
Ogółem	891	901	862
Mężczyźni	472	487	467
Kobiety	419	414	395
Przyrost naturalny			
Ogółem	421	404	425
Mężczyźni	155	154	160
Kobiety	266	250	265

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Tabela nr 1 prezentuje dane dotyczące ruchu naturalnego ludności zamieszkującej Powiat Pszczyński. W roku 2014 liczba urodzeń żywych na tym obszarze wyniosła 1287, co pozwala oszacować współczynnik urodzeń na poziomie 11,7‰. Warto zauważyć, że w całym analizowanym okresie (2012-2014) wskaźnik ten osiągał wartości wyższe niż współczynnik urodzeń dla populacji Polski. Oznacza to, że na terenie Powiatu Pszczyńskiego przychodzi na świat relatywnie dużo dzieci. Dane wskazują ponadto, że w latach 2012 -2014 urodzenia żeńskie nieznacznie dominowały liczebnie nad urodzeniami męskimi.

Drugim podstawowym parametrem ruchu naturalnego są zgony. W 2014 roku zanotowano ich w Powiecie Pszczyńskim 862 tj. o 39 mniej niż w roku poprzednim i o 29 mniej niż w roku 2012. Współczynnik zgonów wyrażający liczbę zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w roku 2014 wyniósł 7,8 co jest niższą wartością niż wskaźnik obliczony dla populacji Polski (9,78). Biorąc pod uwagę strukturę zgonów ze względu na płeć, we wszystkich analizowanych latach można stwierdzić przewagę mężczyzn, taka prawidłowość stanowi powszechnie obserwowany trend, wynikający z nadumieralności mężczyzn w średnim i starszym wieku.

Wartości przyrostu naturalnego odnotowane w okresie od roku 2012 do roku 2014 były dodatnie. Najwyższy przyrost naturalny zanotowano w roku 2014 – wyniósł on 425. Na saldo przyrostu naturalnego w roku 2014 złożył się przyrost populacji o 265 kobiet i 160 mężczyzn, co jest ściśle związane z większą ilością urodzeń żeńskich oraz większą liczbą zgonów mężczyzn. Należy ponadto zauważyć, że współczynnik przyrostu naturalnego wyrażony w promilach we wszystkich analizowanych latach był wyższy niż wartość tego współczynnika w odniesieniu do populacji całego kraju. W roku 2012 wyniósł on 3,9 (dla Polski: 0), w roku 2013 osiągnął wartość 3,7, podczas gdy wskaźnik ogólnopolski wyniósł -0,5‰. W roku 2014 wyniósł 3,9‰ (średnia wartość wskaźnika dla Polski wyniosła 0,1‰). Na podstawie przywołanych powyżej danych można wnioskować o słabszym aniżeli przeciętne w kraju tempie postępowania procesów starzenia się populacji w Powiecie Pszczyńskim.

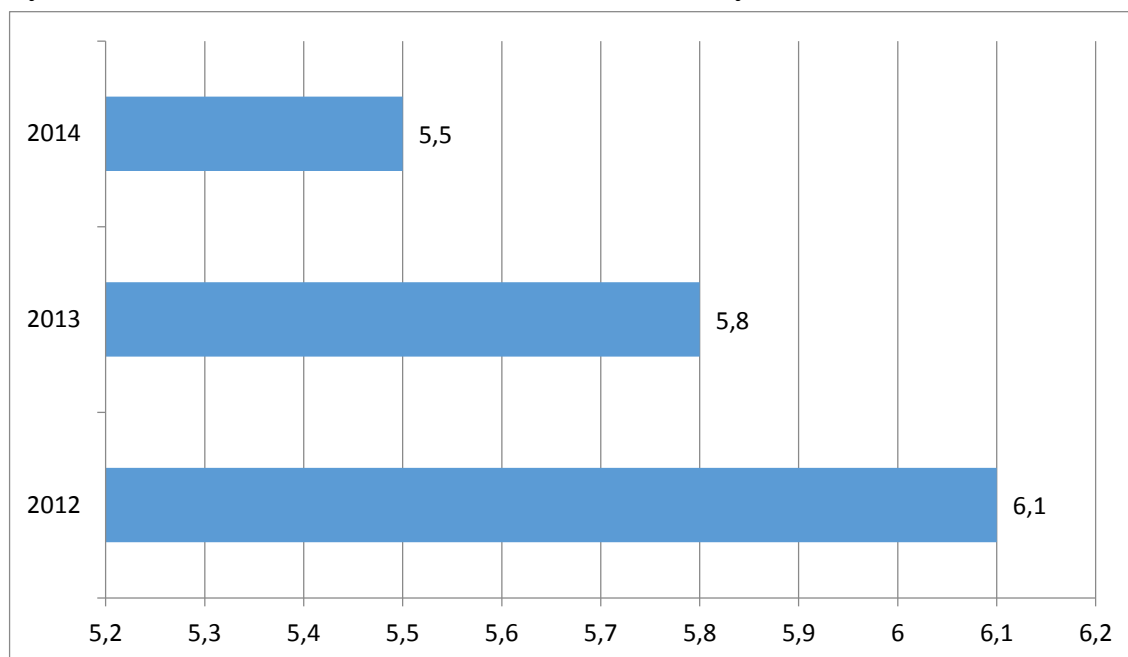
Tabela 2. Małżeństwa i rozwody w Powiecie Pszczyńskim.

Rok	Liczba zawartych małżeństw	Liczba małżeństw zawartych na 1000 mieszkańców	Liczba rozwodów	Stosunek rozwodów do zawartych małżeństw
2012	658	6,1	146	22,2 %
2013	633	5,8	139	22,0 %
2014	603	5,5	154	25,5 %

Zródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Liczba zawieranych małżeństw w Powiecie Pszczyńskim corocznie obniża się, wzrasta natomiast liczba rozwodów. W 2014 zwiększył się stosunek orzekanych rozwodów do liczby zawieranych małżeństw - na cztery zawierane małżeństwa orzeka się jeden rozwód.

Wykres 18. Małżeństwa na 1000 ludności w Powiecie Pszczyńskim.

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Migracje w Powiecie Pszczyńskim

W analizowanym okresie saldo migracji ulegało wahaniom, w 2014 roku po raz pierwszy było dodatnie (5 osób), do czego przyczynił się znaczny wzrost liczby osób przeprowadzających się do Powiatu Pszczyńskiego z innych części Polski - Powiat Pszczyński staje się coraz bardziej atrakcyjny dla mieszkańców innych terenów.

Tabela 3. Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

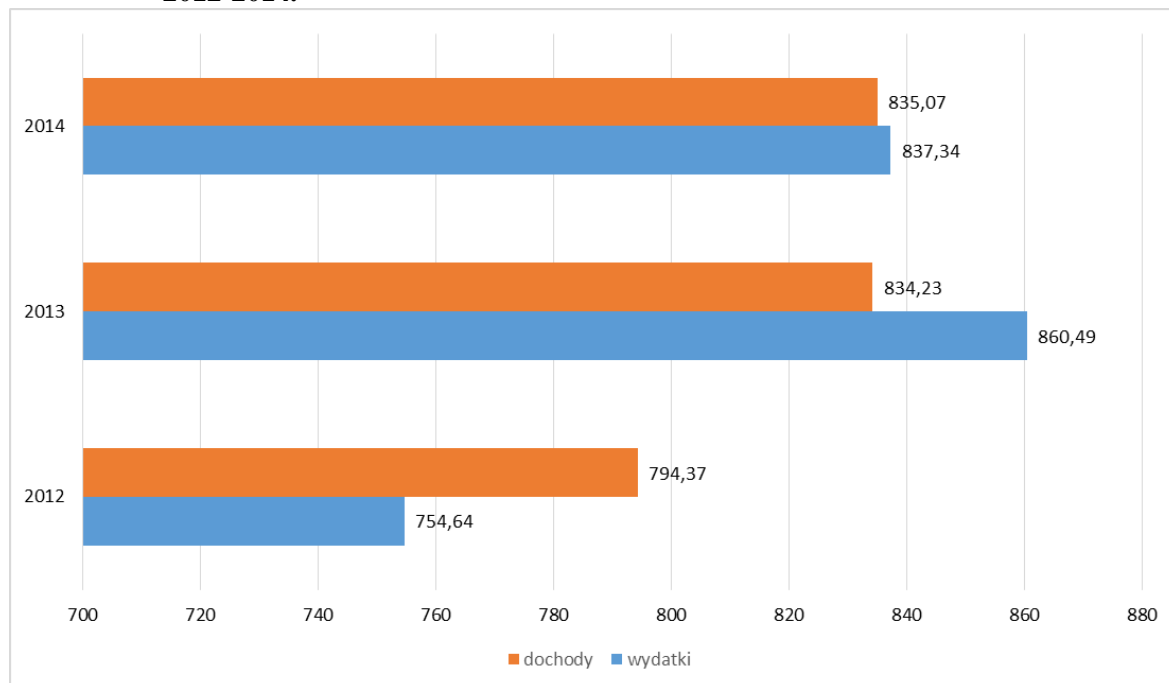
Saldo migracji wewnętrznych	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Ogółem	-4	-1	57
Mężczyźni	1	-16	33
Kobiety	-5	15	24
Saldo migracji zagranicznych	2012	2013	2014
Ogółem	-54	-114	-52
Mężczyźni	-21	-55	-21
Kobiety	-33	-59	-31

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Dochody i wydatki w Powiecie Pszczyńskim

Dochody Powiatu Pszczyńskiego na jednego mieszkańca od roku 2012 systematycznie rosły osiągając w 2014 roku wysokość 835,07 zł. Wydatki po znacznym wzroście w roku 2013 (860,49 zł) w stosunku do roku 2012 (754,64 zł) w roku 2014 wyraźnie spadły (837,34 zł).

Wykres 19. Dochody i wydatki powiatu na jednego mieszkańca Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

4. INTEGRACJA SPOŁECZNA I PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE PSZCZYŃSKIM

4.1. Pomoc społeczna w Powiecie Pszczyńskim

4.1.1. Organizacja pomocy społecznej w Powiecie Pszczyńskim

Pomoc społeczna – obok ubezpieczeń społecznych oraz zaopatrzenia społecznego – stanowi ważny filar systemu zabezpieczenia społecznego. W myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej z 2004 roku pomoc społeczna stanowi instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z art. 2 pkt. 2 ustawy, pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Artykuł 7 ustawy precyzuje powody i sytuacje, w których udziela się pomocy społecznej osobom i rodzinom. Są to:

- 1) ubóstwo;
- 2) sieroctwo;
- 3) bezdomność;
- 4) bezrobocie;
- 5) niepełnosprawność;
- 6) długotrwała lub ciężka choroba;
- 7) przemoc w rodzinie;

- 8) potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizm lub narkomania;
- 14) zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
- 15) klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, które mają na celu realizowanie zadań na szczeblu gmin i powiatów są ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie. Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania gminy związane m. in. z przyznawaniem pomocy rzeczowej i finansowej rodzinom, zapewnieniem schronienia, miejsc w ośrodkach wsparcia, świadczeniem usług opiekuńczych. Natomiast powiatowe centra pomocy rodzinie realizują zadania powiatu związane z umieszczaniem osób w domach pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, prowadzeniem poradnictwa specjalistycznego, udzielaniem pomocy w procesie usamodzielnienia, rehabilitacją społeczną osób niepełnosprawnych oraz pomocą cudzoziemcom, którzy uzyskali w RP status uchodźcy. Na terenie powiatu funkcjonują 2 domy pomocy społecznej, Środowiskowe Domy Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, świetlice środowiskowe. Instytucje samorządowe w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej są wspomagane działalnością licznych organizacji pozarządowych.

W każdej gminie powiatu funkcjonuje ośrodek pomocy społecznej. Jedną z form wsparcia osób w potrzebie jest praca socjalna, prowadzona przez pracowników socjalnych.

Tabela 4. Liczba pracowników socjalnych w Powiecie Pszczyńskim.

2012 r.	2013 r.	2014 r.
47	50	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej Powiatu Pszczyńskiego.

4.1.2. Zakres pomocy społecznej udzielanej w Powiecie Pszczyńskim

Wymiar wsparcia udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej może być wyrażony liczbą ich beneficjentów. Dane zawarte w tabeli nr 5 pokazują liczbę gospodarstw oraz osób objętych środowiskową pomocą społeczną w Powiecie Pszczyńskim w latach 2012-2014. Łączna liczba gospodarstw domowych, które w roku 2014 objęte były środowiskową pomocą społeczną wyniosła 1.715, o 143 mniej niż w roku poprzednim oraz o 6 mniej niż w roku 2012.

Zestawienie wskaźników ukazujących relację pomiędzy liczbą osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej a ogólną liczbą ludności zamieszkującej powiat umożliwia porównanie skali korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w poszczególnych gminach. Największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w roku 2014 odnotowano w Goczałkowicach – Zdroju -5,9%. Zbliżony odsetek beneficjentów zauważyć można w gminie Pszczyna -5,8%. Niższe wskaźniki odnotowano w gminach: Suszec (4,2%) i Miedźna (4%). Najniższe wskaźniki są w gminach Kobiór (2,9%) i Pawłowice (1,3%).

Tabela 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Powiecie Pszczyńskim w latach 2012-2014.

	Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej			Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej			Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ogóle ludności (%)		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Pszczyński	1721	1858	1715	5005	5419	4918	4,6	5,0	4,5
Goczałkowice-Zdrój	159	148	156	416	394	393	6,3	6	5,9
Pszczyzna	1015	1144	1054	2918	3266	3009	5,7	6,4	4,8
Miedźna	225	216	201	696	708	638	4,3	4,4	4
Suszec	141	142	139	519	533	498	4,4	4,5	4,2
Kobiór	71	74	60	195	187	144	4	3,8	2,9
Pawłowice	110	134	105	261	331	236	1,4	1,8	1,3

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Uzupełnieniem zaprezentowanych powyżej danych jest analiza sytuacji, w których przyznawana jest pomoc społeczna. Dane zaprezentowane w tabelach nr 6 i nr 7 ukazują – odpowiednio – liczbę rodzin i liczbę osób w rodzinach, objętych wsparciem z konkretnych powodów, wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Zestawienia te uzupełniają naszą wiedzę na temat problemów społecznych występujących na terenie powiatu.

Najczęstszą przyczyną przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest ubóstwo. W roku 2012 z powodu ubóstwa wsparto 961 rodzin- pomocą objęto w sumie 2568 osób. W roku 2013 liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa wzrosła do 1064 (2843 osoby w rodzinach). W kolejnym roku notowano spadek liczby beneficjentów – do 1021 rodzin (2661 osób). Ubóstwo nie jest jedynym kryterium przyznawania pomocy. Aby rodzina mogła otrzymać wsparcie poza ubóstwem musi współwystępować inny problem utrudniający rodzinie samodzielne funkcjonowanie.

W znaczącej liczbie rodzin korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej oprócz ubóstwa występowało bezrobocie. W 2012 roku ogólna liczba rodzin, objętych pomocą z tego powodu wyniosła 982 (tj. 2782 osób). W roku 2013 liczba rodzin, które korzystały z pomocy ze względu na bezrobocie wzrosła do 1030, zaś liczba osób w tych rodzinach wynosiła 3001. Z kolei w roku 2014 z tego powodu udzielono pomocy 942 rodzinom (2661 osobom).

Kolejną pod względem częstości występowania przyczyną udzielania rodzinom pomocy jest długotrwała lub ciężka choroba. Działające na terenie Powiatu Pszczyńskiego ośrodki pomocy społecznej przyznały pomoc z tego powodu w 2012 roku 605 rodzinom. Rok później liczba tych rodzin wzrosła o piętnaście. W roku 2014 długotrwała lub ciężka choroba była powodem przyznania pomocy w przypadku 641 rodzin (tj. o 21 więcej niż w roku poprzednim). Na podstawie zgromadzonych danych można także wnioskować o dużej dotkliwości problemu niepełnosprawności, która coraz częściej staje się przyczyną przyznania pomocy mieszkańcom gmin Powiatu Pszczyńskiego. W roku 2012 pomoc taką przyznano łącznie 456 rodzinom zamieszkującym powiat, zaś liczba członków tych rodzin wyniosła 1046. W kolejnych latach można zaobserwować wzrost liczby rodzin, którym przyznano pomoc z tego tytułu. W roku 2013 liczba rodzin wyniosła 512. Rok później liczba ta zwiększyła się odpowiednio do 541.

Dwa kolejne pod względem częstości przyznawania pomocy problemy, pojawiające się w rodzinach zamieszkujących nasz powiat to: potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W przypadku pierwszego spośród wymienionych problemów obserwuje się spadek liczby rodzin, które skorzystały z pomocy społecznej z 348 w roku 2012 do 315 w roku 2014.

W przypadku pomocy udzielanej w związku z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzeniem gospodarstwa domowego, na przestrzeni lat 2012-2014 nie

odnotowano znaczących różnic liczby rodzin korzystających z tego powodu ze wsparcia ośrodków pomocy.

Pozostałe powody przyznawania pomocy, wymienione w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, podawane były przez ośrodki pomocy społecznej rzadziej niż te, o których mowa była do tej pory. Alkoholizm był przyczyną przyznania pomocy społecznej w przypadku 220 rodzin w roku 2012, 140 w roku 2013 oraz 131 w roku 2014. Z kolei ogólna liczba osób w rodzinie, objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu wynosiła odpowiednio: 616, 269 i 281.

Problem bezdomności, jako przyczynę przyznania pomocy społecznej wskazano w odniesieniu do 81 rodzin w roku 2012, 92 w roku 2013 i 93 w roku 2014.

Problem przemocy w rodzinie stanowi również przyczynę przyznawania świadczeń. Na początku analizowanego okresu, tj. w 2012 roku liczba rodzin, którym przyznano pomoc z tego tytułu wyniosła 69, rok później – 66, natomiast w roku 2014 – 59.

Sytuację kryzysową, jako przyczynę objęcia rodzin pomocą społeczną wskazano w roku 2012 w odniesieniu do 35 rodzin, w roku 2013 do 18 rodzin, w roku 2014 do 9 rodzin.

Tabela 6. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc społeczną według powodów przyznania.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Ubóstwo	961	1064	1021
Sieroctwo	0	2	2
Bezdomność	81	92	93
Potrzeba ochrony macierzyństwa	348	350	315
W tym: Wielodzietność	172	170	180
Bezrobocie	982	1030	942
Niepełnosprawność	456	512	541
Długotrwała lub ciężka choroba	605	620	641
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	474	472	475
W tym: Rodziny niepełne	262	266	278
Rodziny wielodzietne	104	93	96
Przemoc w rodzinie	69	66	59
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	220	140	131
Narkomania	8	14	13
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	41	37	36
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	1	1
Zdarzenie losowe	34	18	9
Sytuacja kryzysowa	35	26	18
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	20	36	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej Powiatu Pszczyńskiego.

Tabela 7. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano pomoc społeczną według powodów przyznania.

		2012 r.	2013 r.	2014 r.
Ubóstwo		2568	2843	2661
Sieroctwo		0	7	6
Bezdomność		90	111	109
Potrzeba ochrony macierzyństwa		1616	1652	1523
W tym:	Wielodzietność	979	978	1022
Bezrobocie		2782	3001	2661
Niepełnosprawność		1046	1176	1245
Długotrwała lub ciężka choroba		1456	1485	1492
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego		1660	1694	1668
W tym:	Rodziny niepełne	811	885	914
	Rodziny wielodzietne	640	570	564
Przemoc w rodzinie		243	244	275
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi		0	0	0
Alkoholizm		616	269	281
Narkomania		14	30	18
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		58	60	58
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą		0	7	7
Zdarzenie losowe		104	50	28
Sytuacja kryzysowa		150	82	59
Klęska żywiołowa lub ekologiczna		63	94	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej Powiatu Pszczyńskiego.

4.1.3. Świadczenia rodzinne w Powiecie Pszczyńskim

Jedną z kluczowych form wsparcia finansowego rodzin są zasiłki rodzinne. Tabela nr 8 zawiera dane dotyczące liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci, jak również informacje na temat liczby dzieci, na które został przyznany zasiłek rodzinny. Łączna liczba rodzin pobierających zasiłki rodzinne w Powiecie Pszczyńskim wyniosła w 2014 roku 2174. Na przestrzeni trzech lat zmalała łączna liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek – z 5066 w roku 2012 do 4481 w roku 2014.

Tabela 8. Beneficjenci świadczeń rodzinnych w Powiecie Pszczyńskim w latach 2012-2014.

	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci			Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem			Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny			Procentowy udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Pszczyński	2475	2298	2174	5066	4735	4481	4710	4349	4180	21	19,5	18,7
Goczałkowice	146	140	131	291	277	268	273	254	246	20,6	19,6	19,3
Pszczyzna	1408	1337	1270	2925	2813	2682	2726	2563	2514	26,5	24,8	24,2
Miedzna	337	304	298	678	614	593	621	566	546	18,9	17,5	16,9
Suszec	222	183	162	422	359	336	393	335	311	14,6	12,3	11,4
Kobiór	108	96	90	231	202	194	214	190	179	22,6	20,3	19
Pawłowice	254	238	223	519	470	408	483	441	384	12,5	11,6	10,1

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Tabela nr 8 prezentuje zestawienie wydatków, jakie zostały poniesione przez gminy powiatu w latach 2012 - 2014 na świadczenia rodzinne, zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłków rodzinnych, jak również zasiłki pielęgnacyjne. Dane pokazują, że koszty związane z finansowaniem wszystkich świadczeń rodzinnych w roku 2014 zmalały w porównaniu z rokiem 2012 o 956 tysięcy, co należy wiązać ze spadkiem liczby rodzin pobierających świadczenia. Zmniejszenie kwoty świadczeń rodzinnych w perspektywie czasowej dotyczy wszystkich sześciu gmin powiatu.

Na przestrzeni lat 2012 - 2014 w Powiecie Pszczyńskim znacząco spadły również wydatki związane z wypłatą zasiłków rodzinnych oraz dodatków do nich – różnica wynosi 720 tysięcy złotych. Widoczny natomiast jest wzrost wydatków związanych z finansowaniem, w analizowanym okresie, zasiłków pielęgnacyjnych. Tendencję tę należy wiązać ze starzeniem się populacji, które skutkuje wzrostem liczby osób w wieku 75 i więcej lat, uprawnionych do pobierania tego świadczeń. Kwota zasiłków pielęgnacyjnych w powiecie wzrosła na przestrzeni lat 2012 - 2014 o 165 tysięcy złotych.

Tabela 9. Kwoty zasiłków rodzinnych wypłaconych w Powiecie Pszczyńskim w latach 2012-2014 z podziałem na gminy (w tysiącach złotych).

	Kwota świadczeń rodzinnych			Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)			Kwota zasiłków pielęgnacyjnych		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Pszczyński	15685	15411	14729	8768	8803	8048	3326	3446	3491
Goczałkowice	910	905	898	529	532	488	189	210	222
Pszczyna	8453	8490	8171	5023	5198	4804	1656	1711	1747
Miedźna	2142	2051	1886	1195	1165	1062	442	433	429
Suszec	1413	1324	1264	730	664	602	331	347	347
Kobiór	645	645	623	402	391	357	97	130	129
Pawłowice	2122	1994	1887	889	853	735	611	615	617

Źródło: Opracowanie i obliczenie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS.

Tabela 10. Pomoc państwa w zakresie dożywiania.

	Rzeczywista liczba osób objętych programem-ogółem		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Goczałkowice	309	281	257
Pawłowice	201	224	121
Miedźna	580	277	189
Pszczyna	2273	2328	2204
Kobiór	164	159	134
Suszec	167	229	215

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej Powiatu Pszczyńskiego.

4.2. Piecza zastępcza w Powiecie Pszczyńskim

Nie ulega wątpliwości, że świat, w którym żyjemy jest rzeczywistością, w której dużą rolę odgrywa rodzina. W okresie wszelkich przełomów wielu kryzysów i transformacji ustrojowych odwołujemy się do wartości trwałych, a jednocześnie sprawdzonych w poprzednich okresach. Wśród nich najbardziej trwałą jest rodzina.

Rodzina to system powiązanych ze sobą ludzi, z których każdy oddziałuje na pozostałych. Rodzina to skomplikowana sieć miłości, zazdrości, dumy, zmartwień, radości, winy – nieustanne falowanie,

przyływy i odpływy ludzkich emocji. Te odczucia mogą być efektem rodzinnych postaw, wzajemnego postrzegania się i wzajemnych stosunków. Możemy stwierdzić, że bardzo ważne są bliskie i bezpośrednie kontakty między członkami rodziny, mocne więzi oparte na wzajemnej akceptacji, przynależności oraz współdziałaniu i solidarności. Członkowie rodziny żyją zazwyczaj pod jednym dachem i tworzą jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, lecz często obejmuje trzy pokolenia. Zakres gospodarstwa domowego wyznaczają ekonomiczne funkcje rodziny w szerszych zbiorowościach. Rodzina jest oparta na stałych wzorach postępowania i wzorach wzajemnych oddziaływań.

Role członków rodziny określane są nie tylko przez wzajemne zaangażowanie uczuciowe, lecz także przez zbiorowości szersze: państwo, kościół, społeczność lokalną i różne inne specjalne instytucje opieki nad dzieckiem czy nad matką, czuwające nad wykonywaniem ról męża, żony, ojca, matki, dzieci, itp. Dzięki możliwości zarobienia pieniędzy przez przedstawicieli rodziny zaspokajane są ich potrzeby ekonomiczne – posiadanie niezbędnych zasobów materialnych. Rodzina zaspokaja potrzeby bytowe oraz opiekuńcze członków. Potrzeby rodzicielskie, związane z funkcją socjalizującą spełnianą na rzecz społeczeństwa, znajdują zaspokojenie również w obrębie rodziny. Równocześnie w rodzinie zaspokajane są potrzeby emocjonalne: miłości i przynależności, zrozumienia i wymiany uczuć, uznania i szacunku oraz poczucia bezpieczeństwa. Człowiek potrzebuje rodziny w każdym momencie swojego życia. Małe dziecko oczekuje opieki i czułości, człowiek dorosły – kręgu ludzi przyjaznych, życzliwych, oddanych, z którymi może dzielić radość i kłopoty, człowiek stary – opieki, pomocy, świadomości, że nie jest sam i, że jest komuś potrzebny.

Z dniem 1 stycznia 2012 roku weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w której ustawodawca określa zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady oraz formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je, jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Szeroko rozumianą profilaktykę, czyli pomoc rodzinie w opiece i wychowaniu dziecka oraz pracę z rodziną przydzielono gminie, natomiast do zadań powiatu należy organizacja pieczy zastępczej – w przypadku braku możliwości zapewnienia małoletnim dzieciom opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza może mieć formę rodzinną lub instytucjonalną i obejmuje również proces usamodzielnienia wychowanków opuszczających zarówno rodziny zastępcze jak i placówki opiekuńczo-wychowawcze. Umieszczenie dziecka w jednej z form zastępczych następuje na podstawie orzeczenia sądu. W przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Objęcie dziecka opieką w pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Osoba, która osiągnęła pełnoletność może pozostać w rodzinie zastępczej lub placówce, za zgodą rodzica zastępczego lub dyrektora placówki nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli się uczy.

Jednostką, która tworzy, zapewnia rozwój i koordynuje system pieczy zastępczej w Powiecie Pszczyńskim jest Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Do zadań Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej należy m.in. przygotowanie kandydatów do roli rodzica zastępczego.

Tabela 11. Szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze w latach 2012-2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba osób zainteresowanych tematem rodzicielstwa zastępczego	31	47	61
Liczba osób zakwalifikowanych/liczba osób, które ukończyły szkolenie	23/18	28/28	30/24

Źródło: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- rodziny zastępcze spokrewnione,
- rodziny zastępcze niezawodowe,
- rodziny zastępcze zawodowe, w tym pogotowia rodzinne i rodziny specjalistyczne,
- rodzinne domy dziecka.

Spokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze tworzone są przez wstępnych (dziadków) lub rodzeństwo dziecka, natomiast rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe tworzą dalsi krewni, lub osoby obce dziecku. Dane szczegółowe na temat form rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie w okresie 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Rodziny zastępcze w powiecie w latach 2012-2014

Formy rodziny zastępczej	Rodziny powstałe			Liczba rodzin			Dzieci umieszczone			Liczba dzieci		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Spokrewniona	13	4	4	55	50	43	18	8	9	66	64	58
Niezawodowe	7	11	5	57	59	58	12	11	9	80	85	87
Zawodowa	3	1	1	3	4	4	2	3	5	14	17	17
Pogotowie rodzinne	-	-	1	1	1	2	6	3	10	6	7	12
Razem:	23	16	11	116	114	107	37	25	33	166	173	174

Źródło: PCPR.

Liczba rodzin zastępczych w latach 2012-2014 w Powiecie Pszczyńskim zmalała z 116 do 107 rodzin, wzrosła liczba dzieci ogółem wychowujących się w rodzinnej pieczy zastępczej: 166 w 2012r., 173 w 2013 r. i 174 w 2014 r.

Tabela 13. Dzieci pochodzące z Powiatu Pszczyńskiego umieszczone w rodzinach zastępczych (poza pogotowiem).

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba dzieci z Powiatu Pszczyńskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych	27	27	24
Na terenie powiatu	24	27	21
Poza powiatem	3	0	3

Źródło: PCPR.

Najmłodszym dzieciom tymczasową opiekę zapewniają zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. Na terenie powiatu funkcjonują 2 pogotowia rodzinne.

Tabela 14. Dzieci z Powiatu Pszczyńskiego umieszczone w pogotowiach rodzinnych w okresie 2012-2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba dzieci	10	4	10

Źródło: PCPR.

Liczba dzieci z Powiatu Pszczyńskiego, wychowujących się w rodzinach zastępczych pozostaje od kilku lat na porównywalnym poziomie.

Tabela 15. Liczba dzieci z Powiatu Pszczyńskiego w rodzinach zastępczych.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba dzieci z Powiatu Pszczyńskiego przebywających w rodzinach zastępczych	168	169	170
Na terenie powiatu	123	128	135
Poza powiatem	45	41	35

Źródło: PCPR.

Rodziny zastępcze otrzymują wsparcie finansowe, ich finansowaniem zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie, do którego zadań w tym zakresie należy:

- przyznawanie i wypłacanie rodzinom świadczeń pieniężnych;
- ustalanie odpłatności rodziców biologicznych;
- wytaczanie rodzicom biologicznym powództwa o alimenty;
- zawieranie umów z rodzinami zawodowymi i pomocowymi, nadzorowanie realizacji tych umów;
- przygotowywanie i rozliczanie porozumień powiatu w zakresie pieczy zastępczej;
- rozliczanie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych, placówkach z gminami pochodzenia dzieci.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko, przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania w kwocie:

- 660 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- 1000 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej; rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka;
- 200 zł miesięcznie – dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Tabela 16. Wydatki i dochody Powiatu Pszczyńskiego w zakresie finansowania rodzin zastępczych.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Koszty Powiatu Pszczyńskiego	2.044.420	2.301.032	2.286.272
Dochody powiatu	442.397	546.099	578.608
Wydatki powiatu	1.602.023	1.754.933	1.707.664

Źródło: PCPR.

Rodzinie zastępczej można przyznać:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w wieku od 6 do 18 roku życia – raz w roku;
- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo, kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ, na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo;
- rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne;
- rodzinie zastępczej zawodowej można raz do roku przyznać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym.

Dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się również opiekę i wychowanie w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego;
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej (prowadzone przez samorząd wojewódzki);
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Małoletni są umieszczani w placówce na podstawie postanowienia sądu. Wykonaniem postanowień w tym zakresie zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Realizacja postanowienia polega na zgromadzeniu dokumentacji, wydaniu skierowania i zorganizowaniu rzeczywistego umieszczenia dzieci w placówce. W tym zakresie niezbędna jest ścisła współpraca z sądem, policją, pracownikami socjalnymi ośrodków pomocy społecznej, asystentem rodziny i placówką opiekuńczo-wychowawczą. Zdarza się, że dzieci trafiają do placówki w trybie interwencyjnym, w takiej sytuacji postanowienie sądu wydawane jest po umieszczeniu dziecka w placówce.

Na terenie Powiatu Pszczyńskiego funkcjonuje jedna całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego: Centrum Wsparcia Dziecka i Rodziny „Przystań”, w skład której wchodzi 2 domy po 14 miejsc każdy. W przypadku braku miejsca w placówce powiat za pośrednictwem PCPR zwraca się do innego powiatu z wnioskiem o skierowanie i umieszczenie dziecka.

Tabela 17. Dzieci pochodzące z Powiatu Pszczyńskiego umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2014.

Liczba dzieci z Powiatu Pszczyńskiego umieszczonych w placówkach w tym	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Na terenie powiatu	10	7	5
Poza powiatem	1	8	4
Razem	11	15	9

Źródło: PCPR.

Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej przez ostatnie lata ulegała niewielkim wahaniom.

Tabela 18. Dzieci z Powiatu Pszczyńskiego przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w okresie 2012-2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba dzieci	32	41	39

Źródło: PCPR.

Wysokość środków finansowych przeznaczanych na utrzymanie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w okresie od 2012 r. do 2014 r. zmieniała się. Dane szczegółowe przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Koszty utrzymania dzieci z Powiatu Pszczyńskiego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w okresie 2012-2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Wydatek	1.729.912	2.095.385	2.042.625
Dochód	596.831	426.693	543.463
Koszt	1.133.081	1.668.692	1.499.162

Źródło: PCPR.

W ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ośrodki pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Pszczyńskiego zobowiązane są do zatrudniania asystentów rodziny, których zadaniem jest wspieranie rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz praca w środowisku rodzin, w których istnieje ryzyko zaniedbań wobec dzieci. Problemy, z którymi borykają się rodziny objęte wsparciem, to głównie długotrwałe bezrobocie, brak umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, nadużywanie alkoholu, brak umiejętności gospodarowania budżetem domowym i prowadzenia gospodarstwa, a także niepełnosprawność dziecka.

Tabela 20. Liczba asystentów rodziny i rodzin objętych wsparciem w latach 2012-2014.

Lp	Gmina	Liczba asystentów rodziny			Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów		
		2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
1.	Pszczyna	0	1	1	0	14	16
2.	Suszec	0	0	1	0	0	1
3.	Miedzna	0	0	0	0	0	0
4.	Goczałkowice-Zdrój	1	1	1	10	6	6
5.	Pawłowice	0	1	1	0	10	13
6.	Kobiór	1	1	1	3	8	6
	Razem	2	4	5	13	38	42

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej z Powiatu Pszczyńskiego.

Powyższa tabela wskazuje, iż z roku na rok wzrastała liczba rodzin, które są objęte wsparciem przez asystentów rodziny (2012 r. – 13, 2013 r. – 38, 2014 r. - 42) . Działania podjęte przez asystentów rodziny w ramach pracy z poszczególnymi rodzinami to m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji i poszukiwania oraz podejmowania pracy, podejmowania terapii i zachowywania abstynencji, edukacja w zakresie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego i gospodarowania budżetem domowym, wsparcie emocjonalne oraz pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

Pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych udzielana jest pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. Wsparcie to polega na: pracy socjalnej, wyznaczeniu opiekuna osoby usamodzielniającej się, opracowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia się, udzielaniu pomocy w znalezieniu zatrudnienia i mieszkania, przyznaniu pomocy na usamodzielnienie, na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie. PCPR zapewnia pomoc prawną i psychologiczną. Wychowankowie mają możliwość czasowego pobytu w mieszkaniu chronionym.

Dane szczegółowe dotyczące dzieci usamodzielnianych z Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012 - 2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Dzieci z Powiatu Pszczyńskiego usamodzielnione w latach 2012-2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba wychowanków usamodzielnianych z rodzin zastępczych	7	8	2
Liczba wychowanków usamodzielnianych z placówek opiekuńczo-wychowawczych	6	6	1
Liczba dzieci ogółem	13	14	3

Źródło: PCPR.

W latach 2013 - 2014 liczba dzieci usamodzielnianych zmniejszyła się w stosunku do 2012 roku.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe dotyczące form wsparcia udzielonego usamodzielnianym wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2012- 2014.

Tabela 22. Świadczenia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Formy pomocy	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Pomoc na kontynuację nauki	40	37	38
Pomoc na zagospodarowanie	6	12	4
Pomoc na usamodzielnienie	6	10	6
Umieszczenie w mieszkaniach chronionych	5	1	1

Źródło: PCPR.

Najczęstszą formą wsparcia udzieloną usamodzielnianym wychowankom w latach 2012 - 2014 była pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki. Istotną formę wsparcia stanowiły również: pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz pomoc pieniężna na usamodzielnienie. Ponadto Powiat Pszczyński posiada mieszkania chronione, w których usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej mogą zamieszkać. W roku 2012 umieszczono w mieszkaniu chronionym 5 wychowanków, a w kolejnych latach po 1 osobie.

W latach 2013 - 2014 liczba dzieci umieszczonych po raz pierwszy w pieczy zastępczej nieznacznie zmalała w stosunku do roku 2012.

Tabela 23. Liczba dzieci z Powiatu Pszczyńskiego umieszczonych po raz pierwszy w pieczy zastępczej.

Formy pieczy zastępczej	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Rodzinna	33	25	31
Instytucjonalna	10	10	9
Razem:	43	35	40

Źródło: PCPR.

Sąd Rejonowy w Pszczynie prowadzi sprawy opiekuńczo - wychowawcze dotyczące zawieszenia, ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej. Ponadto w celu wzmocnienia nadzoru nad rodziną dysfunkcyjną, nieletnimi lub osobą nadużywającą alkoholu sąd obejmuje ich nadzorem kuratorskim.

Tabela 24. Sprawy opiekuńczo-wychowawcze oraz nadzory kuratorskie.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba spraw opiekuńczo-wychowawczych dot. zawieszenia, ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej nad małoletnimi	157	198	242
Liczba spraw Opm (ogółem)	67	93	89
Liczba nadzorów kuratora nad nieletnimi (wpływ)	37	42	45
Liczba nadzorów kuratora nad rodziną małoletnich (wpływ)	34	47	62
Liczba nadzorów kuratora w sprawach o leczenie odwykowe (alkohol)	12	8	20
Razem	307	388	458

Źródło: Sąd Rejonowy w Pszczynie.

Dzieci i młodzież wymagająca resocjalizacji lub specjalistycznych oddziaływań wychowawczych kierowani są do młodzieżowych ośrodków wychowawczych lub młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

Tabela 25. Kierowanie do MOW i MOS w latach 2012 - 2014.

Powiat Pszczyński	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba skierowań do MOW	6	4	3
Liczba skierowań do MOS	2	2	4
Liczba dzieci/młodzieży ogółem	8	6	7

Źródło: Starostwo Powiatowe w Pszczynie.

4.2.1. Analiza SWOT- Integracja społeczna i piecza zastępcza w Powiecie Pszczyńskim

Tabela 26. Analiza SWOT- integracja społeczna i piecza zastępcza w Powiecie Pszczyńskim.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra współpraca i sprawny przepływ informacji pomiędzy instytucjami wspierającymi rodziny i osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. 2. Wykwalifikowana kadra. 3. Systematyczne i skuteczne pozyskiwanie środków finansowych z funduszy UE i innych źródeł zewnętrznych na realizację zadań wspierających rodziny i osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. 4. Realizacja projektów finansowych z funduszy UE i innych źródeł zewnętrznych, które mają na celu wsparcie rodziny. 5. Funkcjonowanie na terenie powiatu placówki opiekuńczo-wychowawczej. 6. Funkcjonowanie dwóch mieszkań chronionych. 7. Systematycznie wzrastająca liczba zawodowych rodzin zastępczych zgodnie z powiatowym programem rozwoju pieczy zastępczej. 8. Promowanie powstawania rodzin zastępczych. 9. Wsparcie finansowe rodzin zastępczych – udzielanie świadczeń fakultatywnych. 10. Rozwinięty system pieczy zastępczej - udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym, kwalifikowanie i szkolenie na rodziny zastępcze. 11. Wspieranie pełnoletnich i usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej (pomoc finansowa, prawna, psychologiczna, praca socjalna). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała liczba kandydatów na rodziców zastępczych. 2. Brak rodzin zastępczych specjalistycznych 3. Utrudniony dostęp do bezpłatnej pomocy specjalistów i diagnostyki specjalistycznej (odległość, terminy). 4. Mała liczba wolontariuszy oraz wspomagających rodziny bezradne w wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych. 5. Mała liczba świetlic środowiskowych na terenie gmin, brak placówek wsparcia dziennego. 6. Długi okres oczekiwania przez usamodzielnianych wychowanków na mieszkanie. 7. Niewystarczająca liczba asystentów rodziny. 8. Niska efektywność oddziaływań wobec rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, uzależnionych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój działalności w zakresie integracji społecznej, możliwości pozyskiwania środków finansowych z funduszu UE i innych źródeł zewnętrznych na rozwój usług społecznych oraz wspieranie rodzin. 2. Zwiększająca się świadomość społeczna rodzin. 3. Rozwijanie współpracy pomiędzy jednostkami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania prawidłowego funkcjonowania rodzin i przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym oraz zapobiegania umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. 4. Korzystne zmiany przepisów wspierających 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nakładanie nowych dodatkowych zadań na instytucje systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej bez zwiększenia środków na realizację tych zadań. 2. Pogłębianie się zjawiska bezradności społecznej oraz niezaradności rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. 3. Wzrost zjawiska zażywania środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. 4. Postępujący kryzys rodzin. 5. Brak perspektyw zawodowych dla rodzin i ich emigracja zarobkowa (wzrost zjawiska eurosieroctwa). 6. Występowanie zjawiska dziedziczenia biedy i bezradności społecznej.

<p>rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>5. Możliwość podnoszenia kwalifikacji i szkolenia kadry systemu pomocy społecznej w ramach funduszy UE i stałe podnoszenie poziomu kompetencji kwalifikacji pracowników instytucji pomocowych.</p> <p>6. Promowanie rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>7. Realizacja programów gminnych i powiatowych wspierających rodzinę.</p>	<p>7. Zbyt mało środków na finansowanie wszystkich zadań pieczy zastępczej.</p> <p>8. Wykluczenie zawodowe powodowane wyuczoną bezradnością i w konsekwencji marginalizacja społeczna.</p> <p>9. Starzenie się społeczeństwa.</p> <p>10. Brak perspektyw mieszkaniowych.</p> <p>11. Trudna sytuacja ekonomiczna rodzin.</p> <p>12. Negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych i autorytetów.</p>
---	---

Źródło: Opracowanie własne PCPR.

4.3. Przemoc w rodzinie w Powiecie Pszczyńskim

4.3.1. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w Powiecie Pszczyńskim

Przemoc domowa

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem zachodzącym zazwyczaj w gronie najbliższej rodziny co powoduje trudności w oszacowaniu skali tego problemu. Przyczyn takiego stanu jest wiele, między innymi: brak świadków, uzależnienie emocjonalne i finansowe od sprawcy, stereotypy, uwarunkowania społeczne, opór ofiary przed wyjawieniem sytuacji. Problem stanowi również zakwalifikowanie danego czynu do przemocy, ponieważ między konfliktem a przemocą istnieje cienka granica. Art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jasno określa przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”² Aby oszacować skalę przemocy należy oprzeć się na danych statystycznych podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy, na badaniach naukowych, sondażach opinii publicznej.

W 2010 roku Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zleciło pracowni TNS OBOP badania, dotyczące diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce wobec kobiet i mężczyzn. Wyniki ww. badań wskazują, że niemal 2/3 badanych przyznaje, że osobiście zna w swoim otoczeniu lub słyszało o rodzinach, w których dochodzi do przemocy, 45% respondentów to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkają w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy domowej. 22% ankietowanych osobiście doświadczyło przemocy ze strony członka rodziny.

Ofiarami przemocy w rodzinie były niemal dwie piąte badanych kobiet (39%) i przeszło jedna czwarta badanych mężczyzn (28%). Wśród ogółu ofiar przemocy w rodzinie 61% stanowią kobiety, a 39% - mężczyźni.

Wyniki badań pokazują również, iż tylko nieliczne osoby przyznały się do stosowania przemocy wobec innej osoby w gospodarstwie domowym (17% kobiet i 19% mężczyzn).

Najwięcej osób przyznało się do stosowania przemocy psychicznej, następnie fizycznej, ekonomicznej a najmniej do przemocy seksualnej.

Sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej współmałżonkowie i rodzice. Sporadycznie mówi się o przemocach ze strony dziadków, częściej – ze strony dzieci, a jeszcze częściej – ze strony rodzeństwa.

Przemocy, niezależnie od jej formy, najczęściej towarzyszy alkohol. W dalszej kolejności przemoc współwystępuje z brakiem pieniędzy, problemami małżeńskimi i problemami w pracy. Związek pomiędzy przemocą a alkoholem wyraźnie częściej wskazywany jest przez kobiety niż przez mężczyzn.

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390). –

Jak wynika z przeprowadzonych badań tylko nieliczne rodziny, w których dochodziło do przemocy (26%), korzystały w związku z tym z pomocy instytucji lub organizacji. Najczęściej korzystano z pomocy policji, dzielnicowego (14%) oraz poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego (9%).

Po 6% respondentów z rodzin dotkniętych przemocą deklaruje korzystanie z pomocy kuratora, sądu, prokuratury oraz z pomocy terapeutycznej. Rzadziej badani korzystali z pomocy zobowiązującej do leczenia odwykowego (3%), z pomocy w ramach grup wsparcia lub grup samopomocowych dla ofiar (2%), z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury, założenia „Niebieskiej Karty” (2%). Mniej, niż co setny respondent z takiej rodziny deklaruje korzystanie z : programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, telefonu zaufania, pobytu w placówkach dla ofiar przemocy, pomocy materialnej z innych instytucji, organizacji.

Zgodnie ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie „podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.”³ Obowiązek prowadzenia procedury Niebieskiej Karty został nałożony na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Nowelizacja przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 10 czerwca 2010 r. wprowadziła szereg zmian odnoszących się do ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Ustawa ta nałożyła na gminy obowiązek podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zespół interdyscyplinarny, składa się z przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorów sądowych, a czasami prokuratorów oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań ww. podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Statystyki w Powiecie Pszczyńskim odnośnie przemocy w rodzinie kształtują się w następujący sposób:

Tabela 27. Zjawisko przemocy w Powiecie Pszczyńskim na podstawie danych zespołów interdyscyplinarnych.

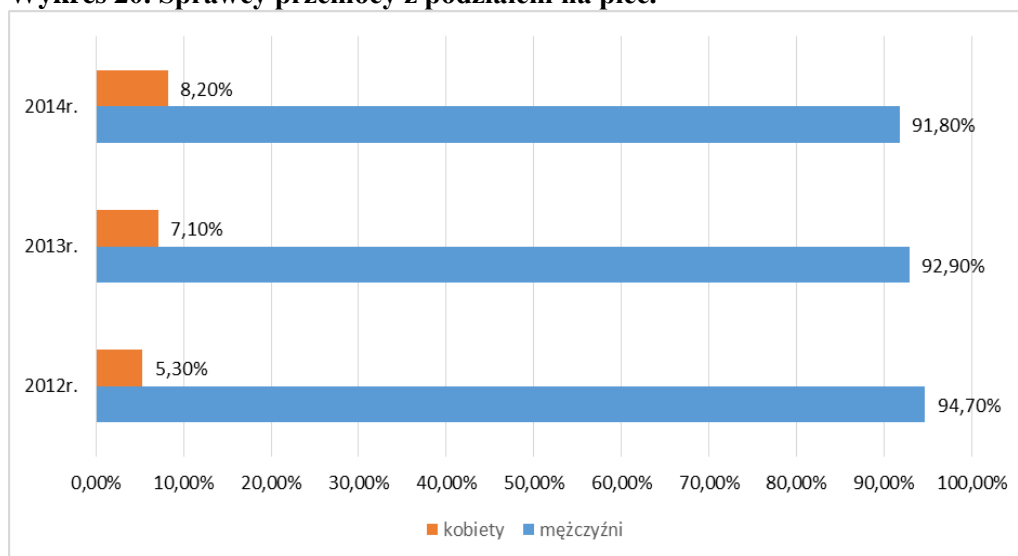
Działania		2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba rodzin, w których występuje lub istnieje podejrzenie przemocy domowej		149	164	213
Liczba sprawców		150	155	206
W tym:	Kobiety	8	11	17
	Mężczyźni	142	144	189
Liczba ofiar		149	159	224
W tym:	Kobiety	142	144	200
	Mężczyźni	6	10	15
	Dzieci	1	5	9
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupę Roboczą		118	129	182
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart D przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupę Roboczą		94	99	132

Źródło: Zespoły interdyscyplinarne w Powiecie Pszczyńskim .

³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390). –

Na podstawie informacji można zauważyć znaczny wzrost rodzin, w których występuje podejrzenie stosowania przemocy. Sprawcami w prowadzonych procedurach są zazwyczaj mężczyźni. W 2012 r. stanowili oni 94,7%, w 2013 r. 92,9% a w 2014 r. 91,8%.

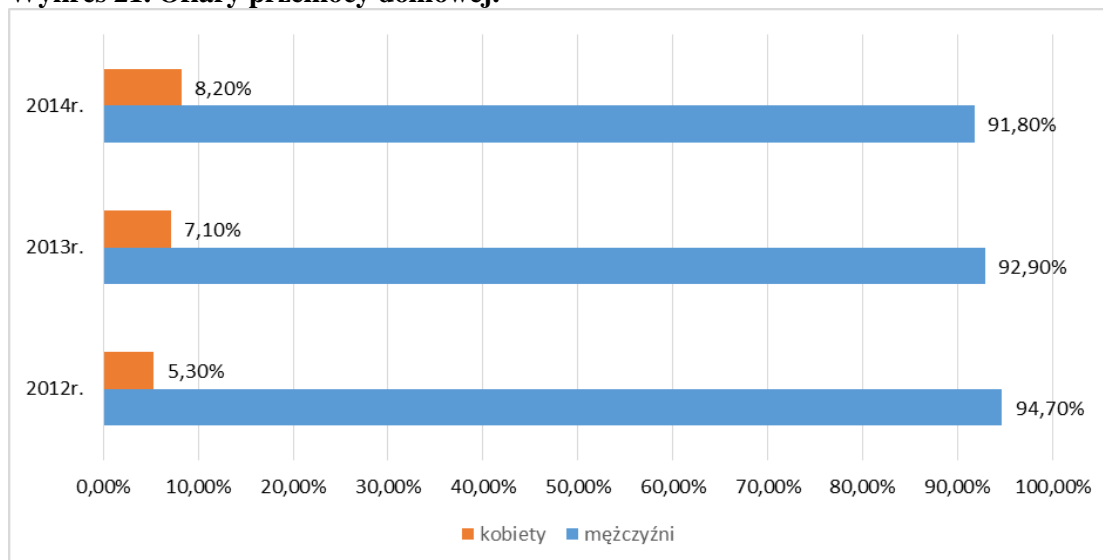
Wykres 20. Sprawcy przemocy z podziałem na płeć.

Źródło: PCPR.

Wśród osób, które doznawały przemocy w rodzinie dominowały kobiety. W 2012 r. stanowiły one -95,3%, w 2013 r.- 90,6% a w 2014 r.- 89,3%. Jednak analizując pozyskane dane można zauważyć, iż z roku na rok wzrasta liczba sprawców, którymi są kobiety oraz wzrasta liczba ofiar przemocy, którymi są mężczyźni i dzieci.

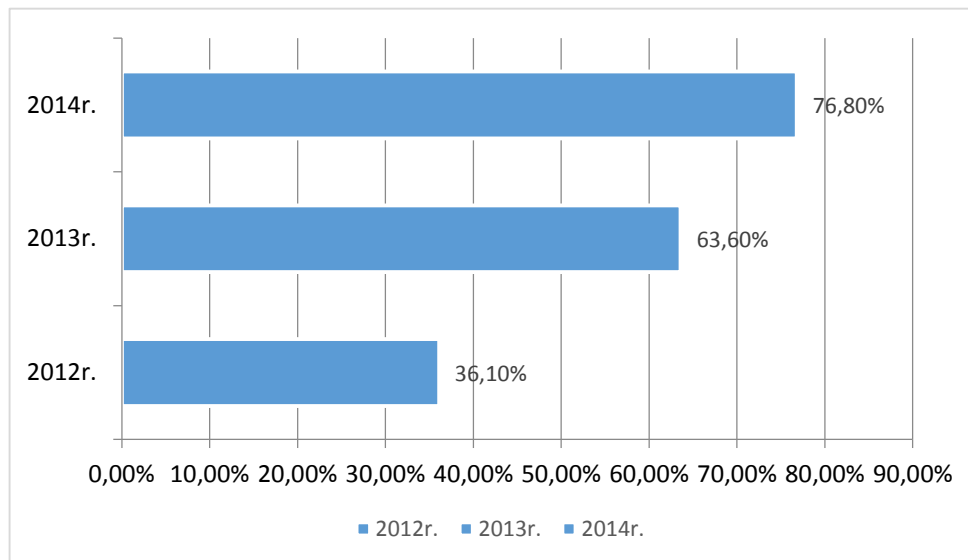
Wykres 21. Ofiary przemocy domowej.

Źródło: PCPR.

Ze statystyk prowadzonych przez Powiatową Komendę Policji w Pszczynie wynika, że z roku na rok przybywa sprawców, którzy dopuszczają się przemocy po spożyciu alkoholu. W 2012 r. stanowili oni 36,1%, w 2013 r. 63,6% a w 2014 r. już 76,8%, co potwierdza zaobserwowaną prawidłowość o współwystępowaniu przemocy z problemem alkoholowym. Badania pokazują, że prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym jest dwukrotnie większe niż w rodzinach, w których ten problem nie występuje.

Wykres 22. Sprawcy przemocy po spożyciu alkoholu.

Źródło: PCPR.

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Każda osoba, która w związku wykonywaniem swych obowiązków służbowych powzięła podejrzenie o popełnieniu tego przestępstwa powinna zgłosić ten fakt prokuraturze bądź policji. Nie wszystkie zgłoszenia kończą się wszczęciem sprawy przez prokuraturę. W latach 2012 - 2014 Prokuratura Rejonowa w Pszczynie wszczęła w naszym powiecie 127 spraw o przestępstwa związane z przemocą w rodzinie. Część spraw prowadzonych przez prokuraturę zakończyło się wydaniem wyroku dla sprawcy przemocy. W Sądzie Rejonowym w Pszczynie II Wydziale Karnym w ww. okresie zapadło 98 wyroków z art. 207 kodeksu karnego (znęcanie się fizyczne lub psychiczne).

Ofiary przemocy wymagają pomocy z zewnątrz. Świadczą ją przedstawiciele różnych służb – w wielu przypadkach potrzebna jest pomoc wielu służb naraz. Do instytucji, których zadaniem jest udzielanie pomocy ofiarom przemocy domowej zalicza się:

- Policję, która ma obowiązek interwencji w sytuacji zgłoszenia przemocy domowej. Interwencja polega na przerwaniu przemocy, zatrzymaniu sprawcy, jeśli stwarza zagrożenie dla otoczenia i na założeniu Niebieskiej Karty;
- Prokuraturę, której zadaniem jest wszczęcie postępowania przygotowawczego w celu sprawdzenia, czy faktycznie popełniono przestępstwo, w zależności od oceny zebranego materiału dowodowego postępowanie może zakończyć się skierowaniem aktu oskarżenia do sądu, umorzeniem dochodzenia lub warunkowym umorzeniem;
- Pomoc społeczną, która udziela wsparcia przewidzianego w ustawie o pomocy społecznej, w tym między innymi schronienia, wsparcia psychologicznego, prawnego, materialnego.
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która udziela pomocy wówczas, gdy aktom przemocy towarzyszy picie alkoholu. Komisja może wnioskować do sądu rejonowego o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
- Zespół Interdyscyplinarny, którego celem jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Służbę zdrowia, która udziela pomocy medycznej ofiarom przemocy, oprócz udzielania pomocy medycznej lekarz jest zobowiązany do wystawienia na prośbę pacjenta zaświadczenia lekarskiego o doznanych obrażeniach i podjętym leczeniu. Przy pobiciu lub gwałcie można również zwrócić się do lekarza sądowego o wydanie wyników obdukcji;
- Organizacje pozarządowe;
- Pogotowia Niebieska Linia, które oferują pomoc zarówno osobom doznającym przemocy jak i świadkom przemocy w rodzinie;

- Telefony zaufania.

4.3.2. Analiza SWOT – przemoc w rodzinie w Powiecie Pszczyńskim

Tabela 28. Analiza SWOT – przemoc w rodzinie w Powiecie Pszczyńskim.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Intensyfikacja działań instytucjonalnych ukierunkowanych na zapobieganie przemocy w rodzinie. 2. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 3. Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty”. 4. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy. 5. Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych. 6. Prowadzenie przez „Błękitny Krzyż” działań na rzecz osób doznających przemocy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak wiedzy na temat rzeczywistej skali występowania przemocy domowej. 2. Mała liczba sprawców przemocy objętych działaniami terapeutycznymi. 3. Mało skuteczne działania korekcyjno-interwencyjne adresowane do sprawców przemocy. 4. Deficyty w zakresie udzielania kompleksowego wsparcia rodzinom uwikłanym w mechanizmy przemocy. 5. Mała aktywność grup wsparcia dla osób doznających przemocy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie. 2. Dostępność różnych form instytucjonalnej pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. 3. Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 4. Zwiększenie współpracy instytucjonalnej. 5. Oferta szkoleniowa dostosowana do potrzeb osób zawodowo wspierających rodziny z problemem przemocy. 6. Zwiększenie liczby miejsc w mieszkaniach chronionych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak możliwości objęcia wsparciem wszystkich ofiar przemocy w rodzinie. 2. Nieujawnianie aktów przemocy domowej przez ofiary i ich otoczenie. 3. Trudności w odseparowaniu ofiar od sprawców przemocy w rodzinie. 4. Ścisły związek pomiędzy problemem uzależnień a zjawiskami przemocy domowej. 5. Brak reakcji na akty przemocy w rodzinie ze strony otoczenia społecznego. 6. Negatywne wzorce zachowań społecznych. 7. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. 8. Rozciągnięte w czasie działanie.

Źródło: Opracowanie własne PCPR.

5. PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W POWIECIE

5.1. Diagnoza problemu niepełnosprawności w Powiecie Pszczyńskim

Szacunkowy wskaźnik częstości niepełnosprawności w Powiecie Pszczyńskim orzeczonej wśród osób w wieku powyżej 15 lat wg GUS wynosi 5,45 %. Z kolei wskaźnik częstości niepełnosprawności orzeczonej wśród dzieci w wieku 0-14 lat wynosi 2,23 %. Przyjmując wyżej wymienione wskaźniki procentowe można szacować, iż w Powiecie Pszczyńskim mieszka ok. 5.400 osób niepełnosprawnych.

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Zgodnie z Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ustala się trzy stopnie niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.⁴

Znaczny stopień niepełnosprawności obejmuje osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagające stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, oznaczającą naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym samodzielne zaspokajanie takich podstawowych potrzeb życiowych, jak samoobsługa, poruszanie się, komunikacja i komunikowanie się.

Umiarkowany stopień niepełnosprawności otrzymują osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Lekki stopień niepełnosprawności obejmuje osoby z naruszoną sprawnością organizmu powodującą w istotny sposób obniżenie zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do osoby o podobnych kwalifikacjach zawodowych w pełni sprawnej psychicznie i fizycznie, lub też mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Osobom do 16 roku nie określa się stopnia niepełnosprawności.

W Polsce funkcjonują dwa systemy orzecznicze: do celów rentowych oraz poza rentowych.

Różnice w systemach orzeczniczych

- **Orzecznictwo do celów rentowych**, które prowadzą lekarze orzecznicy ZUS oraz komisje lekarskie ZUS. Szczególnymi grupami są rolnicy i ich rodziny - podlegają oni lekarzom rzeczoznawcom i komisjom lekarskim Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), a także tzw. służby mundurowe (policjanci, żołnierze, celnicy) i ich rodziny - podlegają komisjom lekarskim MON lub MSWiA.

⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721).

- **Orzecznictwo do celów poza rentowych** - prowadzone przez powiatowe lub miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.⁵

Cel orzeczenia o niepełnosprawności:

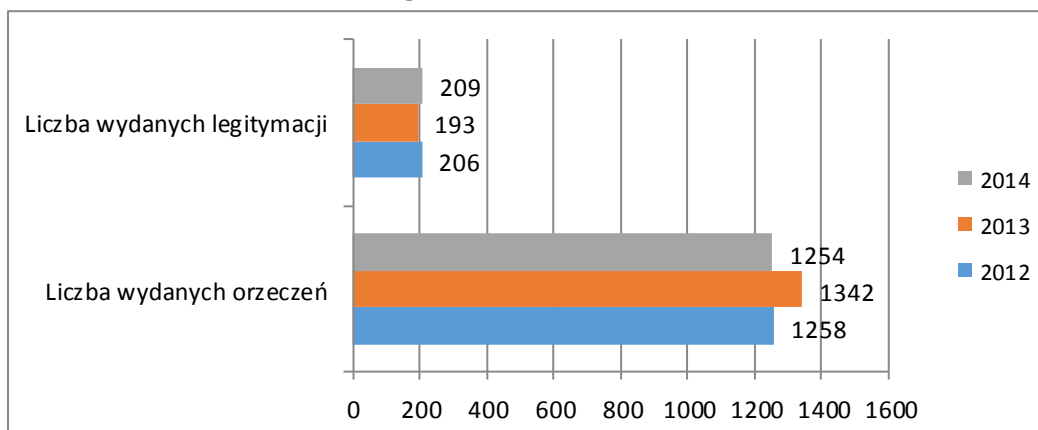
Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień przede wszystkim określa status osoby dysponującej nim jako osoby niepełnosprawnej w sensie prawnym. Ponadto pozwala korzystać, po spełnieniu określonych warunków, z form wsparcia, do których należą m.in.:

- w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia (w tym w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej), możliwość uczestnictwa w szkoleniach (w tym specjalistycznych), korzystania ze ściśle określonych przywilejów pracowniczych (m.in.: prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego, dłuższej przerwy w pracy, krótszego wymiaru czasu pracy), możliwość wsparcia działalności gospodarczej lub rolniczej;
- zakresie rehabilitacji społecznej – możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej realizowanej w warsztatach terapii zajęciowej oraz możliwość uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;
- ulgi w podatkach, zniżki w komunikacji, zwolnienie z opłat radiowo-telewizyjnych (abonamentu);
- usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
- uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej.

5.1.1. Skala zjawiska niepełnosprawności w Powiecie Pszczyńskim

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku na podstawie porozumienia zawartego z Powiatem Pszczyńskim realizuje zadania z zakresu administracji państwowej dotyczące orzekania o niepełnosprawności. Poniższe tabele przedstawiają dane w zakresie orzekania o niepełnosprawności mieszkańców naszego powiatu.

Wykres 23. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności oraz legitymacji dla mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego.

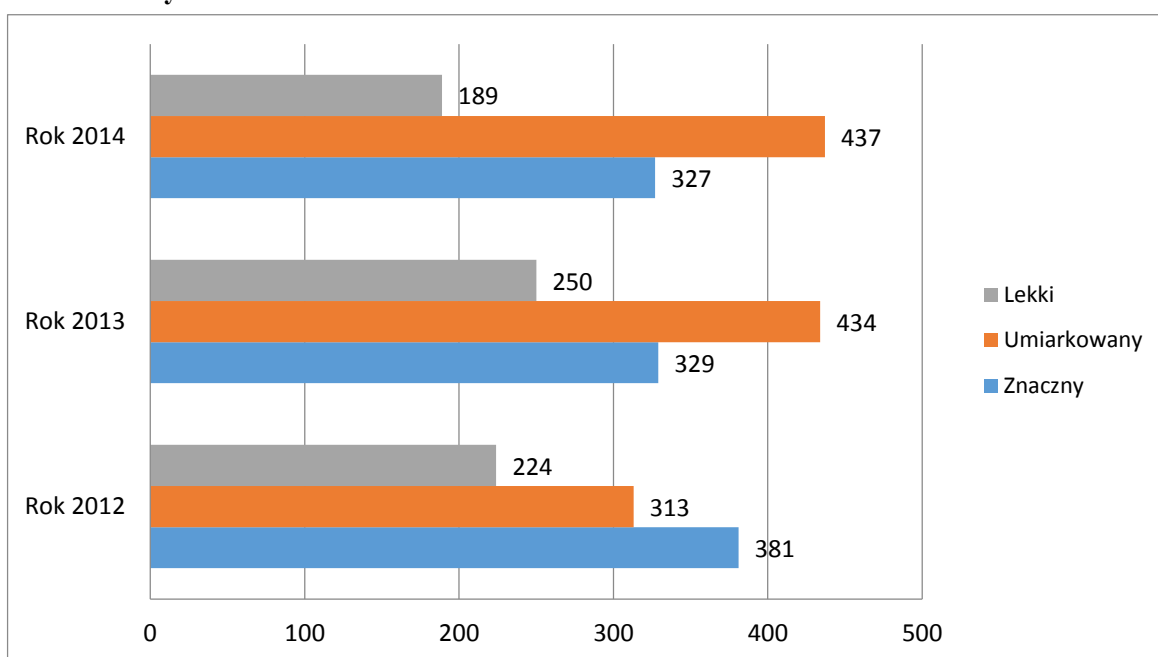
Źródło: Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku.

⁵ www.niepelnosprawni.pl

Po wstępnej weryfikacji wniosku osoba zainteresowana zobowiązana jest do stawienia się na posiedzeniu komisji, na której lekarz- przewodniczący składu orzekającego oraz drugi jego członek oceniają stan zdrowia oraz sposób funkcjonowania wnioskodawcy. To z kolei znajduje odzwierciedlenie w decyzji, którą wnioskodawca otrzymuje. Może to być decyzja o zaliczeniu bądź nie zaliczeniu do stopnia niepełnosprawności (lub samej niepełnosprawności) lub decyzja o odmowie wydania orzeczenia (w przypadku, gdy wnioskodawca posiada już ważne orzeczenie, a obecny stan zdrowia nie wskazuje na konieczność jego zmiany). Osoba, która ze względu na stan zdrowia (potwierdzony przez lekarza) nie może stawić się na posiedzeniu komisji może mieć orzeczenie wydane tylko na podstawie przekazanych dokumentów.

Corocznie najczęściej wydawano decyzji o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności – stanowią one ponad 43,41% wszystkich decyzji dotyczących osób powyżej 16 roku życia. Jedynie w 2012 roku wydano więcej decyzji o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności (42%).

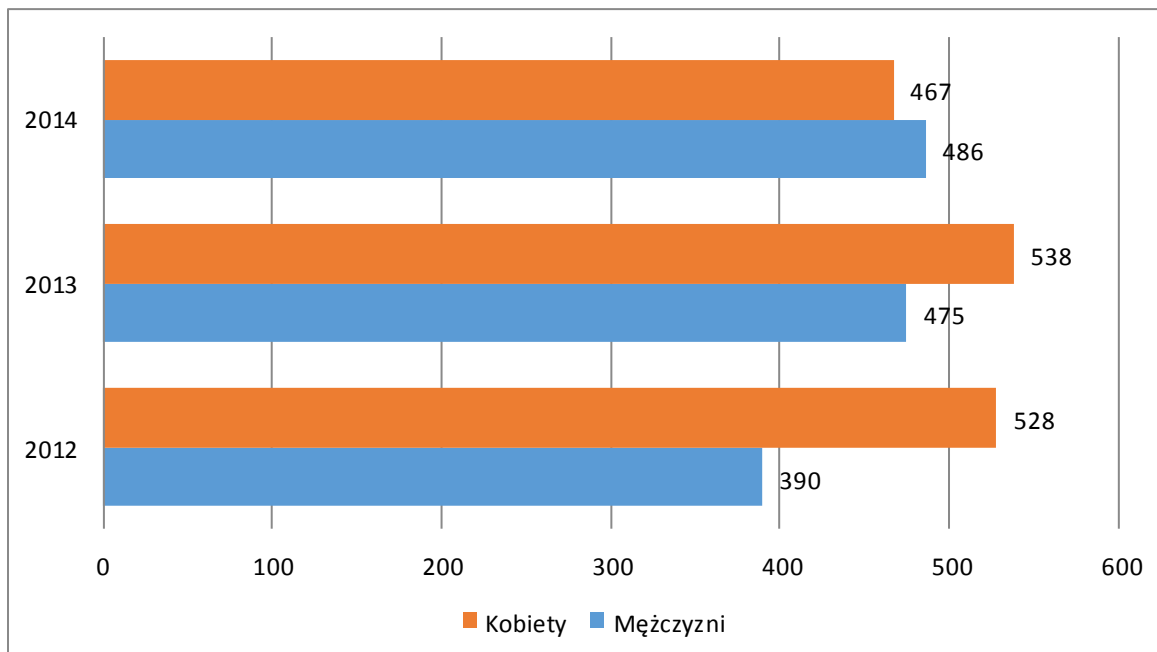
Wykres 24. Liczba wydanych orzeczeń wg stopnia niepełnosprawności, osoby powyżej 16 roku życia.

Źródło: Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku.

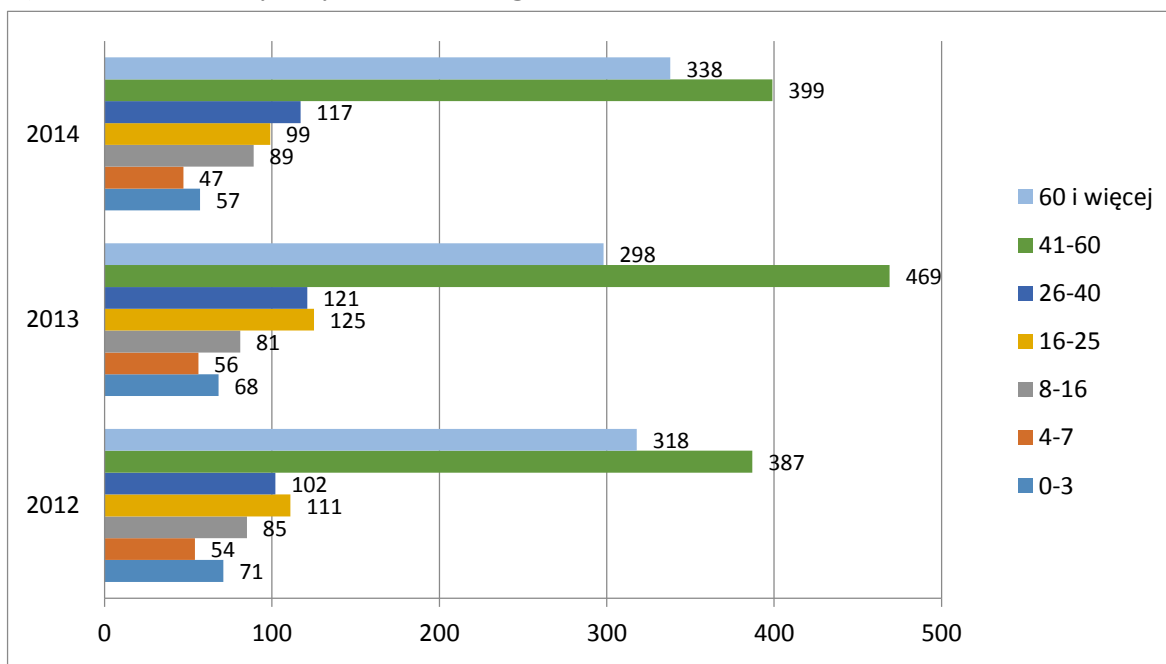
Poniższe dane wskazują, iż o stwierdzenie niepełnosprawności w grupie powyżej 16 r.ż. częściej ubiegają się kobiety. Analizując kolejne dane można stwierdzić, iż najczęściej orzeczeń wydawanych jest osobom w wieku średnim, między 41-60 rokiem życia. Najmniejszą liczbę osób stanowią dzieci do 3 r.ż.. Drugą pod względem liczebności grupą to osoby w wieku 60 lat i starsze- zazwyczaj wraz z wiekiem pogarsza się ogólny stan zdrowia i wzrasta liczba schorzeń przewlekłych

Wykres 25. Liczba wydanych orzeczeń wg płci (osoby powyżej 16 roku życia).

Źródło: Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku.

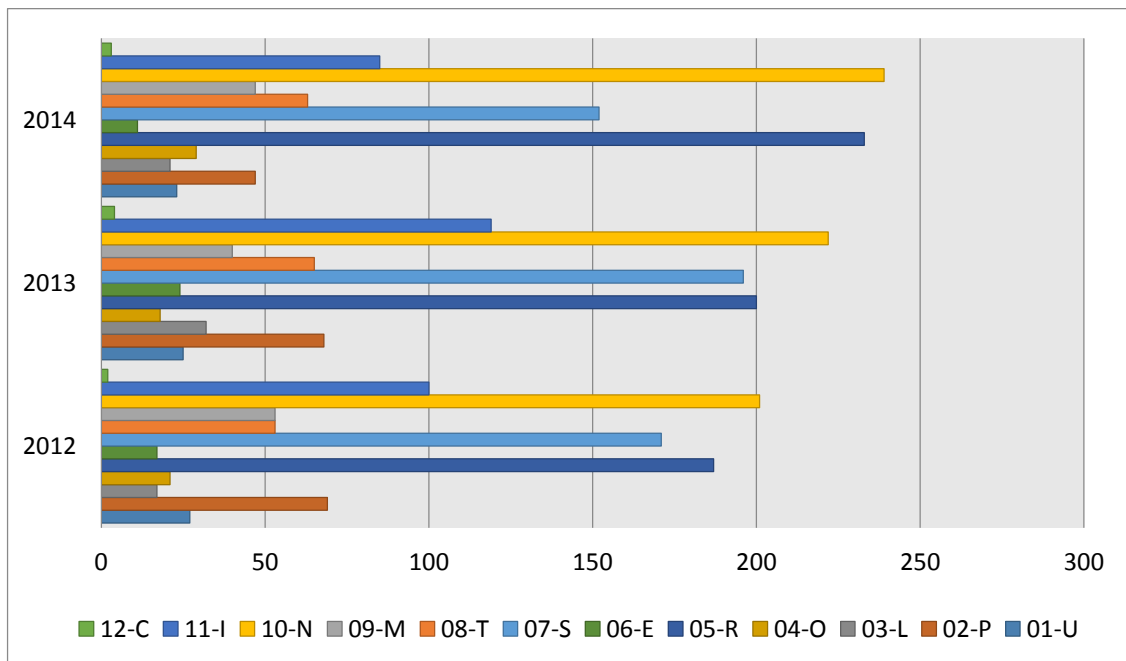
Wykres 26. Liczba wydanych orzeczeń wg wieku.

Źródło: Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku.

Poniższy wykres wskazuje, iż najczęstszą przyczyną niepełnosprawności wśród mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego są schorzenia neurologiczne (22,97%), w następnej kolejności dysfunkcje narządu ruchu (21,53%) oraz układu krążenia (17,98%).

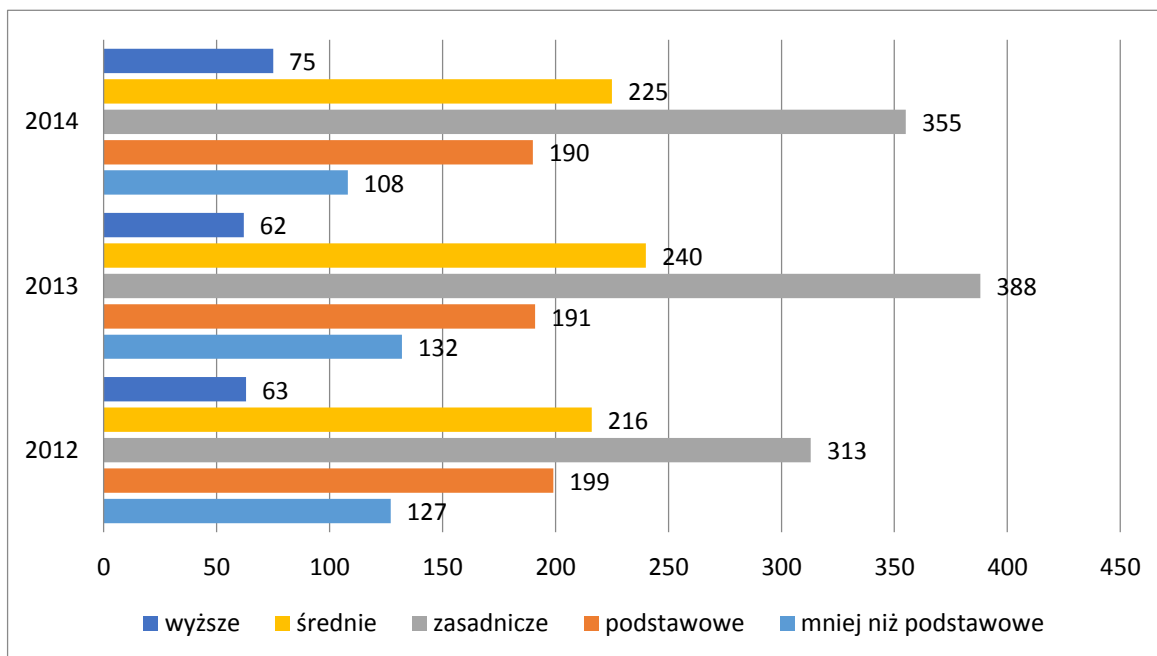
Wykres 27. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności.

Źródło: Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku.

Z poniższego wykresu wynika, iż z ogólnej liczby osób zaliczonych do niepełnosprawnych od 2012 roku do 2014 roku prawie 36,56% osób posiada wykształcenie zasadnicze a 23,62% średnie. Tylko 6,96% posiada wykształcenie wyższe.

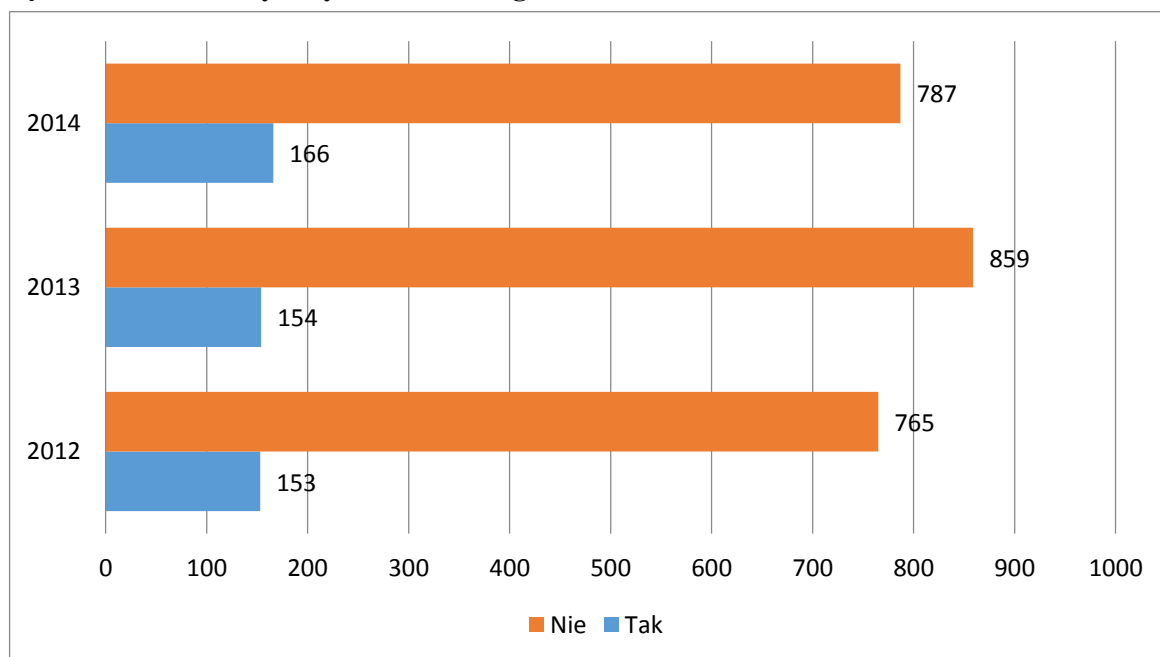
Wykres 28. Liczba wydanych orzeczeń wg wykształcenia.

Źródło: Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku.

Najliczniejszą grupę osób niepełnosprawnych stanowią osoby niepracujące 83,58%, zaledwie 16,44% osób było zatrudnionych.

Wykres 29. Liczba wydanych orzeczeń wg zatrudnienia.

Źródło: Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku.

5.1.2. Wsparcie finansowe udzielane osobom niepełnosprawnym

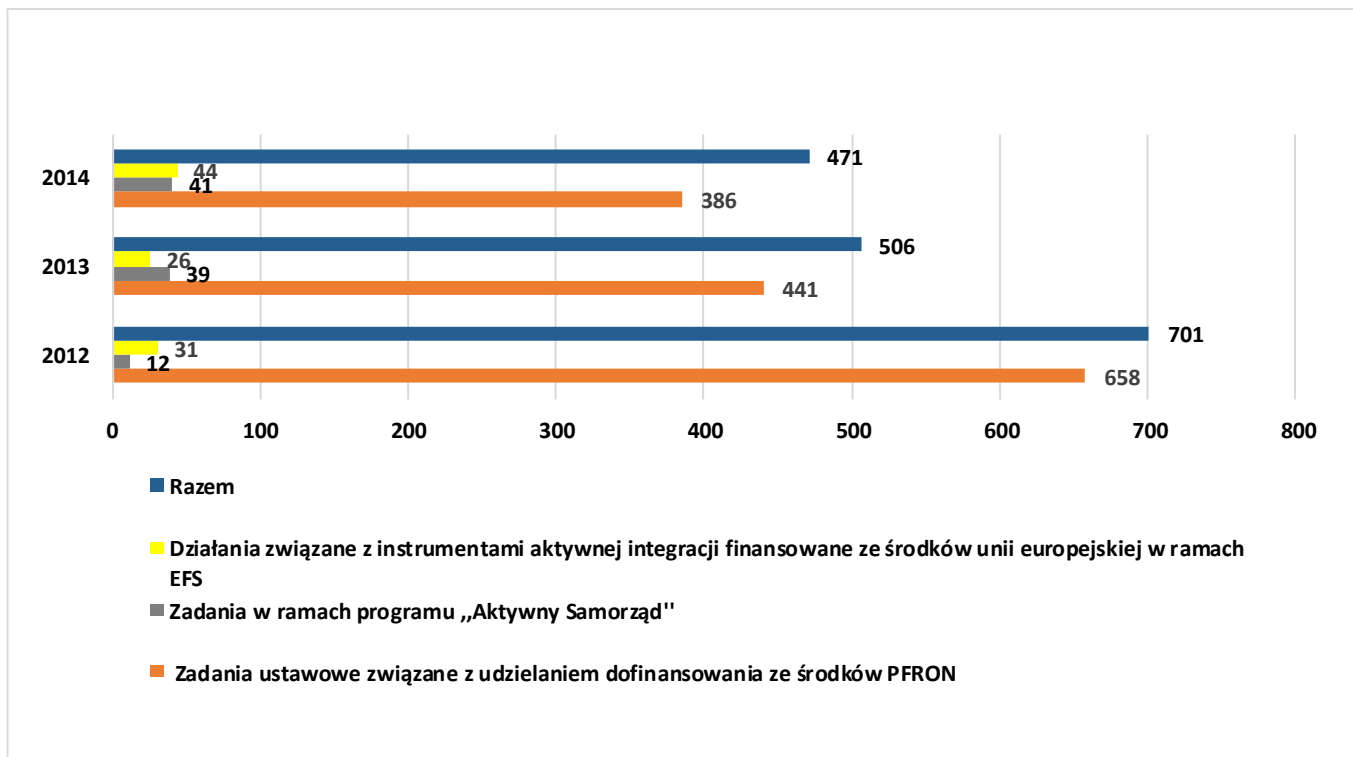
Znaczący wpływ na możliwość wsparcia osób z niepełnosprawnością w powiecie, mają środki, jakimi dysponuje powiat. Są to środki otrzymywane przez PFRON na realizację poszczególnych zadań z zakresu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721).

Tabela 29. Środki finansowe wykorzystane z PFRON.

Rok	Środki finansowe wykorzystane z PFRON	
	Na zadania ustawowe z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	Na realizację zadań w ramach programu Aktywny Samorząd
2012	1.446.510	140.900
2013	1.162.045	147.565.
2014	1.224.176	185.496.

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie.

Wykres 30. Liczba osób niepełnosprawnych objętych finansowaniem przez PCPR

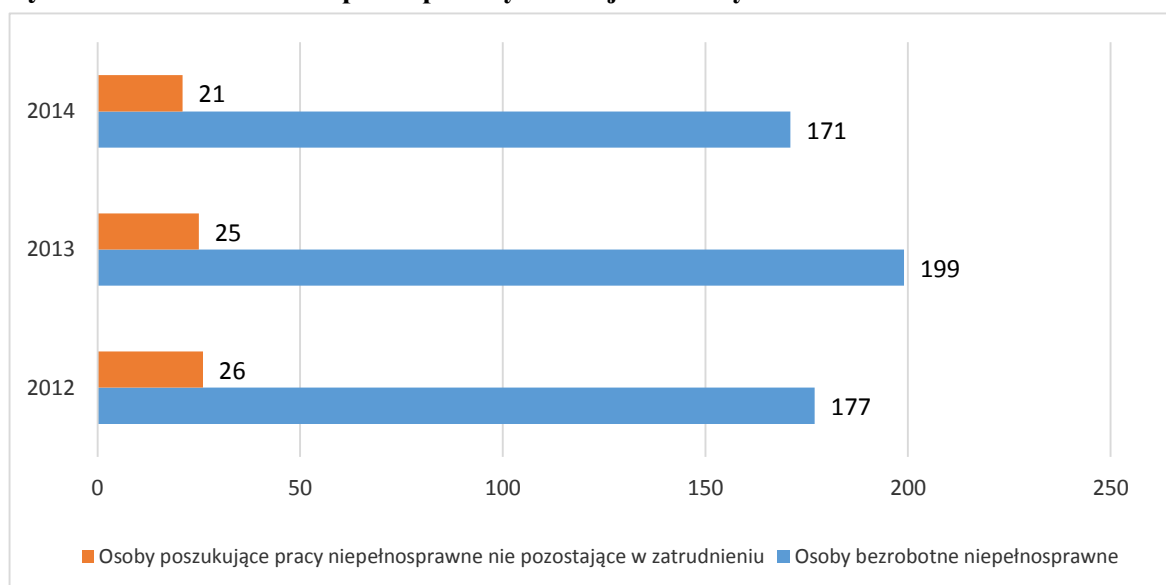

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Powiatowy Urząd Pracy realizuje określone zadania na rzecz osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób bezrobotnych niepełnosprawnych oraz liczbę osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu. Jak wynika z poniższej tabeli najwięcej zarejestrowanych osób bezrobotnych niepełnosprawnych było w 2013 roku- 199 osób a najmniej w 2014 roku- 171 osób.

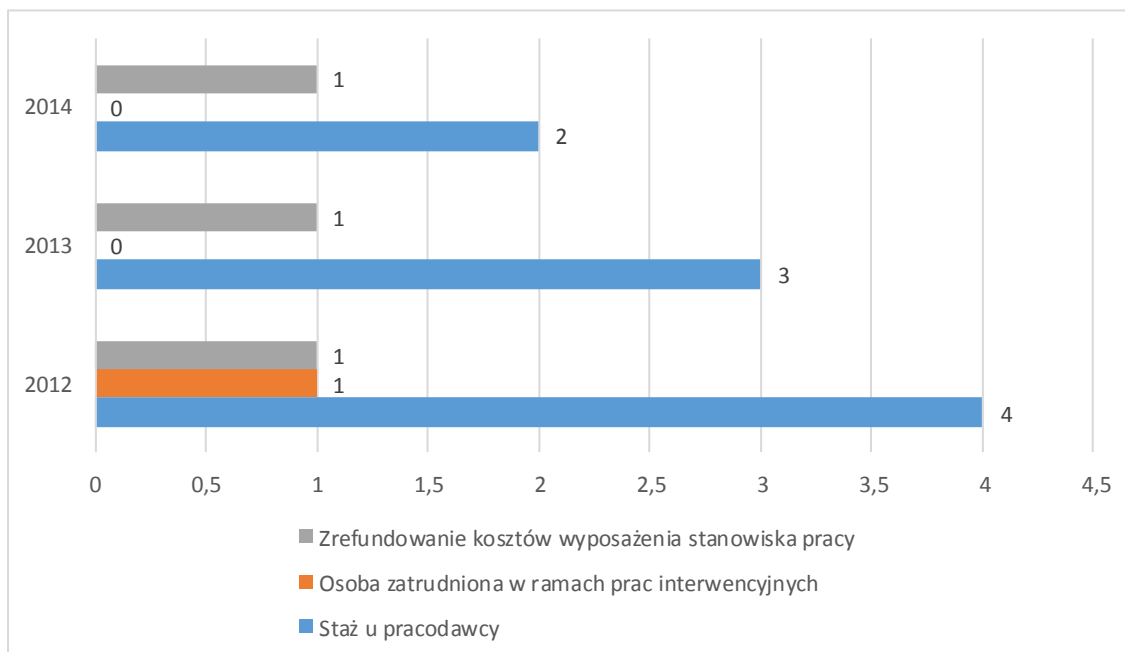
Wykres 31. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP.

Źródło: PUP Pszczyna.

Kolejne tabele przedstawiają realizację zadań w ramach środków PFRON.

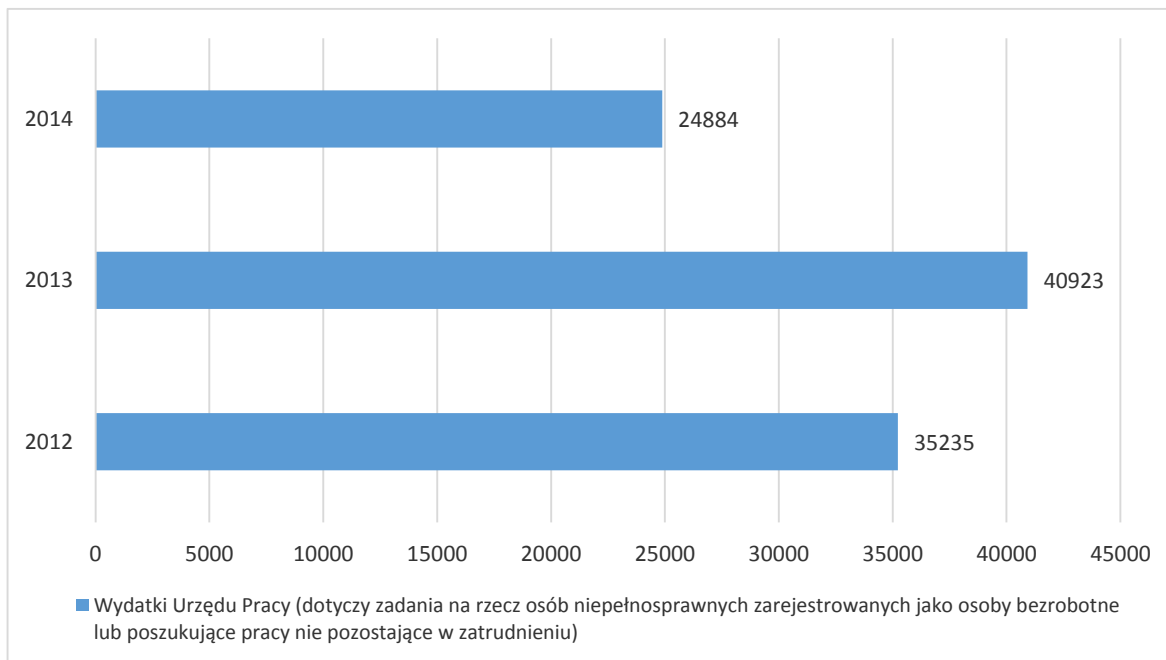
Wykres 32. Wykaz zadań zrealizowanych przez PUP zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej.

Źródło: PUP Pszczyna.

Jak wynika z poniższego wykresu najwięcej środków wydanych zostało w 2013 roku.

Wykres 33. Wysokość środków PUP rozdysponowanych dla osób niepełnosprawnych.

Źródło: PUP Pszczyna.

5.2. Analiza SWOT-starość i niepełnosprawność w Powiecie Pszczyńskim.

Tabela 30. Analiza SWOT- starość i niepełnosprawność w Powiecie Pszczyńskim.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra współpraca instytucji samorządowych z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia udzielanego osobom niepełnosprawnym. 2. Pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym z funduszy europejskich do realizacji projektów, mających na celu poprawę jakości życia i wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych. 3. Udzielanie osobom niepełnosprawnym pomocy środowiskowej. 4. Udzielanie wsparcia pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne. 5. Funkcjonowanie na terenie powiatu warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej. 6. Prowadzenie programów aktywizacji zawodowej. 7. Duża aktywność organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak dostatecznej pomocy finansowej dla osób niepełnosprawnych. 2. Bariery fizyczne (architektoniczne, komunikacyjne) utrudniające funkcjonowanie osób starszych i niepełnosprawnych. 3. Służba zdrowia nieprzystosowana do realizacji potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. 4. Słaby dostęp do specjalistycznych usług medycznych. 5. Wysoki poziom bezrobocia wśród niepełnosprawnych. 6. Brak kompleksowej rehabilitacji osób niepełnosprawnych. 7. Niewystarczająca liczba wolontariuszy zaangażowanych w pracę z osobami starszymi niepełnosprawnymi. 8. Brak na terenie powiatu domów dziennego pobytu.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Intensyfikacja współpracy instytucji świadczących pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym z organizacjami pozarządowymi. 2. Zwiększenie dotacji dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. 3. Kampanie społeczne zwracające uwagę na problemy osób starszych i niepełnosprawnych. 4. Promocja aktywizacji osób niepełnosprawnych wśród pracodawców. 5. Zróżnicowanie form wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych. 6. Wykorzystanie środków europejskich na finansowanie szeroko pojętej rehabilitacji osób niepełnosprawnych. 7. Rozwój infrastruktury przyjaznej osobom starszym i niepełnosprawnym. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnąca liczba osób niepełnosprawnych. 2. Bariery społeczne utrudniające zatrudnianie osób niepełnosprawnych. 3. Zagrożenie osób niepełnosprawnych ubóstwem. 4. Trudna sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy. 5. Bierna postawa części niepełnosprawnych - brak zainteresowania integracją społeczną. 6. Niewystarczająca współpraca instytucji pomocowych. 7. Starzenie się społeczeństwa.

Źródło: Opracowanie własne PCPR.

6. PROBLEMY RYNKU PRACY W POWIECIE

6.1. Diagnoza aktywizacji zawodowej w Powiecie Pszczyńskim

Mieszkańcy Powiatu Pszczyńskiego w 75% zamieszkują tereny wiejskie i sytuacja taka utrzymywała się w badanym okresie.

Tabela 31. Ludność Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat	108.657	108.910	109.409
Gmina Goczałkowice Zdrój	6.608	6.605	6.643
Gmina Kobiór	4.870	4.902	4.898
Gmina Miedźna	16.102	16.069	16.070
Gmina Pawłowice	18.015	18.042	18.087
Gmina Pszczyna - miasto	26.003	25.999	26.028
Gmina Pszczyna - wieś	25.268	25.424	25.684
Gmina Suszec	11.791	11.869	11.999

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ludność w wieku produkcyjnym w latach 2012-2014 oscylowała w granicach 65% mieszkańców powiatu.

Tabela 32. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Pszczyński	71.480	71.224	71.146

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat wśród mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego można zaobserwować nieznaczny wzrost liczby pracujących. Przyrost zatrudnionych jest jednak na tyle niewielki, że sytuację na rynku ocenić należy jako niezmienną w omawianej perspektywie.

Tabela 33. Liczba pracujących mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Pszczyński	34.279	35.044	35.478

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dominującym sektorem zatrudnienia jest *przemysł i budownictwo* – 18.311 mieszkańców pracuje w tych branżach. Na drugiej pozycji lokuje się kategoria zatrudnionych w różnorodnych branżach związanych ze świadczeniem wielorakich usług – łącznie blisko 7.400 pracowników. Dość liczne jest ponadto *rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo* (w przypadku Powiatu Pszczyńskiego chodzi głównie o rolnictwo) – w tych branżach pracuje 5.036 osób. Szczegółowe dane przedstawia tabela.

Tabela 34. Sektory zatrudnienia mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5.066	5.047	5.036
Przemysł i budownictwo	18.088	18.662	18.311
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport, gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	3.730	3.722	4.161
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa nieruchomości	529	579	577
Pozostałe usługi	6.866	7.034	7.393

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podmioty gospodarki narodowej w Powiecie Pszczyńskim to w 77% osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 35. Podmioty gospodarki narodowej w Powiecie Pszczyńskim w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Ogółem	10.810	11.027	11.111
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	8.462	8.578	8.545

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mając na uwadze powyższe, aż 95% podmiotów zatrudnia od 0 do maksymalnie 9 pracowników. W roku 2014 natomiast zauważalny stał się wzrost liczby podmiotów zatrudniających powyżej 50 pracowników. Tylko 6 – na początku badanego okresu a 5 w końcu okresu – to duże zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Tabela 36. Podmioty gospodarki narodowej w Powiecie Pszczyńskim – wg przewidywanej liczby pracujących w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
0 – 9	10.204	10.423	10.495
10 – 49	522	521	527
50 – 249	78	78	84
250 – 999	6	5	5
1000 i więcej	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

6.2. Problem bezrobocia w Powiecie Pszczyńskim

Na terenie Powiatu Pszczyńskiego poziom bezrobocia jest znacznie niższy od zarówno krajowego jak i wojewódzkiego. Wg danych opublikowanych przez GUS, w końcu 2014 roku stopa bezrobocia dla Powiatu Pszczyńskiego wynosiła 5,5% aktywnych zawodowo, gdy w Kraju kształtowała się w granicach 11,4% a województwie śląskim 9,6%.

Tabela 37. Skala bezrobocia w Powiecie Pszczyńskim – perspektywa porównawcza w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Stopa bezrobocia [%]			
Powiat Pszczyński	7,2%	7,1%	5,5%
Powiat Mikołowski	8,1%	8,3%	6,8%
Powiat Bieruńsko - Lędziński	6,0%	6,2%	4,8%
Miasto Tychy	6,9%	7,0%	5,1%
Podregion tyski	7,1%	7,2%	5,6%
Śląsk	11,1%	11,3%	9,6%
Polska	13,4%	13,4%	11,4%
Liczba bezrobotnych [tys.]			
Powiat Pszczyński	3,3	3,3	2,6
Powiat Mikołowski	3,2	3,3	2,7
Powiat Bieruńsko - Lędziński	1,6	1,6	1,2
Miasto Tychy	4,3	4,2	3,1
Podregion tyski	12,4	12,4	9,6
Śląsk	205,5	208,3	175,7
Polska	2.136,8	2.157,9	1.825,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/PUP Pszczyna.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się spadek bezrobocia w Powiecie Pszczyńskim. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zarejestrowanych w końcu grudnia 2014 roku zmniejszyła się o ponad 740 osób w porównaniu z analogicznym okresem roku 2012.

Tabela 38. Bezrobocie w powiecie i gminach Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Pszczyński	3.339	3.321	2.599
Goczałkowice-Zdrój	166	166	122
Kobiór	154	151	127
Miedźna	496	488	316
Pawłowice	442	403	338
Pszczyna	1.823	1.825	1.457
Suszec	258	288	239

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Pszczyna.

Niezmiennie, wśród osób bezrobotnych dominują kobiety i w końcu 2014 roku stanowiły ponad 60% zarejestrowanych.

Tabela 39. Dynamika bezrobocia kobiet w powiecie i gminach Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Pszczyński	2.031	1.873	1.558
Goczałkowice-Zdrój	80	92	57
Kobiór	77	81	60
Miedźna	316	296	189
Pawłowice	283	237	226
Pszczyzna	1.116	1.008	877
Suszec	159	159	149

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Pszczyzna.

Poważnym problemem w powiecie jest bezrobocie wśród ludzi młodych, którzy dopiero wkraczają na rynek pracy. W końcu grudnia 2014 liczba zarejestrowanych z tej grupy wiekowej wynosiła 548 osób i stanowiła ponad 21% ogółu bezrobotnych. Jeszcze liczniejsza jest kategoria osób w wieku 25-34 lat (29% bezrobotnych). W trudnej sytuacji znalazły się, zatem również osoby, które mają za sobą wejście na rynek pracy a znalazły się u progu kariery zawodowej.

Problem bezrobocia jest też szczególnie dotkliwy dla osób powyżej 50 roku życia – grupa zarejestrowanych w tej kategorii wiekowej liczy 640 osób i stanowi 25% wszystkich zarejestrowanych. Niestety tylko niewielu z nich ma doświadczenie, kompetencje i kwalifikacje pozwalające na zdobycie i utrzymanie pracy.

Tabela 40. Struktura wieku bezrobotnych mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
18 – 24	885	824	548
25 – 34	959	955	752
35 – 44	556	573	447
45 – 54	602	574	448
55 – 59	257	299	300
60 lat i więcej	80	96	104

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Pszczyzna.

Na fakt pozostawania bez pracy ma wpływ wykształcenia. Analiza danych PUP w Pszczynie wskazuje, że wśród zarejestrowanych bezrobotnych najliczniejsze są kategorie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (30%) oraz gimnazjalnym i niższym (24%). Legitymujący się wykształceniem wyższym stanowią natomiast 14% zarejestrowanych. Szczegółowe dane przedstawia Tabela 41.

Tabela 41. Struktura wykształcenia bezrobotnych mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Wyższe	422	424	373
Policealne i średnie zawodowe	766	696	539
Średnie ogólnokształcące	374	392	299
Zasadnicze zawodowe	950	980	770
Gimnazjalne i poniżej	827	829	618

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Pszczyna.

Poziom wykształcenia oraz wiek bezpośrednio związane z doświadczeniem zawodowym warunkują pozycję pracownika na rynku. Wyższy poziom kapitału kulturowego i społecznego charakteryzujące osoby z wyższym szczeblem wykształcenia – w znaczący sposób ułatwiają i poszukiwanie i utrzymanie pracy w warunkach dynamicznie zmieniającego się rynku pracy.

Tabela 42. Struktura stażu pracy bezrobotnych mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
do 1 roku	487	502	389
1 – 5	799	754	577
5 – 10	426	438	354
10 – 20	432	476	376
20 – 30	356	381	315
30 i więcej	151	140	133
Bez stażu	688	630	455

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Pszczyna.

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego jedna czwarta (25%) nie posiada kwalifikacji zawodowych. W realiach postępującej profesjonalizacji rynku pracy i rosnących wymagań pracodawców grupa ta znajduje się w szczególnie trudnej sytuacji. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych dominują osoby posiadające względnie krótki staż pracy z przedziału od 1 roku do 5 lat (22%). Nieco mniej liczna jest kategoria osób bez stażu pracy (18%) oraz ze stażem mniejszym niż 1 rok (15%). Osoby legitymujące się ponad 30 letnim doświadczeniem zawodowym stanowią tylko 5% zarejestrowanych.

Powyższe wskazuje na duże znaczenie doświadczenia zawodowego na rynku pracy. W trudnym położeniu znajdują się osoby dopiero rozpoczynające karierę zawodową lub które w sferze zawodowej funkcjonowały w sposób krótkotrwały, ograniczony. W realiach współczesnego rynku pracy, doświadczenie wynikające ze stażu pracy jest jednym z najważniejszych atutów pracownika.

Tabela 43. Struktura czasu pozostawania bez pracy bezrobotnych mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012–2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
do 1	460	354	365
1 – 3	799	799	595
3 – 6	646	675	459
6 – 12	561	600	409
12 – 24	526	461	373
pow. 24	347	432	398

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Pszczyna.

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych ponad 30% pozostaje w ewidencji od ponad 12 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się tendencję wzrostową w grupie długotrwale bezrobotnych co utrudnia aktywizację zawodową osób dotkniętych tym zjawiskiem.

Tabela 44. Dynamika bezrobocia długotrwałego w Powiecie Pszczyńskim w latach 2012 – 2014.

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Pszczyński	1.244	1.315	1.151

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Pszczyna.

Jedną z barier funkcjonowania na rynku pracy są różne formy niepełnosprawności. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności stanowią 6,6% (171 osób). W latach 2012-2014 obserwuje się regularny wzrost udziału osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych – w 2012 r. stanowili 5,2%, w roku 2013 – 6,0%, w roku 2014 – 6,6%.

Część mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego dotknięta jest problemem bezrobocia tylko chwilowo. Świadczą o tym takie dane jak liczba osób podejmujących pracę niesubsydiowaną – w 2012 roku 1.952 osoby (42% wyłączonych z ewidencji bezrobotnych; średnio 162 osoby/miesięcznie); w 2013 roku 2.341 osób (45% wyłączonych z ewidencji; średnio 195 osób/miesięcznie); w 2014 roku 2.067 osób (38% wyłączonych z ewidencji; średnio 173 osoby miesięcznie).

W tym samym okresie odpowiednio w 2012 r. – 27%, w 2013 r. – 25%, a w 2014 r. – 27% wyłączonych, zostało pozbawionych statusu z uwagi na brak potwierdzenia gotowości do podjęcia pracy. Wskazuje to na istnienie kategorii osób faktycznie niezainteresowanych podjęciem pracy, w której szczególnie trudno realizować działania aktywizacyjne.

Urząd realizuje szereg działań zmierzających do niwelowania skali bezrobocia w powiecie. W roku 2012 w związku z podjęciem aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu z ewidencji bezrobotnych wyłączono 744 osoby (16% wyłączonych), w kolejnych latach odpowiednio 781 osób (15% wyłączonych) i 1.127 osób (21% wyłączonych). Szczegóły przedstawia Tabela 45.

Tabela 45. Bezrobotni mieszkańcy Powiatu Pszczyńskiego objęci wsparciem w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w latach 2012 – 2014.

Źródło finansowania programu	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Fundusz Pracy	630	510	480
Europejski Fundusz Społeczny	114	271	647

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Pszczyna.

Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie w ramach realizowanych programów umożliwia ich beneficjentom również uzyskanie wsparcia w postaci doradztwa zawodowego czy psychologicznego. W ramach bieżącej działalności Urząd nawiązuje oraz utrzymuje kontakt z pracodawcami, celem pozyskiwania ofert pracy i systematycznego monitorowania oczekiwań pracodawców w zakresie korzystania z usług Urzędu. W celu umożliwienia jak najbardziej efektywnego kontaktu bezrobotnych z pracodawcami – pośrednictwo pracy realizowane jest w różnorodnych formach m.in. w ramach pośrednictwa otwartego, zamkniętego, giełd pracy oraz targów pracy.

6.3. Analiza SWOT – rynek pracy w Powiecie Pszczyńskim

Tabela 46. Analiza SWOT – rynek pracy w Powiecie Pszczyńskim.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoko wykwalifikowana kadra publicznych służb zatrudnienia. 2. Nowe instrumenty pomocowe wprowadzone nowelizacją Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. 3. Elastyczne dostosowanie form wsparcia dla klientów urzędu w bezpośrednim związku z potrzebami rynku pracy. 4. Współpraca instytucji rynku pracy z pracodawcami i organizacjami pozarządowymi. 5. Prowadzenie szczególnej polityki rynku pracy w zakresie przywrócenia na rynek grup defaworyzowanych. 6. Poszerzenie oferty usług rynku pracy poprzez pozyskiwanie środków unijnych. 7. Udzielanie wsparcia dzięki zintegrowanej współpracy doradców zawodowych, pośredników pracy, specjalistów ds. szkoleń i liderów klubu pracy. 8. Indywidualizowane wsparcie dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy. 9. Uruchomienie Krajowego Funduszu Szkoleniowego, jako rozwiązania systemowego w celu podnoszenia kwalifikacji i potencjału kadr pracodawców. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostosowanie wykształcenia i kwalifikacji potencjalnych pracowników do potrzeb rynku pracy. 2. Duża liczba osób zatrudnionych w rolnictwie. 3. Mała liczba ofert dla osób o niskich kwalifikacjach i osób niepełnosprawnych. 4. Powiększająca się liczba osób bezrobotnych w grupach wiekowych do 30 r.ż. oraz powyżej 50 r.ż. 5. Mała gotowość do podwyższania i uzupełniania kwalifikacji zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój gospodarczy i wzrost liczby miejsc pracy na lokalnym rynku pracy. 2. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej sprzyjającej mobilności osobom poszukującym zatrudnienia poza lokalnym rynkiem pracy. 3. Możliwość doskonalenia kompetencji 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nieefektywne wykorzystanie środków unijnych. 2. Wysokie koszty zatrudnienia. 3. Załamanie gospodarcze. 4. Mała ilość ofert pracy. 5. Niska motywacja i brak gotowości do podejmowania pracy i podnoszenia

<p>pracowników publicznych służb zatrudnienia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Pozyskiwanie funduszy unijnych na realizację projektów mających na celu poprawę zatrudnienia w powiecie. 5. Promowanie aktywności zawodowej osób wchodzących na rynek pracy poprzez uruchamianie nowych instrumentów pracy dedykowanych osobom młodym. 6. Dostosowanie form i kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. 7. Zorientowanie działań instytucji rynku pracy na aktywizację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 8. Tworzenie nowych miejsc pracy przez pracodawców dzięki uzyskanym środkom będących w dyspozycji urzędu pracy – Krajowy Fundusz Szkoleniowy, Fundusz Pracy, Europejski Fundusz Społeczny. 	<p>kwalifikacji wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym osób młodych NEET.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Brak mobilności w poszukiwaniu zatrudnienia. 7. Niestabilna sytuacja na rynku pracy.
--	--

Źródło: PUP Pszczyna.

7. ZDROWIE

7.1. Diagnoza w obszarze: Zdrowie

Z danych Wydziału Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego wynika, iż u dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Pszczyńskiego, w wieku od 0-18 lat będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) stwierdzono, iż najczęściej występujące schorzenia w 2012, 2013 i 2014 roku (wskaźniki na 10.000 ludności) to:

- zniekształcenie kręgosłupa,
- zaburzenia refrakcji i akomodacji oka,
- dychawica oskrzelowa.

Tabela 47. Najczęściej występujące schorzenia wśród dzieci i młodzieży w wieku 0 - 18 lat z Powiatu Pszczyńskiego.

Rozpoznanie –wg najczęstszych schorzeń	2012 r.		2013 r.		2014 r.	
	Śląskie Osoby, u których stwierdzono schorzenia ogółem	Powiat Pszczyński Osoby, u których stwierdzono schorzenia ogółem	Śląskie Osoby, u których stwierdzono schorzenia ogółem	Powiat Pszczyński Osoby, u których stwierdzono schorzenia ogółem	Śląskie Osoby, u których stwierdzono schorzenia ogółem	Powiat Pszczyński Osoby, u których stwierdzono schorzenia ogółem
Niedokrwistość	84,2	56,4	76,5	58,4	68,7	61,1
Choroby tarczycy	38,3	26,2	38,3	25,2	37,8	32,6
Niedożywienie	31,5	29,4	29,6	23,6	29,3	24,1
Otyłość	149,9	136,2	149,3	143,6	138,1	136,7
Padaczka	36,8	44,5	35,2	40,0	33,1	40,2
Zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	344,0	605,1	330,3	540,2	294,2	518,3
Dychawica oskrzelowa	272,1	260,1	257,8	204,9	253,2	242,9
Alergie pokarmowe	110,9	96,5	103,4	90,4	100,6	131,9
Alergie skórne	118,4	141,3	113,0	130,0	112,0	151,6
Zniekształcenia kręgosłupa	472,4	793,7	456,0	749,8	399,3	733,4
Choroby układu moczowego	61,8	81,4	56,6	76,8	52,1	76,4
Zaburzenia rozwoju	90,8	72,3	87,5	71,2	81,2	68,0
W tym: fizycznego	52,0	19,9	50,6	23,2	47,3	26,1
psychomotorycznego	27,1	31,4	26,1	33,6	23,8	34,6

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”.

U osób powyżej 19 roku życia będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) najczęściej stwierdzono następujące schorzenia w 2012, 2013, 2014 roku (wskaźniki na 10.000 ludności):

- choroby układu krążenia,
- choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej,
- cukrzycę.

- Tabela 48. Najczęściej występujące schorzenia wśród osób powyżej 19 roku życia.

Rozpoznanie- wg najczęstszych schorzeń	2012 r.		2013 r.		2014 r.	
	Śląskie	Powiat Pszczczyński	Śląskie	Powiat Pszczczyński	Śląskie	Powiat Pszczczyński
	Osoby, których stwierdzono schorzenia ogółem (stan w dniu 31.XII)	Osoby, których stwierdzono schorzenia ogółem (stan w dniu 31.XII)	Osoby, których stwierdzono schorzenia ogółem (stan w dniu 31.XII)	Osoby, których stwierdzono schorzenia ogółem (stan w dniu 31.XII)	Osoby, których stwierdzono schorzenia ogółem (stan w dniu 31.XII)	Osoby, których stwierdzono schorzenia ogółem (stan w dniu 31.XII)
Wskaźniki na 10 000 ludności						
Choroby tarczycy	146,9	97,4	147,2	104,4	141,7	93,6
Cukrzyca	400,5	412,4	388,2	405,3	370,6	412,1
Choroby układu krążenia	1534,5	1363,7	1525,3	1387,3	1467,9	1332,7
Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	193,2	171,7	185,8	188,6	168,5	198,0
Przewlekłe choroby układu trawiennego	325,8	265,1	305,7	272,8	280,4	239,5
Choroby układu mięśniowo- kostnego i tkanki łącznej	483,6	454,7	472,2	464,3	449,5	525,0

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczczyński”.

Tabela 49. Ilość zachorowań na choroby zakaźne w województwie i powiecie.

Wyszczególnienie	2012 r.		2013 r.		2014 r.	
	Śląskie	Powiat Pszczczyński	Śląskie	Powiat Pszczczyński	Śląskie	Powiat Pszczczyński
	Na 100 000 ludności					
Dur brzuszny	-	-	-	-	0,02	-
Czerwonka bakteryjna	0,04	-	0,02	-	0,1	-
Krztusiec	8,5	4,6	3,3	0,9	5,0	5,5
Szkarlatyna (płonica)	93,7	136,5	68,1	54,3	63,5	48,6
Choroba meningokokowa (inwazyjna)	0,7	-	0,7	2,8	0,3	-
Odra	0,5	1,8	0,7	-	0,1	-
Wirusowe zapalenie wątroby:	8,1	1,8	9,1	2,8	26,0	2,8
W tym typu B	3,5	0,9	3,4	-	14,8	1,8
Świnka (nagminne zapalenie przyusznicy)	8,4	10,1	7,1	5,5	7,7	1,8

Bakteryjne zatrucia pokarmowe:	28,7	6,5	26,9	15,6	28,1	11,9
W tym salmonellozy	11,0	5,5	11,0	15,6	14,3	11,0
AIDS	0,6	0,9	0,4	-	0,6	-
Grypa: zachorowania potwierdzone laboratoryjnie	0,2	0,9	5,5	0,9	0,1	-
Nowo wykryte zakażenia HIV	2,2	-	3,1	0,9	2,5	0,9
Grypa ptaków typu A/H5 lub A/H5N1 u ludzi	-	-	-	-	-	-

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”.

Tabela 50. Zachorowania na gruźlicę w latach 2012 - 2014 w Powiecie Pszczyńskim (wskaźniki na 100.000 ludności).

Zachorowania	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Polska	19,6	18,8	17,4
Śląskie	25,6	23,9	25,1
Powiat Pszczyński	12,9	15,6	16,5

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”.

Tabela 51. Zachorowania na nowotwory złośliwe w Powiecie Pszczyńskim w latach 2010 – 2012 wynosiły (wskaźniki na 100.000 ludności).

Wyszczególnienie	Śląskie			Powiat Pszczyński		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
	Wskaźniki na 100 000 ludności					
Ogółem	364,7	386,0	402,9	299,6	289,9	291,4
Mężczyźni	382,2	400,2	423,2	308,8	312,8	324,9
Kobiety	348,4	372,7	383,9	290,8	267,8	259,1

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty.

Jak wynika z informacji Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach – Katedry i Oddziału Klinicznego Chorób Zakaźnych, w 2013 r. zgłoszono z Powiatu Pszczyńskiego 1330 przypadków chorób zakaźnych / w 2012 – 1463 przypadki/, wśród których dominującą rolę odgrywały zachorowania na wirusowe zakażenia jelitowe oraz biegunki.

Tabela 52. Nowe zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu B lub C wyniosły w Powiecie Pszczyńskim w latach 2012 i 2013.

Rodzaj schorzenia	2012 r.		2013 r.	
	Liczba nowych zgłoszeń	Zapadalność na 100 tysięcy mieszkańców	Liczba nowych zgłoszeń	Zapadalność na 100 tysięcy mieszkańców
Zapalenie wątroby wywołane HBV	7	6,44	3	2,80
Zapalenie wątroby wywołane HCV	6	5,52	9	8,40

Źródło: Opracowanie Śląski Uniwersytet Medyczny, Katedra i Oddział Kliniczny Chorób Zakaźnych na podstawie: Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego Powiatu Pszczyńskiego w 2013 roku, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tychach 2014.

Tabela 53. Zapadalność na wirusowe zapalenie wątroby typu B lub C wyniosła w województwie śląskim w latach 2012 i 2013.

Rodzaj schorzenia	2012 r.		2013 r.	
	Liczba nowych zgłoszeń	Zapadalność na 100.000 mieszkańców	Liczba nowych zgłoszeń	Zapadalność na 100.000 mieszkańców
Zapalenie wątroby wywołane HBV	160	3,47	157	3,41
Zapalenie wątroby wywołane HCV	143	3,10	165	3,59

Źródło: Opracowanie Śląski Uniwersytet Medyczny, Katedra i Oddział Kliniczny Chorób Zakaźnych na podstawie: Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego Powiatu Pszczyńskiego w 2013 roku, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tychach 2014.

Tabela 54. Zapadalność na wirusowe zapalenie wątroby typu B lub C wyniosła w Polsce w latach 2012 i 2013.

Rodzaj schorzenia	2012 r.		2013 r.	
	Liczba nowych zgłoszeń	Zapadalność na 100.000 mieszkańców	Liczba nowych zgłoszeń	Zapadalność na 100.000 mieszkańców
Przewlekłe zapalenie wątroby wywołane HBV	1457	3,78	1505	3,91
Ostre zapalenie wątroby wywołane HBV	83	0,22	78	0,20
Zapalenie wątroby wywołane HCV	2632	6,83	2265	5,88

Źródło: Opracowanie Śląski Uniwersytet Medyczny, Katedra i Oddział Kliniczny Chorób Zakaźnych na podstawie: Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego Powiatu Pszczyńskiego w 2013 roku, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tychach 2014.

W opinii Kierownika Katedry i Oddziału Klinicznego Chorób Zakaźnych Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach (w Programie zapobiegania i zwalczania zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu B (HBV) i typu C (HCV) wśród mieszkańców regionu Pszczyzny) przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu B (wywołane wirusem HBV) oraz typu C (wywołane wirusem HCV) jest przewlekłą chorobą, która doprowadza do nieodwracalnych zmian w wątrobie (marskość wątroby, rak wątrobowo komórkowy), co istotnie przekłada się na długość oraz komfort życia.

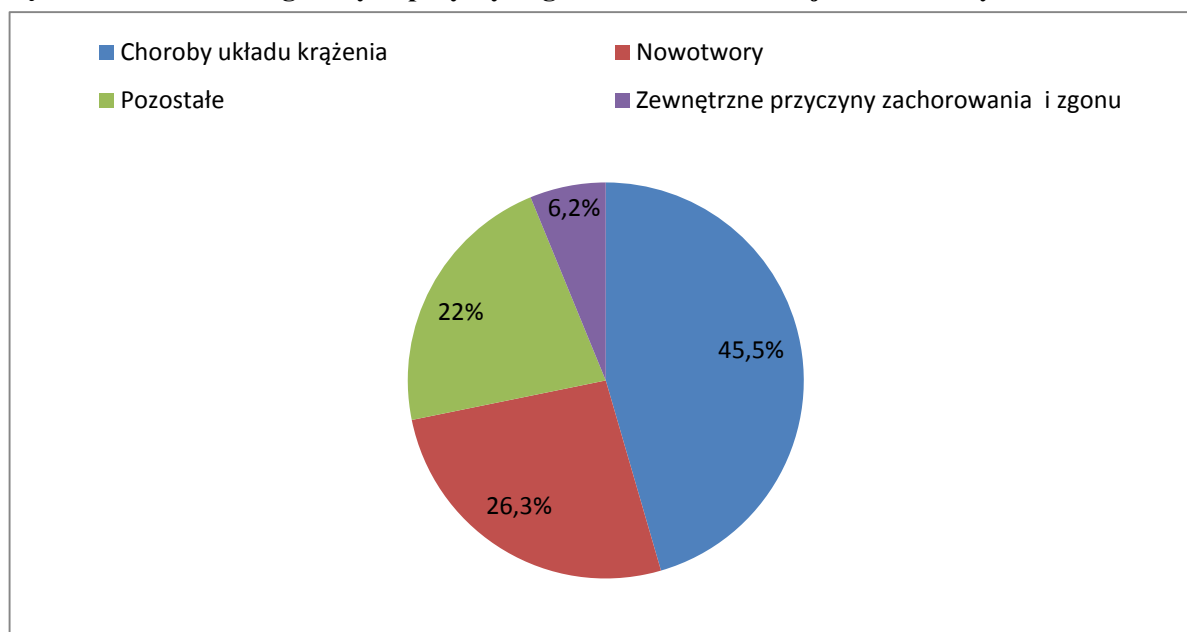
7.2. Struktura głównych przyczyn zgonów

Tabela 55. Zgony według najczęstszych przyczyn.

Wyszczególnienie		Ogółem	W tym		
			Nowotwory	Choroby układu krążenia	Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu
		Na 100 000 ludności			
Śląskie	2011 r.	1030,4	271,0	469,0	63,5
	2012 r.	1061,1	283,6	491,5	64,2
	2013 r.	1067,1	286,0	497,8	62,3
Powiat Pszczyński	2011 r.	733,6	177,9	389,0	56,5
	2012 r.	821,8	210,3	430,7	37,8
	2013 r.	828,7	230,0	390,0	69,0

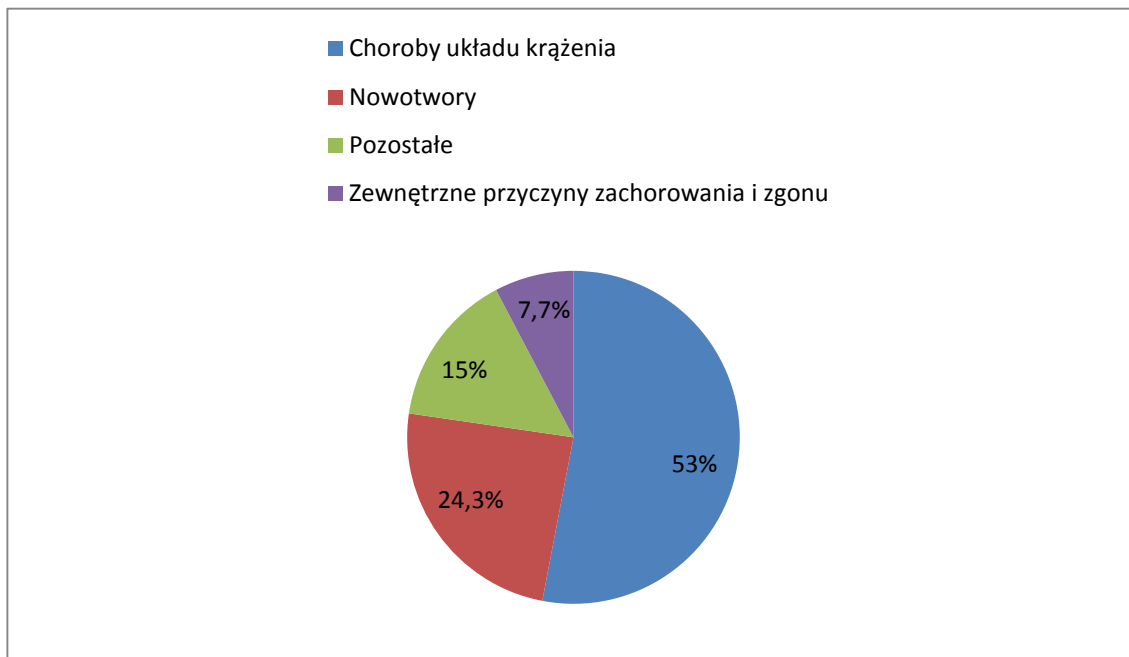
Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013. – powiaty.

Wykres 34. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2011 r. – województwo śląskie.

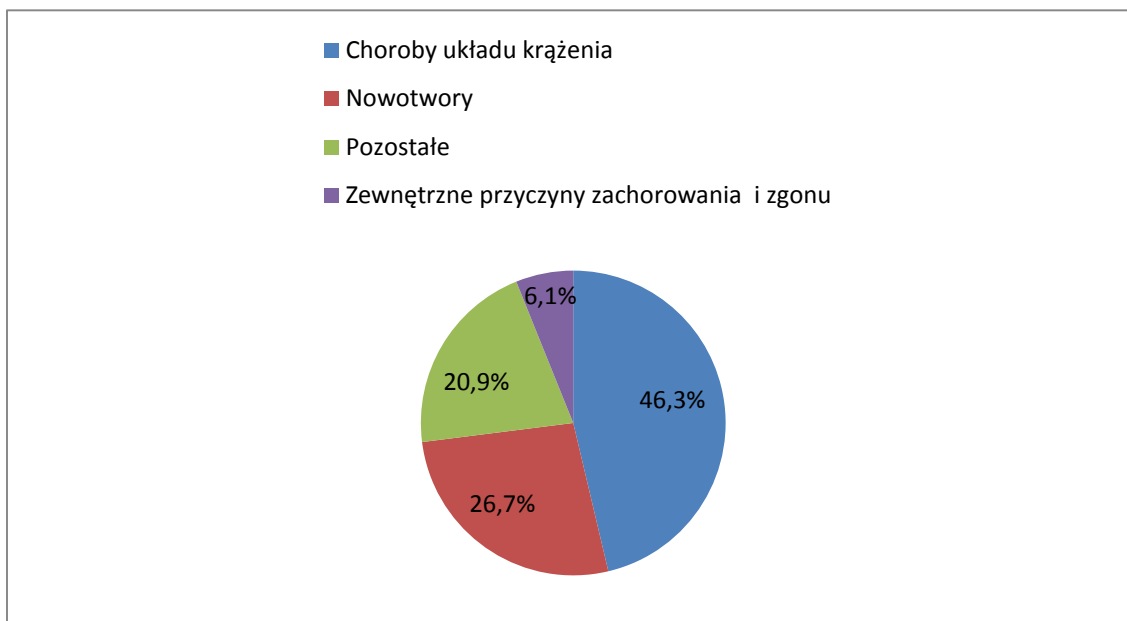
Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”.

Wykres 35. Struktura głównych przyczyn zgonów 2011 r. – Powiat Pszczyński.

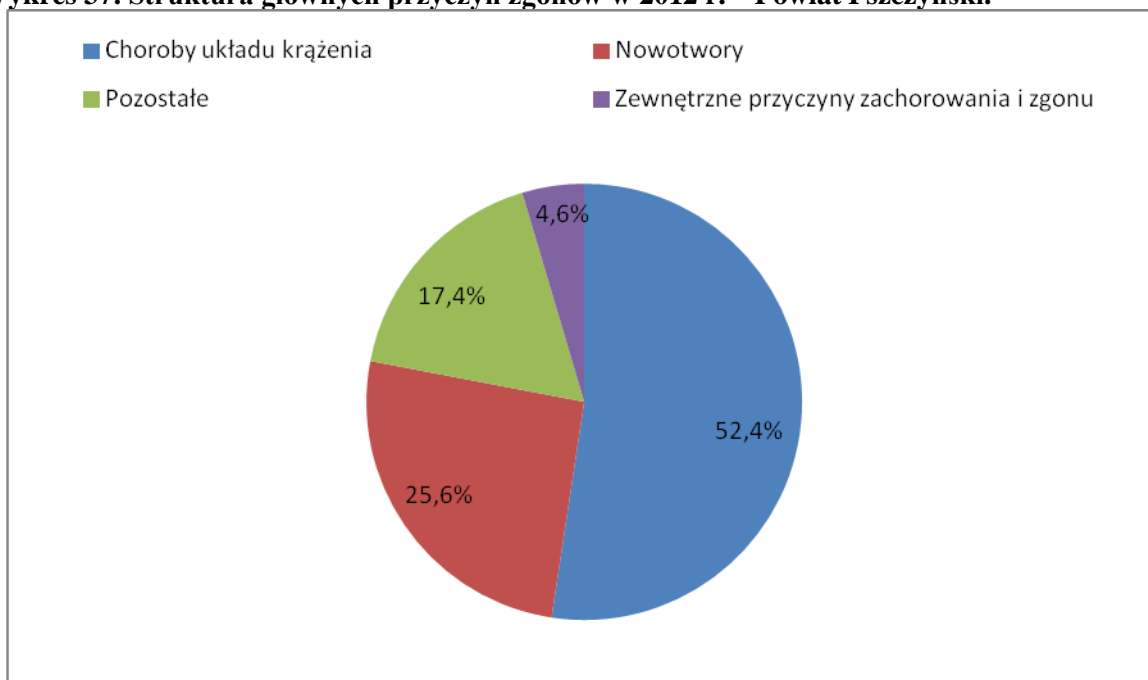
Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”

Wykres 36. Struktura głównych przyczyn zgonów 2012 r. – województwo śląskie.

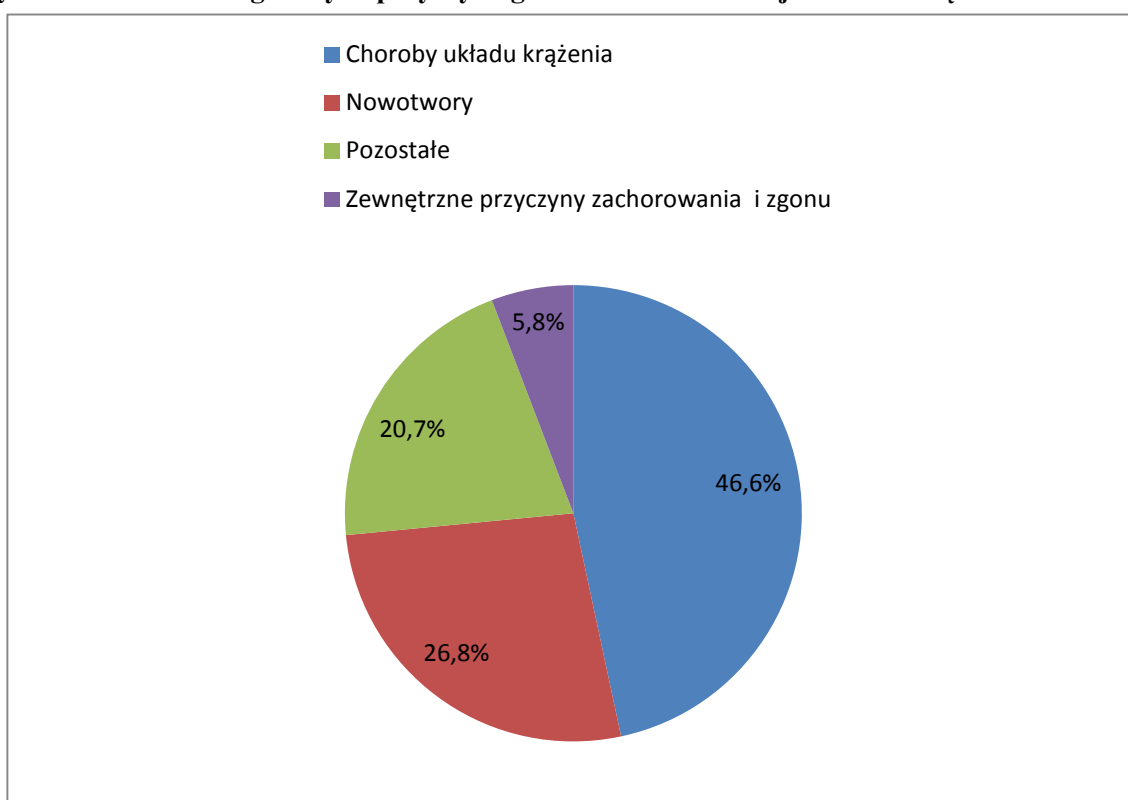
Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”

Wykres 37. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2012 r. – Powiat Pszczyński.

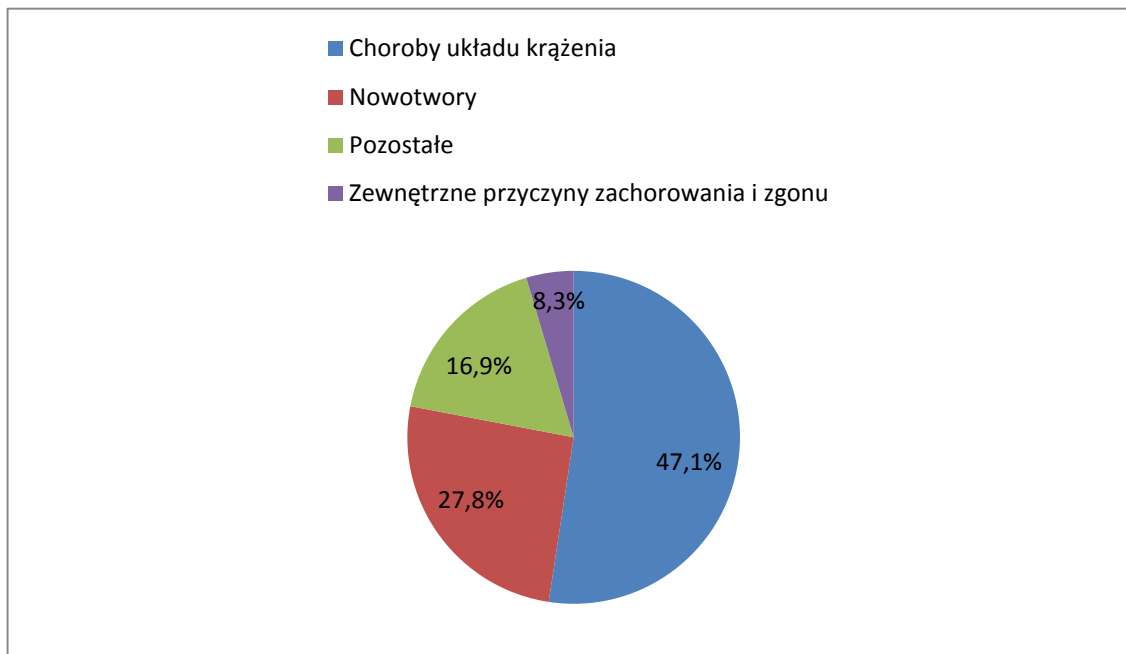
Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”.

Wykres 38. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2013 r. – województwo śląskie.

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”.

Wykres 39. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2013 r. – Powiat Pszczyński.

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej. Zdrowie mieszkańców w liczbach. Opracowania: „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2013 – powiaty. Powiat Pszczyński”, „Ochrona zdrowia w województwie śląskim 2014 – powiaty. Powiat Pszczyński”.

7.3. Świadczenie zdrowotne

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w tym między innymi w zakresie promocji i ochrony zdrowia. Na terenie Powiatu Pszczyńskiego świadczenia zdrowotne dla mieszkańców zapewniają publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz indywidualne praktyki lekarskie. Zabezpieczenie świadczeń zdrowotnych w ramach kontraktów ze Śl. OW NFZ zapewniają: Centrum Dializa Sp. z o. o. Szpital w Pszczynie.

Szpital posiada 186 łóżek szpitalnych na oddziałach:

- neurologia i oddział udarowy,
- geriatria,
- ginekologiczno-położniczy,
- neonatologia,
- anestezjologii i intensywnej terapii,
- chorób wewnętrznych,
- kardiologii i kardiologii zabiegowej i inwazyjnej,
- chirurgii urazowo-ortopedycznej,
- chirurgii ogólnej,
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy

W szpitalu prowadzone są także poradnie specjalistyczne:

- urazowo-ortopedyczna,
- chirurgiczna,
- preluksacyjna,
- neurologiczna,
- endokrynologiczna,
- gastrologiczna,
- ginekologiczna,

- neonatologiczna,
- urologiczna,
- hematologiczna.

Na terenie szpitala działa Zakład Rehabilitacji oraz Zakład Diagnostyki Obrazowej.

W latach 2011-2015 ważnymi wydarzeniami były:

- Akcja bezpłatnych badań NEFROTEST
- Akcja bezpłatnych badań pod kątem chorób serca.
- Kampania na rzecz walki z rakiem jelita grubego.
- Program wczesnego wykrywania raka jajnika.
- Bezpłatne badania krwi pod kątem schorzeń nerek.
- Seminarium dot. Postępowania na wypadek epidemii Eboli.
- Dzień Zdrowia i Nowych Technologii.
- Badania przesiewowe kręgosłupa lędźwiowego i szyjki kości udowej pod kątem osteoporozy.
- Kardiotest zrealizowany wspólnie z fundacją.

W Powiecie Pszczyńskim w ramach kontraktu ze Śląskim Oddziałem Wojewódzkim NFZ w Katowicach 33 świadczeniodawców zapewnia podstawową opiekę zdrowotną oraz ok. 36 świadczeniodawców zapewnia ambulatoryjną opiekę specjalistyczną. Po godzinie 18.00 do 8.00 rano dnia następnego (całodobowo w dni ustawowo wolne od pracy) pacjent może skorzystać z opieki lekarskiej i pielęgniarskiej w ramach nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej. Na terenie powiatu funkcjonują 23 apteki i 11 punktów aptecznych.

Powiat corocznie przeznacza środki finansowe na realizację szerokiego wachlarza zadań z zakresu promocji zdrowia i przeciwdziałania uzależnieniom, realizowanych przez powiatowe placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe. Powiat wspiera również coroczne akcje Regionalnego Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa, przeprowadzającego akcje poboru krwi.

7.4. Analiza SWOT w obszarze: Zdrowie

Tabela 56. Analiza SWOT w obszarze – Zdrowie.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Realizacja przez gminy licznych programów zdrowotnych kierowanych do mieszkańców powiatu. 2. Akcje z zakresu profilaktyki zdrowotnej, krwiodawstwa. 3. Różnorodna sieć instytucji działających w zakresie zdrowia.	1. Brak hospicjum stacjonarnego. 2. Brak poradnictwa z zakresu psychiatrii dziecięcej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrastające zainteresowanie gmin realizacją programów zdrowotnych dla mieszkańców. 2. Wzrastające zaangażowanie organizacji pozarządowych działaniami na rzecz osób chorych.	1. Brak wystarczającego finansowania służby zdrowia przez instytucje państwowe. 2. Limitowanie usług zdrowotnych.

Źródło: Wydział Oświaty i Zdrowia.

8. ZAŁOŻENIA STRATEGII POWIATU PSZCZYŃSKIEGO

8.1. Misja strategii

Misja strategii jest tożsama z misją pomocy społecznej.

Zapobieganie zjawisku marginalizacji i wykluczenia społecznego, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia poprzez stworzenie skoordynowanego i efektywnego systemu wsparcia, który zapewnia godne warunki życia i rozwoju mieszkańcom Powiatu Pszczyńskiego.

Osiągnięcie ww. stanu możliwe jest poprzez podtrzymywanie procesów i zjawisk o charakterze pozytywnym, wprowadzenie zmian w procesach i zjawiskach niepożądanych. Misja strategii opiera się na dążeniu do wypracowania w Powiecie Pszczyńskim nowoczesnych form rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania zintegrowanych działań instytucji i organizacji pozarządowych, funkcjonujących w sferze lokalnej polityki społecznej.

8.2. Adresaci strategii

Strategia skierowana jest do wszystkich mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego, w szczególności zaś do tych, którzy z różnych przyczyn znaleźli się w trudnej sytuacji i wymagają pomocy w celu odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania.

8.3. Zestawienie celów strategicznych i kierunków działań

Dla realizacji misji strategii wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Zapewnienie rodzinom Powiatu Pszczyńskiego kompleksowego wsparcia umożliwiającego prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.
2. Zwiększenie na terenie Powiatu Pszczyńskiego skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Wyrównywanie szans osób starszych i niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.
4. Promocja zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacja zawodowa.
5. Tworzenie dla mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego możliwości korzystania z projektów z zakresu ochrony i promocji zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Każdemu z wymienionych wyżej celów strategicznych przypisano kierunki działań.

Tabela 57. Zestawienie kierunków działań przewidzianych do realizacji celu strategicznego nr 1.

Zapewnienie rodzinom Powiatu Pszczyńskiego kompleksowego wsparcia umożliwiające prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.	
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji celów
Wspieranie rodzin naturalnych w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych.	- liczba porad, prowadzonych terapii, zajęć edukacyjnych, mediacji
	- liczba rodzin naturalnych, do których powróciły dzieci z zastępczych form opieki
	- liczba osób objętych opieką wolontariuszy
	- liczba porad dla dzieci i młodzieży
Rozwój rodzicielstwa zastępczego	- liczba zorganizowanych akcji propagujących rodzicielstwo zastępcze oraz liczba rozpowszechnionych ulotek informacyjnych, publikacji prasowych
	- liczba pozyskanych i przeszkolonych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym rodzin zawodowych
	- kwoty udzielonego wsparcia
	- liczba udzielonych porad, szkoleń, prowadzonych grup wsparcia, grup edukacyjnych i terapii
	- liczba pikników, grup wsparcia, zorganizowanych dni rodzicielstwa zastępczego
	- liczba rodzin pomocowych
	- liczba wolontariuszy w rodzinach zastępczych
	- liczba osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi
	- liczba zawodowych rodzin zastępczych
	Zapewnienie dzieciom i młodzieży opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
- liczba programów profilaktycznych prowadzonych w CWDiR „Przystań”	
- liczba wychowanków CWDiR „Przystań” uczestniczących w programach profilaktycznych	
- procent wychowanków CWDiR „Przystań” objętych wsparciem poza placówką	
- liczba specjalistów zatrudnionych w CWDiR „Przystań”	
- zagospodarowanie przestrzeni wokół CWDiR „Przystań”	

	- zakup samochodu dla CWDiR „Przystań”
Usamodzielnianie wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	- liczba wychowanków przygotowanych do samodzielności
	- liczba realizowanych programów usamodzielnienia
	- liczba osób korzystających z grup wsparcia, grup edukacyjnych dla młodzieży usamodzielnianej
	- kwoty udzielonego wsparcia finansowego i materialnego dla osób usamodzielnianych
	- liczba mieszkań chronionych
Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	- liczba osób korzystających z instrumentów aktywizacji społecznej, zdrowotnej, edukacyjnej i zawodowej
	- liczba podjętych działań w ramach instrumentów aktywnej integracji
	- liczba sporządzonych kontraktów
	- liczba realizowanych indywidualnych programów usamodzielniania

Zródło: PCPR.

Tabela 58. Zestawienie kierunków działań przewidzianych do realizacji celu strategicznego nr 2.

Zwiększenie na terenie Powiatu Pszczyńskiego skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji celów
Podejmowanie działań profilaktycznych oraz upowszechnianie wiedzy związanej z przemocą w rodzinie	- liczba rodzin dotkniętych przemocą
	- liczba uaktualnień baz danych
	- liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych
	- liczba osób uczestniczących w zajęciach profilaktycznych
	- liczba podjętych inicjatyw w zakresie upowszechniania wiedzy na temat przemocy
Udzielanie kompleksowego wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie	- liczba miejsc w mieszkaniu chronionym
	- liczba wydanych skierowań do ośrodków wsparcia
	- liczby specjalistów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy
	- liczba osób korzystających z pomocy
	- liczba grup wsparcia

Zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie	- liczba rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie
	- liczba osób, które ukończyły program
	- liczba edycji programu
Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemoc w rodzinie.	- liczba osób, które skorzystały z szkoleń
	- liczba spotkań superwizyjnych i wspierających
	- liczba osób, które uczestniczyły w spotkaniach

Źródło: PCPR.

Tabela 59. Zestawienie kierunków działań przewidzianych do realizacji celu strategicznego nr 3.

Wyrównywanie szans osób starszych i niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.	
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji celów
Zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym	- posiadanie danych na temat liczby osób niepełnosprawnych
	- informator na temat ulg i przywilejów osób niepełnosprawnych
	- liczba rozpowszechnianych publikacji na temat osób niepełnosprawnych
	- liczba porad specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych
	- kwoty środków przekazywanych organizacjom pozarządowym
	- liczba zorganizowanych imprez kulturalno-sportowych
	- liczba wniosków na dofinansowanie imprez kulturalno-sportowych
Zwiększenie możliwości wykonywania pracy zawodowej przez osoby niepełnosprawne	- liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły pracę po otrzymanym wsparciu lub skierowaniu do pracy
	- posiadanie ewidencji osób niepełnosprawnych pozostających bez zatrudnienia
	- liczba udzielonych porad indywidualnych i grupowych
	- liczba opracowanych indywidualnych planów działania
	- liczba i forma zastosowanych aktywnych form
	- liczba udzielonego wsparcia na uruchomienie działalności gospodarczej
	- liczba dofinansowanych stanowisk pracy

Zwiększenie dostępności do rehabilitacji, pomocy terapeutycznej	- liczba placówek rehabilitacyjnych
	- liczba wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON
	- posiadanie danych na temat ośrodków organizujących turnusy rehabilitacyjne
	- liczba porad specjalistycznych
	- kwota udzielonego dofinansowania do działalności WTZ
	- kwota udzielonego dofinansowania do działalności DPS, ŚDS
Przystosowanie środowiska lokalnego do potrzeb osób niepełnosprawnych	- liczba publikacji, ulotek
	- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych
	- liczba zrealizowanych projektów w zakresie aktywizacji społeczności lokalnej oraz osób niepełnosprawnych
Wsparcie osób starszych, poprawa ich zdrowia, bezpieczeństwa oraz zwiększenie ich udziału w życiu społecznym.	- liczba przeprowadzonych kampanii społecznych
	- liczba podpisanych porozumień, umów o współpracy
	- liczba słuchaczy uniwersytetu trzeciego wieku
	- liczba programów edukacyjnych
	- liczba seniorów biorących udział w programach
	- liczba zorganizowanych konferencji, spotkań i innych wydarzeń prezentujących i promujących aktywność osób starszych.
	- liczba osób objętych pomocą wolontariuszy
	- liczba programów promujących zdrowie seniorów
	- ilość osób korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych
	- liczba podmiotów leczniczych świadczących usługi medyczne w zakresie opieki paliatywnej lub geriatrycznej

Źródło: PCPR.

Tabela 60. Zestawienie kierunków działań przewidzianych do realizacji celu strategicznego nr 4.

Promocja zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacja zawodowa.	
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji celów
Rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost zatrudnienia poprzez zastosowanie usług i instrumentów rynku pracy.	- liczba osób, które podjęły lub utrzymały zatrudnienie dzięki wsparciu PUP
Dostosowanie kwalifikacji i kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i poszukujących pracy do potrzeb pracodawców.	- liczba zorganizowanych szkoleń, w tym ramach umów trójstronnych oraz bonów szkoleniowych
Wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczych poprzez organizowanie szkoleń z zakresu przedsiębiorczości oraz udzielanie dotacji na otwarcie własnej firmy.	- liczba zorganizowanych szkoleń z zakresu przedsiębiorczości, udzielonych dotacji na otwarcie własnej działalności gospodarczej oraz liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych
Określanie predyspozycji zawodowych wśród osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy poprzez usługi poradnictwa zawodowego	- liczba udzielonych porad zawodowych
Promocja kształcenia zawodowego wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy.	- liczba przeprowadzonych szkoleń zawodowych oraz zorganizowanych spotkań i konferencji
Wsparcie przedsiębiorców w procesie rekrutacji poprzez usługę pośrednictwa pracy.	- liczba zorganizowanych targów pracy, giełd pracy, pozyskanych ofert pracy i wydanych skierowań do pracodawców
Rozwój kwalifikacji oraz kompetencji pracowników oraz pracodawców poprzez udzielenie wsparcia w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego	- liczba przeprowadzonych szkoleń finansowanych z Krajowego Funduszu Szkoleniowego oraz osób, które z nich skorzystały
Pozyskiwanie środków zewnętrznych na promocję zatrudnienia i wsparcie w wejściu na rynek pracy osób bezrobotnych oraz tworzenie nowych miejsc pracy	- wysokość pozyskanych środków zewnętrznych, liczba instrumentów i usług rynku pracy uruchomionych dzięki tym środkom oraz liczba nowoutworzonych miejsc pracy

Źródło: PUP.

Tabela 61. Zestawienie kierunków działań przewidzianych do realizacji celu strategicznego nr 5.

Tworzenie dla mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego możliwości korzystania z projektów z zakresu ochrony i promocji zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym	
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji celów
Wspieranie działań, których celem jest przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym	- liczba dofinansowanych projektów
Wspieranie działań z zakresu ochrony i promocji zdrowia	- liczba dofinansowanych projektów

Źródło: Wydział Oświaty i Zdrowia.

8.4. System zarządzania realizacją strategii.

Proces zarządzania realizacją strategii ma na celu właściwą organizację, a przede wszystkim bieżący monitoring realizacji zadań przez poszczególnych wykonawców. Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w strategii będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie. Nadrzędnym celem zarządzania będzie skoordynowanie działań i wymiana informacji pomiędzy podmiotami, które są zaangażowane w jej realizację. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie prześle tekst Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2023 jej realizatorom. Do zadań Powiatowego Centrum będzie należało także prowadzenie monitoringu w oparciu o otrzymane od jednostek realizujących zadania dane, ocena stopnia realizacji strategii, stworzenie wniosków co do ewentualnej konieczności aktualizacji dokumentu.

8.5. Źródła finansowania

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pszczyńskim na lata 2016 - 2023 będą realizowane w ramach założonych działań w zależności od dostępnych środków finansowych. W celu ich pozyskania zakłada się ściśle współdziałanie podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej na różnych szczeblach administracyjnych.

Środki finansowe na działania zaplanowane w Strategii będą pochodzić z następujących źródeł:

- środki budżetowe Powiatu Pszczyńskiego,
- środki budżetowe gmin: Pszczyna, Goczałkowice-Zdrój, Suszec, Kobiór, Miedźna, Pawłowice.
- środki budżetowe państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych oraz na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- środki zewnętrzne pochodzące z funduszy europejskich, funduszy innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań wymienionych w Strategii będą planowane corocznie w budżecie.

Spis tabel

TABELA 1. URODZENIA I ZGONY.....	19
TABELA 2. MAŁŻEŃSTWA I ROZWOODY W POWIECIE PSZCZYŃSKIM.....	20
TABELA 3. MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE.....	21
TABELA 4. LICZBA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH W POWIECIE PSZCZYŃSKIM.....	23
TABELA 5. BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE PSZCZYŃSKIM W LATACH 2012 - 2014.....	24
TABELA 6. LICZBA RODZIN, KTÓRYM PRYZNANO POMOC SPOŁECZNĄ WEDŁUG POWODÓW PRYZNANIA.....	25
TABELA 7. LICZBA OSÓB W RODZINACH, KTÓRYM PRYZNANO POMOC SPOŁECZNĄ WEDŁUG POWODÓW PRYZNANIA.....	26
TABELA 8. BENEFICJENCI ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH W POWIECIE PSZCZYŃSKIM W LATACH 2012 - 2014.....	26
TABELA 9. KWOTY ZASIŁKÓW RODZINNYCH WYPŁACONYCH W POWIECIE PSZCZYŃSKIM W LATACH 2012 - 2014 Z PODZIAŁEM NA GMINY (W TYSIĄCACH ZŁOTYCH).....	27
TABELA 10. POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA.....	27
TABELA 11. SZKOLENIA KANDYDATÓW NA RODZINY ZASTĘPCZE W LATACH 2012 - 2014.....	28
TABELA 12. RODZINY ZASTĘPCZE W POWIECIE W LATACH 2012 - 2014.....	29
TABELA 13. DZIECI POCHODZĄCE Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO UMIESZCZONE W RODZINACH ZASTĘPCZYCH (POZA POGOTOWIEM).....	29
TABELA 14. DZIECI Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO UMIESZCZONE W POGOTOWIACH RODZINNYCH W OKRESIE 2012 - 2014.....	30
TABELA 15. LICZBA DZIECI Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W RODZINACH ZASTĘPCZYCH.....	30
TABELA 16. WYDATKI I DOCHODY POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W ZAKRESIE FINANSOWANIA RODZIN ZASTĘPCZYCH.....	31
TABELA 17. DZIECI POCHODZĄCE Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO UMIESZCZONE W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH W LATACH 2012 - 2014.....	32
TABELA 18. DZIECI Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO PRZEBYWAJĄCE W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZYCH W OKRESIE 2012 - 2014.....	32
TABELA 19. KOSZTY UTRZYMANIA DZIECI Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZYCH W OKRESIE 2012 - 2014.....	32
TABELA 20. LICZBA ASYSTENTÓW RODZINY I RODZIN OBJĘTYCH WSPARCIEM Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 - 2014.....	33
TABELA 21. DZIECI Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO USAMODZIELNIONE W LATACH 2012 - 2014.....	33
TABELA 22. ŚWIADCZENIA WYCHOWANKÓW OPUSZCZAJĄCYCH PIECZĘ ZASTĘPCZĄ.....	34
TABELA 23. LICZBA DZIECI Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO UMIESZCZONYCH PO RAZ PIERWSZY W PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	34
TABELA 24. SPRAWY OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE ORAZ NADZORY KURATORSKIE.....	35
TABELA 25. KIEROWANIE DO MOW I MOS W LATACH 2012 - 2014.....	35
TABELA 26. ANALIZA SWOT- INTEGRACJA SPOŁECZNA I PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE PSZCZYŃSKIM.....	36
TABELA 27. ZJAWISKO PRZEMOCY W POWIECIE PSZCZYŃSKIM NA PODSTAWIE DANYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH.....	38
TABELA 28. ANALIZA SWOT – PRZEMOC W RODZINIE W POWIECIE PSZCZYŃSKIM.....	41
TABELA 29. ŚRODKI FINANSOWE WYKORZYSTANE Z PFRON.....	47
TABELA 30. ANALIZA SWOT-STAROŚĆ I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ W POWIECIE PSZCZYŃSKIM.....	50
TABELA 31. LUDNOŚĆ POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 – 2014.....	51

TABELA 32. LICZBA MIESZKAŃCÓW W WIEKU PRODUKCYJNYM W LATACH 2012 – 2014	51
TABELA 33. LICZBA PRACUJĄCYCH MIESZKAŃCÓW POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 – 2014.....	51
TABELA 34. SEKTORY ZATRUDNIENIA MIESZKAŃCÓW POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 – 2014.....	52
TABELA 35. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W POWIECIE PSZCZYŃSKIM W LATACH 2012 – 2014.....	52
TABELA 36. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W POWIECIE PSZCZYŃSKIM – WG PRZEWIDYWANEJ LICZBY PRACUJĄCYCH W LATACH 2012 - 2014.....	52
TABELA 37. SKALA BEZROBOCIA W POWIECIE PSZCZYŃSKIM – PERSPEKTYWA PORÓWNAWCZA W LATACH 2012 – 2014.	53
TABELA 38. BEZROBOCIE W POWIECIE I GMINACH POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 – 2014.	53
TABELA 39. DYNAMIKA BEZROBOCIA Kobiet W POWIECIE I GMINACH POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 – 2014.	54
TABELA 40. STRUKTURA WIEKU BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012–2014.....	54
TABELA 41. STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 – 2014.....	55
TABELA 42. STRUKTURA STAŻU PRACY BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 – 2014.	55
TABELA 43. STRUKTURA CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW POWIATU PSZCZYŃSKIEGO W LATACH 2012 – 2014.....	56
TABELA 44. DYNAMIKA BEZROBOCIA DŁUGOTRWAŁEGO W POWIECIE PSZCZYŃSKIM W LATACH 2012–2014.	56
TABELA 45. BEZROBOTNI MIESZKAŃCY POWIATU PSZCZYŃSKIEGO OBJĘCI WSPARCIEM W RAMACH AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU W LATACH 2012 – 2014.	57
TABELA 46. ANALIZA SWOT – RYNEK PRACY W POWIECIE PSZCZYŃSKIM.	57
TABELA 47. NAJCZĘŚCIEJ WYSTĘPUJĄCE SCHORZENIA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY W WIEKU 0 – 18 LAT Z POWIATU PSZCZYŃSKIEGO.....	59
TABELA 48. NAJCZĘŚCIEJ WYSTĘPUJĄCE SCHORZENIA WŚRÓD OSÓB POWYŻEJ 19 ROKU ŻYCIA	60
TABELA 49. IŁOŚĆ ZACHOROWAŃ NA CHOROBY ZAKAŻNE W WOJEWÓDZTWIE I POWIECIE.	60
TABELA 50. ZACHOROWANIA NA GRUŻLICĘ W LATACH 2012 – 2014 W POWIECIE PSZCZYŃSKIM.....	61
TABELA 51. ZACHOROWANIA NA NOWOTWORY ZŁOŚLIWE W POWIECIE PSZCZYŃSKIM W LATACH 2010 – 2012 WYNOŚIŁY.	61
TABELA 52. NOWE ZACHOROWANIA NA WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU B LUB C W POWIECIE PSZCZYŃSKIM W LATACH 2012 - 2013	62
TABELA 53. ZAPADALNOŚĆ NA WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU B LUB C W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM LATACH 2012 – 2013	62
TABELA 54. ZAPADALNOŚĆ NA WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU B LUB C W POLSCE LATACH 2012 – 2013... ..	62
TABELA 55. ZGONY WEDŁUG NAJCZĘSTSZYCH PRZYCZYŃ	63
TABELA 56. ANALIZA SWOT W OBSZARZE: ZDROWIE	67
TABELA 57. ZESTAWIENIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO NR 1.....	69
TABELA 58. ZESTAWIENIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO NR 2.....	70

TABELA 59. ZESTAWIENIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO NR 3.	71
TABELA 60. ZESTAWIENIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO NR 4.	73
TABELA 61. ZESTAWIENIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO NR 5.	74

Spis wykresów

Wykres 1. Główne problemy rodzin w Powiecie Pszczyńskim.....	7
Wykres 2. Problemy z jakimi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne.....	8
Wykres 3. Działania, które ułatwiłyby osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie Powiatu Pszczyńskiego.	8
Wykres 4. Problemy społeczne z jakimi najczęściej borykają się osoby starsze	9
Wykres 5. Działania, które umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym...9	
Wykres 6... Działania jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin...10	
Wykres 7. Działania jakie byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy domowej.....	10
Wykres 8. Działania które poprawiłyby sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych	11
Wykres 9. Zjawiska które stanowią główny problem wśród dzieci i młodzieży	11
Wykres 10. Działania jakie powinien podjąć samorząd lokalny w celu pomocy dzieciom w trudnej sytuacji.....	12
Wykres 11. Działania jakie powinien podjąć samorząd lokalny w celu przezwyciężenia problemów społecznych	12
Wykres 12. Skierowane do mieszkańców projekty zdrowotne realizowane przez Gminę	13
Wykres 13. Współpraca gminy z powiatem przy realizacji programów zdrowotnych	14
Wykres 14. Organizacje jakie oprócz władz lokalnych powinny brać udział w rozwiązywaniu problemów społecznych.....	14
Wykres 15. Liczba kobiet i mężczyzn w Powiecie Pszczyńskim.	18
Wykres 16. Struktura ludności Powiatu Pszczyńskiego wg wieku	18
Wykres 17. Struktura wiekowa ludności Powiatu Pszczyńskiego wg płci na 31.XII.2014	19
Wykres 18. Małżeństwa na 1000 ludności w Powiecie Pszczyńskim.....	21
Wykres 19. Dochody i wydatki powiatu na jednego mieszkańca Powiatu Pszczyńskiego w latach 2012-2014.....	22
Wykres 20. Sprawcy przemocy z podziałem na płeć.	39
Wykres 21. Ofiary przemocy domowej.....	39
Wykres 22. Sprawcy przemocy po spożyciu alkoholu.	40
Wykres 23. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnoaprawności oraz legitymacji dla mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego	43
Wykres 24. Liczba wydanych orzeczeń wg stopnia niepełnosprawności, osoby powyżej 16 roku życia.....	44
Wykres 25. Liczba wydanych orzeczeń wg płci (osoby powyżej 16 roku życia).	45
Wykres 26. Liczba wydanych orzeczeń wg wieku.....	45
Wykres 27. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności.	45
Wykres 28. Liczba wydanych orzeczeń wg wykształcenia.	46
Wykres 29. Liczba wydanych orzeczeń wg zatrudnienia.....	46
Wykres 30. Liczba osób niepełnosprawnych objętych finansowaniem przez PCPR.....	48
Wykres 31. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP.	48
Wykres 32. Wykaz zadań zrealizowanych przez PUP zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej. .	49

Wykres 33. Wysokość środków PUP rozdysponowanych dla osób niepełnosprawnych.....	49
Wykres 34. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2011r – województwo śląskie.	63
Wykres 35. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2011r – Powiat Pszczyński.	64
Wykres 36. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2012r – województwo śląskie.	64
Wykres 37. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2012r – Powiat Pszczyński.	65
Wykres 38. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2013r – województwo śląskie.	65
Wykres 39. Struktura głównych przyczyn zgonów w 2013r – Powiat Pszczyński.	66

Spis rysunków

RYSUNEK 1. MAPA POWIATU PSZCZYŃSKIEGO Z PODZIAŁEM NA GMINY.....	15
---	----

Netografia

www.pssetychy.pis.gov.pl

www.niebieskaunia.info

www.infor.pl

www.mpips.gov.pl

www.katowice.uw.gov.pl

www.niepełnosprawni.pl

www.pozytywnapszczyna.pl

www.kobior.pl/

www.goczalkowicezdroj.pl/

www.pszczyna.pl/

www.miedzna.pl/

www.pawlowice.pl/

www.suszec.pl/

www.powiat.pszczyna.pl/

www.pfron.org.pl

www.stat.gov.pl

www.pzon.rybnik.pl/

